

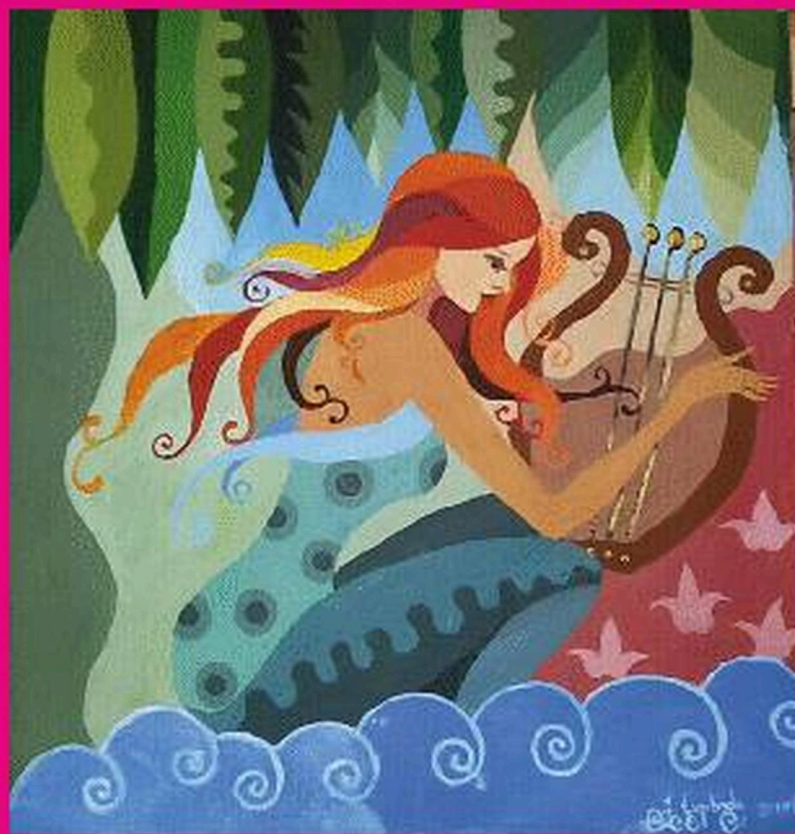
ახეული

ლიტერატურული ჟურნალი
№ 4, 2015

რედაქციის
ინანიშვილის
კონკურსის
ახალი ლაურეატები

ქოქევი
სრტყე

ფერილაზი
თარგმანი





ქეთევან ჯავახიძის ნამუშევრები

ჟურნალ „ანეულის“ შემომწირველები:
ივანე ჯაფარიძე, ჯუმბერ გოგრიჭიანი (ჯუბა ღებელი),
ნაზი უშიკიშვილი, მაყვალა გერმანოზაშვილი

კულტურულ-საგანმანათლებლო საზოგადოება „ანეულის“ რეკვიზიტებია:
ს/ს „საქართველოს ბანკი“, ბანკის კოდი: BAGAGE 22;
ანგარიშის ნომერი: GE81BG0000000306158900



რევაზ ინანიშვილის სახელობის ლიტერატურული კონკურსი

დასრულდა ლიტერატურულ ჟურნალ „ანეულთან“ არსებული რევაზ ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსი. სულ შემოსული იყო 120 ნაწარმოები საქართველოს სხვადასხვა კუთხიდან.

ჩიურჩი, რომლის წევრებიც იყვნენ: მწერალი თამაზ ხმალაძე (თავმჯდომარე), პოეტი და მთარგმნელი ნინო ქუთათელაძე, მწერალი და კრიტიკოსი ნინო ჩხიკვიშვილი, პოეტი ჯუმბერ გოგრიჭიანი (ღებელი), გამოავლინა გამარჯვებულები:

I პრემია – ლაშა ბიბიჩაძე („ჯარისკაცის დედა“)

II პრემია – ანზორ სიფრაშვილი („ფესვი ვაზისა“)

III პრემია – თინათინ სიყმაშვილი („შიში“)

კონკურსის პრიზიორები გახდნენ: ზურაბ ჯოხარიძე, ნინო ქინჭარაული, თემურ ცერცვაძე, ლევან ლორია. ხოლო კონკურსის ნომინანტები არიან – მანანა დანგაძე, ვაჟა მიროტაძე, ლია წერეთელი, ნუნუ ქადაგიძე, ლელა თოთაძე.

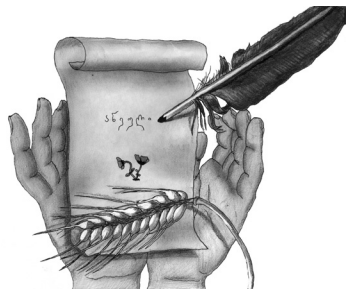
კონკურსის პრიზიორები დაჯილდოვდნენ მხატვრების: რეზო (ემელიანე) ადამიას, ვასილ ბოსტაშვილის, ქეთევან ჯავახიძის ნამუშევრებით.

რევაზ ინანიშვილის კონკურსის დამფუძნებელია ჟურნალ „ანეულის“ მთავარი რედაქტორი, პოეტი თამარ შაიშველაშვილი. გამარჯვებულებს პრემიები გადაეცემათ ყოველწლიურად, 20 დეკემბერს, რევაზ ინანიშვილის დაბადების დღეს.

კონკურსი ტარდება თბილისის მერიის კულტურული ღონისძიებების ცენტრის თანადგომით (თავმჯდომარე ზურაბ წერეთელი).

ლიტერატურულ ჟურნალ „ანეულის“ რედაქცია მადლობას უხდის ილია ქავჭავაძის ლიტერატურულ-მემორიალურ მუზეუმს თანადგომისთვის.





ანეკდოტი

№ 4. დეკემბერი. 2015 წელი

ლიტერატურული ფუნქციონირება

| | |
|--|----|
| ჩვენს ინტერვიუში რას განიცდის ჩემი სული | 3 |
| უბრალო მთხრობა | |
| ღამე ბიზნისში ჯარისკაცის დედა | 4 |
| ანთროპოლოგიის ფესვი ვაზისა | 8 |
| თინათინი სიყვარული შიში | 12 |
| ციცინო ჯერვალბე – ნიკო თოფურია-95 | 16 |
| პოეზია | |
| ბაქა ახალი | 17 |
| ბანი ბიანი | 20 |
| პატარა | |
| ბაქა ღამე ბეგლარ | 23 |
| ბაბი ბაბი ჩემი სოფელი | 25 |
| ტინათინი თეატრული | |
| თინათინი ხანაში ფოტოებში გაცოცხლებული სუნიშვილები | 27 |
| პოეზია | |
| ჩვენს ბაბი „მერე, ზეცაში იწყება კაცი“ | 29 |
| ღამე ბაბი რეცენზია დავით ჭელიძის წიგნზე | 32 |
| ლიტერატურული რეცენზია | |
| ბაბი ბაბი ელავს სამყარო | 35 |
| პოეზია | |
| თინათინი მთხრობა | 37 |
| სიხი მთხრობა | 38 |
| ბაბი მთხრობა | 40 |
| პატარა | |
| ღამე მთხრობა ნაწყვეტი პიესიდან „ვანო და შექსპირი“ | 42 |
| პოეზია | |
| ღამე მთხრობა | 46 |
| გლამური | |
| თინათინი როგორ გაჩნდნენ ღამის პეპლები დედამიწაზე | 47 |
| პატარა | |
| ღამე მთხრობა შოკოლადის ნაყინი, სახელად „სიკეთე“ | 49 |
| სტუმრად ფონიჭალის უსინათლოთა კულტურის სახლში | 51 |
| ესეისტიკა | |
| ბაბი ბაბი მთხრობა „შუქი სულისა“ | 52 |
| ღამე ბაბი მთხრობა ორიოდ სიტყვა ქეთევან შენგელიას პოეზიაზე | 55 |
| თინათინი მთხრობა მცირე მოგონება | 58 |
| ბეჭდები მთხრობა | |
| ბაბი მთხრობა ფაქსი ვილენ მარდალეიშვილს | 60 |
| დასამახსოვრებელი შეხვედრა ტიბაანის საჯარო სკოლაში | 61 |
| თარგმანი | |
| ბაბი მთხრობა პოეზია (რუსულიდან თარგმნა მარინა გოგოლაშვილმა) | 62 |
| ღამე მთხრობა (ინგლისურიდან თარგმნა მანანა ღუმბაძემ) | 66 |
| მსაჯობა მთხრობა ჯავახიძის ნატიფი სახისმეტყველება | 67 |
| უბრალო მთხრობა | |
| ბაბი მთხრობა შენ ხარ | 68 |
| ესეისტიკა | |
| ბაბი მთხრობა | 68 |
| ბაბი მთხრობა | 69 |
| ღამე მთხრობა კიდევ ერთხელ პანტომიმის თეატრის შესახებ | 70 |

ISSN 1987-9717

ენციკლედ-საგანმანათლებლო საზოგადოება „ანელი“

ენციკლედ „ანელი“ ახსებული
ლიტერატურული გახიზნანბა:

თამარ მიქაძე
ლელია ქიტოშვილი –
სასლთს უცვიშვილი
თემურ ჩალაბაშვილი
მანანა ჩიტიშვილი
ნინო ჩიკვიშვილი
თამაზ სმალაძე
ივანე ჯაფარიძე
ჯუბა ღებელი
ჯუბერ ჯიშკარიანი

მთავარი ჰედაქტოხი

თამარ შაიშველაშვილი

ჰასუხისმგებელი ჰედაქტოხი
სოფიო ჯაფარიძე

ლოგოს ავტოხი

ბიოგრაფიული ზუხუბინანი

კომპიუტერული უზუენვეყოფა

გონა სოზიაშვილი

გაჰეჯანბე: ქეთი ჰაჰახიძე – „გობონა ციხით“

ჰელანსიის ტელეფონი: 551 00 50 58

რელაქციის ინტერნეტფოსტა: aneuli@mail.ru

ენციკლედში გამოქვეყნებულ მასალეზე ჰასუხისმგებელია ავტოხი

რას განიცდის ჩემი სული...

„ჩემი წერითი კულტურის შემუშავებაში, გაღრმავებაში უდიდესი ღვაწლი მიუძღვის შოპენს. აბსოლუტური სიზუსტე და მეტყველების სიცხადე, თავგანწირვამდე მისვლა ყოველივე ამის განხორციელებისათვის... ასეთია შოპენი ჩემთვის“.

„თუ მწერლობა მიატოვებს ბავშვებს, მოხუცებს და უმწეოებს, იგი მოსწყდება მიწას, ვითარცა ანთოსი და დაკარგავს თავის კეთილშობილური ძალას“.

„ბედნიერი მწერალი... ცოცხალი ბედნიერი მწერალი უკვე საცოდაობაა... იგი უკვე მოწყვეტილია მთავარს – ჭეშმარიტების ტანჯვით მამძიმებელ სულს, იგი უკვე აღარ განიცდის სხვათა მოთქმა-გოდებას, აღარ განიცდის მათ მართობას“...

„ყალბი მოკრძალების გარეშე შემოიღია ვთქვა, რომ მე უკეთ და უკეთ ვწერ, მაგრამ უფრო და უფრო მიძნელდება დროის გამოგლეჯა წერისთვის. დიდიდან საღამომდე სამსახურში ვარ, აქ რომ არ ვიარო, შიმშილით ამომხდება სული. ჩემს მოთხრობებში 15-20 მანეთს მიხდიან. ამ 15-20 მანეთის მიღებაზეც უნდა დაგანთხევიანონ სისხლი“.

„ვაი, ჩემო დაღალულო მხრებო, რა ამაოდ გვიზიღნია სიმძიმეები უდრტვინველად! მივდივარ ჩამოცვენილ ყვითელ ფოთლებში და დუღუნით ვთხზავ რეკვიემს“...

„არავის უნდა მებაღე? ო, რა სიამოვნებით მოვუვლიდი ყვავილებსა და ხეებს. რა სიამოვნებით მოვრწყავდი კვლებს, რა სიამოვნებით ჩავვადებოდი ჩრდილში“...

„მე მოწოდების მწერალი არ ვარ. მამუშავეთ, თუკი საზოგადოებას სჭირდება, გნებავთ – ქვის მთელად, თავისუფალ დროს კი მაწერინეთ, რას განიცდის ჩემი სული“...

„დიდ სიკეთესთან ერთად დიდი საშინელებაა ძლიერი წარმოსახვის უნარი, მე, ჩემდა სამწუხაროდ, შემოიღია აბსოლუტურად ზუსტად წარმოვიდგინო მატარებლების ერთმანეთის შესკლომაც კი –

მოძრაობები, ხმები, ფერები, სახეები, სუნი. უთუოდ იკითხავთ, მაშ, რატომ არ ავსახავ ასევე. გიპასუხებთ; არ შეიძლება, არ შეიძლება არც დადებითი, არც უარყოფითი ემოციების აღმძვრელი მოვლენების გარკვეული ზღვარის იქით ჩვენება. რატომ? ეს მხოლოდ ჩვენმა სხეულმა იცის“...

„მოიცა, ყველანი ერთად ნუ ჩამძახით – ქვეყანა წაწყდება, დამყაყდა, ინგრევა და თავს ვუშველოთო... მე ვერსად გავიქცევი, მე ხვალაც უთენია ვარ სამუშაოზე წასასვლელი, ლობიო და სიმინდი მაქვს მოსარწყავი. ნება-ნება უნდა მოვრწყა, თორემ თავქვეა და დახრამავს წყალი. არ მოვრწყა ლობიო და სიმინდი, ხალხო? თქვენი საქმისა თქვენ იცოდეთ, მე კი მითხარით, არ მოვრწყა ლობიო და სიმინდი“?

„მე მაინც გაჭირვებული ცხოვრების ნაყოფი ვარ. ქალაქად ვიყავი თუ სოფლად, ან ვმსახურობდი, ან გლეხურ საქმეს ვაკეთებდი ყოველგვარი შეღავათების გარეშე. რაც არ უნდა წიგნი მქონოდა წასაკითხი, ანდა დასაწერი, მე მათ ვტოვებდი, რათა დროზე მიმეხედა ჩემი სამსახურის გზისა თუ ვენახისათვის.“

ფიქრობ, აქედან მოდის ურღვევი ჩვევა, სწრაფად წავიკითხო ჩემი წასაკითხი, სწრაფად ჩავიწერო ჩემი ჩასაწერი. დღესაც მუდმივად მღვეს რაღაც გაფრთხილება, რომ მე უფლება არა მაქვს, მთლიანად მივეცე კითხვასა თუ წერას“.

„თქვენ შეგიძლიათ თვით ჩემი თანდასწრებით ლანძლოთ ქართველი ხალხი, იმის გამო, რომ იგი მარცხენა ხელით მუშაობას არის ჩვეული, და მომხვეჭელობაზე დახარბებულს გაჭუჭყიანებული აქვს სული. მაგრამ მე უფლებას არ მოგცემთ, იგივე გაიმეორეთ ერზე, ქართველ ერზე... ხალხი ესაა, რასაც ახლა უყურებთ, ერი კი სხვაა, ისაა მთლიანობა ხალხისა და დროისა, რომელიც საუკუნეებით იზომება მხოლოდ და მხოლოდ“...

„შენ იყავი პირველი მწერალი ქვეყნიერებაზე, შენკენ იშვერდეს ყოველი გამვლელი თითოს, აგერ, ის, აგერ ის, შენ იყავი უმდიდრესი, უბედნიერესი ამ სიმდიდრით. მე მირჩევნია, უცნობად ვიჯდე ვაგონის ფანჯარასთან და როგორც ირგვლივ ყველას, რაღაც პატარა ცნობისწადილი მეღვას თვალებში“...

ჯარისკაცის დედა

წერილი 1

დღეს პირველად მოვხვდი სამხედრო მანქანაზე. უცნობი მიმართულებით მივდივარ. პერიოდულად ქართული სიტყვები მესმის: – სოხუმი... საქართველო... ომი... ბოზისშვილები...

მებრძოლები არიან ჩემ გვერდით, ყველანი სხვადასხვა ხასიათის, მხარ-ბეჭის, რელიგიის და ასე შემდეგ. მარტო თვალები აქვთ ერთნაირი, მშვიდი ნადირის თვალები, რომელიც მსხვერპლს კი არ ეძებს, არამედ იცის, სადაც არის და კისერში ეშვებით უნდა ეცეს. ერთი ჩვენი მეზობელია. ნანა დეიდა თუ გახსოვს, მეწაღის ცოლი ნანა დეიდა, აი მისი შვილი, გიორგი. მე ვერ ვიცანი, თვითონ მიცნო. სულ სხვანაირია, გამხდარი, უხეში, დიდი წვერით და გადაპარსული თმით. ტყიან მთაზე მთვარის ამოსვლას ჰგავს, რაღაც იდუმალი და შიშისმომგვრელი გამომეტყველებით რომ მოგაჯადოებს. უყურებ და ტანში გზარავს, თუმცა არ გინდა თვალი მოაცილო. გაუკვირდა, რომ დამინახა, სომეხს რა უნდა ქართულ ომშიო. გვერდით მომისვა და ბავშვობის ეპიზოდები გამახსენა. დიდი სატვირთო მანქანაა, ჭერი არ აქვს და ღრუბლებს ეუყურებს, თუ როგორ მოგვეყვებიან და ჩვენამდე წასული ბიჭების დედების სამოსივით შავდებიან გზადაგზა.

არ ვიცი, რა ადგილას მივდივართ, მხოლოდ ის ვიცი, იმ წერტილს ომი ჰქვია. ის წერტილი ცხელიაო და სადაც ცხელი წერტილია, ის ქალაქი შეიძლება მრავალწერტილი გახდესო. ავტომატი მომცეს, საკუთარი თავივით მოუფრთხილდიო. ჯერ ის ვერ გავიგე, თავს უფრო უნდა მოგუფრთხილდე თუ ავტომატს. სროლაც კი არ ვიცი ნორმალურად. არა, მე ვერავის გავიმეტებ მოსაკლავად. მუხლამდე ფეხსაცმელები და სამი ზომით დიდი ფორმა ჩამაცვეს. ორი ნახვრეტი აქვს მუცელთან და ერთიც გულთან. გვარი ეწერა, ის ააძრეს და საგანგებოდ დამზადებული ჩემი გვარი „აკოფოვი“ დააკრეს ზედ. ჩვენს ბატალიონს „ლაძურები“ ჰქვია. ჩემები მუხლებში მახრჩობს, ორი ზომით დიდია, თუმცა ეგ არაფერი, თუ დიდხანს დავყავი ომში, ფეხიც გამეზრდება, თუ არა და, მალე გავიხდი და ისევ ფეხშიშველი ვივლი ჩვენს სახლში. მე წავედი... მეც მათნაირი მებრძოლი ვარ... მებრძოლები ომში იბადებიან... მე ბრძოლას ვისწავლი... ომში მხოლოდ მკვდრები იმარჯვებენ... უნდა გავიმარჯვო...

1992 წელი, 20 აგვისტო



წერილი 2

არ ვიცი, საიდან დავიწყო. აქ ყველა წერს ვიღაცას წერილს, ზოგი ცოლს, ზოგი მშობლებს, ზოგი შეყვარებულს. მე, მე კი ისევ შენს სახელზე დავწერ. ომის დროსაც რა ლამაზი ყოფილა აფხაზეთი. რაც აქ ჩამოვედი, პირველად მომეცა დრო, რომ დავწერო. საოცარია ეს ზღვა, მზის ამოსვლისთანავე იწყებს ხმაურს და დაღამებამდე ცელქობს სახლიდან სათამაშოდ გამოპარული ბავშვივით. მერე ტალღების ხმაურს სამხედრო მანქანების გრგვინვა და გემების საყვირები ერთვება. ეს რაღაც საოცარ მუსიკას ქმნის, მე ამას ბაბილონის სიმფონია დავარქვი. შიგადაშიგ ყუმბარის აფეთქება დრამის შემოსვლას ჰგავს კომპოზიციაში. ბაბილონის მუსიკას მხოლოდ ომის დროს თუ მოისმენს ადამიანი, მერე ამ ხმას ისე ეჩვევა, სხვას ვერაფერს დაუგდებს ყურს და სიჩუმე მომაბეზრებელიც კი ხდება. დედა, აქ ჯოჯოხეთია! კლავენ, იპარავენ, მტრის და მოყვასის სიყვარულს რომ თავი დავანებოთ, ბავშვებსაც კი არ ინდობენ, გესმის?!

სიკვდილს რომ სუნი ჰქონია, იცოდი?! – იცი როგორი? მონატრების მარილიანი ცრემლი, სანგრისად ამოყოლილი მიწის მტკერი, ჭრილობაზე დადებული ბალახის სიმწარე, თუთუნის ძალიან ცოტა, კისერში დაგროვილი ოფლი, ბევრი სისხლი და ღმერთის სიბრალული გემოვნებით – ეს ყველაფერი ერთ დიდ ქვაბში უნდა ჩაყარო, მერე ქალაქის თავზე შემოდგა და ქვემოდან ცეცხლი შეუთო. ყველაფერი დაწვა, რაც ხელში მოგვევება, ხეები, სახლები, სათამაშოები, მანქანები, ეკლესიები თავისი მღვდლებით, აკენიანი დედები და კედლებზე დაკიდებული სურათები. ალბათ, ღმერთი ზის მაღლა, რომელიღაც შავ ღრუბელზე, ჭექა-ქუხილის ყვითელი ჯოხით ურევს ქვაბს, შიგადაშიგ წვიმას ჩამატებს, ვაი და, კერძი სახელად „ომი“ არ ჩამეხრაკოსო. ცალი თვალთ აკვირდება ათასგვარ სიკვდილს, გვერდით დიდი, ორ ნაწილად გაყოფილი საანგარიშო უდევს და ითვლის მკვდრებს, გაჰყავს ასე დრო. მასაც ხომ სჭირდება გასართობი.

მე ამ დროს გულის ჯვრით შენს სურათს ვატარებ, თუ ტყვია მანცლამინც გულში მომარტყვს, ჩვენ ერთად გარდავიცვლებით, ღმერთის სათამაშოზე კი კიდევ ერთი კოჭი გადაინაცვლებს საპირისპირო მხარეს. თუმცა, მანამდე უნდა გამოვტყდე, ეს საშინელება კი ვერ ფარავს იმ მონატრებას, რასაც შენ მიმართ განვიცდი. ალბათ როდესმე შევხვდებით (ზარენი).

1992 წელი, 22 აგვისტო

წერილი 3

მოწევა დავიწყე, იცი? სივარეტს თუ ვიშოვი, ქაღალდიც დამრჩება წერილების საწერად. ერთი გურული ბიჭი გვყავდა „ღამურებში“ და აფხაზებს ჰპარავდა თუთუნს. უხსენებელს ეძახდნენ, ქვეწარმავალივით გაწეობდა და მისრიალებდა მიწაზე. დაზვერვაში იყო განწესებული. ბალახებში ცვარავით იკარგებოდა, რამდენიმე საათში კი უკან ჯიბებზე გამოტენილი ბრუნდებოდა. სამი დღის წინ ისევ გამოგვევლია სივარეტი და გურულმაც საკუთარ თავზე აიღო ჩვენი მომარაგება... ჩვენ სამი დღეა აღარ მოგვიწვია, უხსენებელს კი ლოცვაში იხსენიებენ.

კიდევ ერთი მეგობარი შევიძინე, ვაჟა ჰქვია. როცა მე, ვაჟას და გიორგის ერთად გვხვდავენ, მუშეკტერების გემინოდეთო, ამბობენ ბატალიონში. დღეს ტყვიები გამოგვევლია და ცარიელი ავტომატებით სიარულს ლოდინი და ცოტა სულის მოთქმა ვამჯობინეთ. არც ის ვიცით, როდის შეგვავიარალებენ ხელახლა. ზღვის პირას გავედით. ერთი ნაძვნარი ამოვარჩიეთ და გასაყიდად გამოტანილი თევზებივით მივწექით ერთმანეთის გვერდით. სამივე მღვრიე თვალებით ავყურებდით ცას და ვაკვირდებოდით ახალშობილი ვარსკვლავების სიმრავლეს. არადა, ისინი ვარსკვლავები კი არა, ტყვიები იყო. აფხაზეთის ციდან რომ მოწყდებოდა და სურვილის ჩაფიქრებას ვერ მოასწრებდა, ისე გაუხვრეტდა გულმკერდს რომელიმე უბედურს.

ვაჟას სისუფთავე და წესრიგი უყვარდა, არასდროს არაფერი წაუსვამს სახის შესანიღბად და სანგრიდან ამოსული ყოველთვის ნერწყვით იწმენდა ტანსაცმელს. ამბობდა, სომეხი აქ არ მოკვდებაო. ან თუ მოკვდა, საიქიოს ავლაბარში მოხვდებაო.

უცებ ჩემსკენ გადმობრუნდა და მეკითხება:

– ზარენ, იცი რა არის ომი?

– ომი... ომი ომია! – ზედმეტად დამაჯერებლად ვუპასუხე.

– ძმაო-ჯან, ომი ბიზნესია, ერთეულების ბიზნესი. ზარენ, ჩვენ გაზაფხულზე წამოყინულ ბალახებს ვგავართ, სიმინდის ჩრდილში ვიზრდებით. მერე სიმინდს რომ ნაყოფიერება მეტი ჰქონდეს, ჩვენ

გამოგვხშირავენ, ფესვიანად მოგვთხრიან, ჩვენს ბუდეზე ნაკელს მოაყრიან და იქ, ზემოთ, მხოლოდ რამდენიმე ტარო შეინარჩუნებს სიცოცხლეს.

– ეკ, ერთდროულად ამოვიხვნეშეთ მე და გიორგი და გაჩუმდით. ნახევარი საათი არცერთს ამოგვიღია ხმა. მხოლოდ ზღვის ღელვას ვაკვირდებოდით. შორიდან, სიღრმეში მოიკრეფდა ძალას, მერე ტალღებით სანაპირო ზოლს გადაუვლიდა და ისევ უკან ბრუნდებოდა ახალი იერიშისთვის. თითქოს სისხლი უნდოდა მიწიდან ამოერეცხა.

– ბიჭებო, – განაგრძო ვაჟამ, – ჩვენ სახლებიდან აფხაზეთიანი საქართველო გამოგვატანეს და სახლებში ხელცარიელები ვერ დავბრუნდებით, გესმით? ვერ დავბრუნდებით პირში ჩაგუბებული მამაო ჩვენოთი! ზარენ, დედას წერ, არა? ბიჭებისგან მოკითხვა გადაეცი... ერთი თბილისში დავბრუნდეთ და ხომ გავგვასინჯებ დედაშენის გაკეთებულ ტოლმას?

– კი, მეთქი... შევპირდი.

1992 წელი, 15 სექტემბერი

წერილი 4

ბრძოლა გაგრის ასაღებად დიდიდან დაიწყო. აფხაზმა სეპარატისტებმა შეტევა გუდაუთის მხრიდან, სოფელ კოლხიდიდან განახორციელეს და აიღეს კიდევ. თავდასხმები აბსოლუტურად ყველა მხრიდან მიმდინარეობდა. გაგრის და ჩვენი სამხედრო მეთაურები დაუკავშირდნენ თბილისს და შეატყობინეს საგანგაშო სიტუაციის თაობაზე. მათ შეტევის მოსაგერიებლად ვერტმფრენი და ავიაცია მოითხოვეს. თბილისიდან კი მორიგი, ტრადიციული ფრაზა გაისმა: „როგორმე გამაგრდით!..“ ამ დროისთვის გაგრაში მოწინააღმდეგის ძირითადი დამრტყმელი ძალა ქალაქის ცენტრში გამავალი ერთადერთი გზით შემოვიდა.

ერთი დღე და ღამე ვიბრძოდით. ბოლო ძალებიც ამოგვეწურა, მთელი ქალაქი აფხაზეთის დროშებმა შეფუთა და გაგრა ისე მარტივად გაქრა საქართველოს რუკიდან, თითქოს მაკრატლით ჩამოეჭრას ვინმეს.

არ მახსოვს, რა ქუჩა იყო, რამდენიმე მეომარი, მეთაურთან ერთად დაცლილ სახლში შევედით, რომ საკვები მოგვეპოვებინა. მაგიდაზე წერილი დაგვხვდა:

„მამა, აქ ისვრიან, მეზობელი სახლები დაბომბეს ქართველებმა. ჩვენ რატომ გვესვრიან, მამა? მე და დედა მივდივართ, შენ ეს წერილი აუცილებლად უნდა ნახო, დედასთან მოგვძებნე თბილისში. ჩვენ ძალიან გვიყვარხარ“ (31 სექტემბერი).

სამწუხაროდ, მამამისი ვერ ნახავს, ვერ მოძებნის საკუთარ ცოლ-შვილს, რადგან სახლის უკან ვიპოვეთ ჩაცხრილული კაცი, რომელიც ძალიან ჰგავდა საოჯახო ფოტოზე ასახულ ერთადერთ მამაკაცს.

დედა, ახლა უნდა დაგემშვიდობო. ერთადერთი, რასაც ვნატრობ, ისაა, რომ მეც შემეძლოს შენგან წერილის მიღება, მაგრამ თავს ზემოთ ძალა არაა. ნახვამდის...

1992 წელი, 2 ოქტომბერი

წერილი 5

კელასურის პირას გაგვამწესეს. ღამის სამ საათზე ჩავედით და მდინარით გამოპარულ დევნილებს ვეხმარებოდით. აქეთა ნაპირიდან „ლაძურას“ მებრძოლები ვამაგრებდით და იქიდან სულ უცხო კაცები ცდილობდნენ მშვიდობით გადმოგვეყვანა ხალხი ფონს. რამდენჯერმე მომიწია მდინარის გადაცურვ-გადმოცურვა. აფხაზეთის მხარეს ერთი მღვდელი იდგა, ნავში ჩასხდომაში ეხმარებოდა ქალებს და ბავშვებს. როცა ყველანი გადმოვიყვანეთ, ბოლოს თავადაც გადმოვიდა, წვიმამ მოგვისწრო და მთლიანად დაგვასველა. ტყეში შევედით, მყუდრო ადგილი მოვებნეთ, ცეცხლი დავანთეთ, წვიმით და სისხლიანი მდინარით გაჟღენთილი ტანსაცმლის გაშრობას ვცდილობდით. რელიგიაზე ჩამოვარდა საუბარი. მე ვთქვი, რომ მონათლული არ ვიყავი. ამის თქმა იყო და გიორგიმ მამას გადახედა, მერე მე, მერე ვაჟას, სხვა ბიჭებსაც ჩამოურიგა სათითაოდ კითხვაჩაბულებული მზერა, მომიბრუნდა, მხარზე მაგრად დამარტყა ხელი და ყველას გასაგონად თქვა:

– დღეს გვაქვს პატივი, მოინათლოს ზარენ აკოფოვი. აგერ მდინარე და აგერ მღვდელი, ნათლიობას კი არცერთი დაგამადლით.

იმ ღამეს ვაჟა და გიორგი ჩემი ნათლიები გახდნენ, აწი მეც ჭეშმარიტი ქრისტიანი მქვია. კელასურმა მისი სუფთა სული, ცივი გონება, ჩქერის სისწრაფე, აზროვნების სიღრმე და მეგობრისთვის სხეულის ხიდად გამოყენება გადამდო. ეს ისეთი ამაღლებელი იყო, ვიცი, აქ რომ ყოფილიყავი, არც შენ დაგტოვებდა დედა უტრემლოდ. ალბათ შენც ინატრებდი მირონცხებას.

1992 წელი, 17 ოქტომბერი

წერილი 6

მე დაჭრილი ვარ, უკვე ერთი კვირაა ვწევარ, წერის თავიც კი არ მქონდა. ალბათ, უკვე რამდენჯერ ეყოლებოდა დედას ჩემნაირი შვილი გამოტირებული. ნალმზე აფეთქდი და სამი დღის შემდეგ მოვედი გონს ფოთის ჰოსპიტალში. თერთმეტი ნაკერი ფენზე, ორჯერ მეტი მუცელზე და სახის მსუბუქი დამწვრობა... გადაკეთებული ადამიანი ვარ. ომისთვის აღარ გამოვდგები. ხანდახან საკუთარ თავზეც კი მეკარგება კონტროლი და გაქცევას ვცდილობ, თუმცა ვერ ვიძვრი საწოლიდან. საშინელ სიზმრებს ვხედავ, თითქოს კატები მომდევნენ და ომის ხმაზე კნავიან. იმ მელოდის გამოსცემენ, მე რომ ბაბილონის მუსიკა

დავარქვი.. გავრბივარ, გზა მთლიანად გველის ტყავით ჭრელია და ფენი მიცურდება მასზე. შავი, ლორწოვანი სისხლი მდის ჭრილობებიდან. სადღაც შორს შენი სილუეტი გამოჩნდება ხოლმე, გამლილი თმები გიფრიალებს და გულზე ქინძისთავით გაქვს ჩემი სურათი მიმაგრებული. გიხლოვდები და როცა ხელისგაწვდენადა მრჩება, რომ შეგეხო, თითქოს რაღაც ბლაგვი საგანი მხვდება თავში და გონებას ვკარგავ. არ მეუბნებიან, როდის გამწერენ. არც ყურადღებას მაქცევს ვინმე ნორმალურად. რომ შეგეძლოს, ვიცი, აუცილებლად ჩამოხვიდოდი და სასთუმალთან გამოთევდი ღამეებს.

1992 წელი, 30 ოქტომბერი

წერილი 7

დღეს ჰოსპიტლიდან გამოვიპარე, გაგრაში ჩავედი. ღამეა, ქუჩაში დავბოდიალე. ტროტუარებზე შავი აჩრდილები დაძრწიან, მხოლოდ ზღვის ნაპირია თეთრი. ბებოს გაკეთებული ნაღულით თეთრია და სქელი. მე ვიცი, ამ ქალაქში ნაძვებს საახალწლოდ არავენ მორთავს. არც ილორის ზარები მიულოცავენ ოჩამჩირეს გიორგობის დადგომას. ხელში არყის ბოთლი მიჭირავს, ნახევრად ცარიელი, ან პირიქით, ნახევრად სავსე, სულერთია. ვწერ და ვფიქრობ, რომ ამ წერილს აუცილებლად დავწავ, ამ წერილს დავწავ. ძარღვებში არაფერი მოძრაობს სისხლის მსგავსი, ჩემი კაპილარები გაგრასავით გაძარცულია და, როგორც ყუმბარების ხმით ვგებულობ, რომ ამ ქალაქში ვიღაც იბრძვის გადარჩენისთვის, ისე მამცნობს გულის ძლიერი დარტყმა შიგნიდან, რომ ჯერ კიდევ ცოცხალი ვარ.

ხშირად ვფიქრობ ამ ყველაფერზე, რატომ? ეს ხომ ჩემი სამშობლო არაა? სანამ აქ ჩამოვიდოდი, არასდროს მიფიქრია ეგ, შიშმა მაიძულა ალბათ. არადა, არც გაქცევა და მითუმეტეს არც სახლში დაბრუნება გამივლია გუნებაში. არადა, როგორი შეხვედრა იცოდი, როცა დიდი ხნის უნახავი მოვლიდი შინ. მე არ ვიცი, ეს ჯოჯოხეთი როდის მორჩება. აქ ომია, სანგრებს თხრიან გადასარჩენად. მიწაში კაცები ჩადიან და მიწიდან კაცების ადგილას ხის ჯვრები იზრდებიან. ეს ღამე სანაპიროზე უნდა გავათენო. მე აქედან ვიფიქრებ შენზე, შენ კი...

1992 წელი, 4 ნოემბერი

წერილი 8

ისევ გაგრაში ვარ. ქუჩაში დავიპარე. ვინმეს რომ არ დავენახე, სკოლის შენობას შევაფარე თავი. სრულიად მარტო ვარ. ნეტავ, ამ სკოლაში ზარი როდის დაირეკა ბოლოს? ალბათ ის ზარი არც გაკვეთილის დაწყებას და არც დამთავრებას არ იუწყებოდა, ის იქნებოდა ზარი განგამის. ერთ-ერთ კლასში შევიხედე და დაფაზე დიდი ასობით

წარწერა დამხვდა: „ჩვენც ქართველები ვართ!“

ყველანი შატალოზე იყვნენ, მოსწავლეებიც, მასწავლებლებიც და დირექტორიც – იყვნენ იძულებით შატალოზე. ფანჯარასთან მივედი. ჩამსხვრეული მინის მიღმა ჩამსხვრეული საქართველო ჩანდა. იმ დღეს არცერთი ფრინველი არ სერავდა აფხაზეთის ცას.

1992 წელი, 5 ნოემბერი

წერილი 9

იცო? ჩვენი ბატალიონის ჯარისკაცი ვნახე შემთხვევით. დაჭრილი იყო და მასაც ამ სკოლისთვის შემოეფარებინა თავი. ბიჭებმა აქ დატოვეს ექიმის მოსვლამდე. სამნი ყოფილან დარჩენილი და ისინი ომში გაბრუნებულან, ამ საწყალისთვის კი არც ექიმს მოუკითხავს და არც რომელიმე მეგობარს. ცოტა არაყი დავაღვინე. როგორც კი საუბარი შეძლო, მომიყვა, რაც ჩემი ჰოსპიტალში ყოფნის დროს გადაიტანეს.

– ზარენ, ჩვენ ერთად სანატორიუმის შენობაში ვიყავით შეფარებული და იქედან ვხსნიდით ცეცხლს. თვითმფრინავმა დაგვბომბა. გიორგი და კიდევ ერთი ადგილზე დაიღუპა. ვაჟა მძიმედ დაიჭრა, ალბათ ახლა ცოცხალიც არაა. აი, ეს დამიბოვო, ვინმე ისეთს მიეცი, ვინც უვნებელი გააღწევს აქედანო. ჯიბიდან სიგარეტის კოლოფი ამოიღო და მომაწოდა. გაგხსენი. კოლოფში ავტომატის ტყვია იდო და წერილი. ტყვიაზე ლურსმნით ამოკაწრული სიტყვა: „ნათლია“.

უცებ თვალებში დამიბნელდა. მეგონა ტყვია ხელში კი არ მეჭირა, არამედ გულის ყველაზე ღრმა კედელს მოხვდა და მთელი ორგანიზმი დაფშვნამეთქი. შემდეგ ცოტა გონზე მოსვლა ვცადე და წერილის კითხვაზე გადავედი:

„არ ვიცი, ეს ფურცელი ვის ხელში მოხვდება. იქნებ არც არავინ გამოუჩინდეს წამკითხავი. თუმცა, მე მაინც ვწერ. მოძებნეთ ზარენ აკოფოვი. თბილისი, ავლაბარი, სომხური თეატრის უკან, იტალიურ ეზოში უნდა ცხოვრობდეს. ან გაგზავნეთ მეორე მისამართზე: თბილისი, ბელინსკის ქუჩა 107. იქ ჩემი ოჯახი ცხოვრობს და თავად მოძებნიან ზარენს. ახლა კი ადრესატს:

ზარენ, ჩვენ ომში გავიცანით ერთმანეთი, ნათლიად ამირჩიე და მეგობრად. ახლა ბოლო თხოვნა უნდა შემისრულო. მოძებნე ჩემი საფლავი, დაღამებას დაელოდე და ეს ავტომატის ტყვია ცაში ისროლე. მერე, როგორც იმ ღამით მოწყვეტილ ვარსკვლავზე, ისე ჩაიფიქრე, რომ ოდესმე კვლავ შევხვდებით ერთმანეთს. „შენი ვაჟა ნათლია“.

გაუგებრობამ შემეპყრო, აღარ ვიცოდი, საით წავსულიყავი, სად მოძებნა ვაჟა, ცოცხლებში თუ მკვდრებში. დედა, მე აუცილებლად უნდა მივაგნო

მას. სავარაუდოდ, მალე ომიც დამთავრდება და უფრო გამიიოლდება პოვნა. დღეიდან სხვა მისია აღარ მაქვს. წარმატება მისურვე. ნახვამდის.

1992 წელი, 7 ნოემბერი

საქართველო, თბილისი, 2015 წელი, 11 აგვისტო

უეფას სუპერთასის მატჩი, ბარსელონა-სევილია. თამაშზე დასასწრებად საქართველო-აფხაზეთის საზღვარი „უკანონოდ“ გადმოკვეთა რამდენიმე ახალგაზრდამ. მეორე დღეს ისინი თბილისის რუკით ხელში ქუჩაში დადიოდნენ და ეძებდნენ ბელინსკის 107-ს.

შუადღისას თანმხლებ ქართველთან ერთად მიადგნენ წითელი ავტობუსის სახლს. კარი მოხუცმა კაცმა გააღო. ეს კაცი, ვაჟას მამა იყო. გრძელ, სარეველასავით გაუხეშებულ წვერში ოცწლიან ტკივილს მალავდა. ბიჭებმა საგანგებოდ ჩამოტანილი პატარა დასტა მიაწოდეს. დასტას თავზე გახუნებული სიგარეტის კოლოფი ედო.

სტუმრების მონაცოლიდან გაირკვა, რომ ზარენი ერთ-ერთი მათგანის მამას მოუკლავს 1992 წლის 11 ნოემბერს. ცხედარს რაც თან აღმოაჩნდა, ყველაფერი წაუკითხავს და სამუდამოდ ჩარჩენია დარდად, როგორმე უნდოდა დანაშაული გამოესყიდა.

ცოტა ხანში ბიჭები ვაჟას მამასთან ერთად მეორე მისამართის საძებნად გაემართნენ. იტალიურ ეზოში ერთი ქალი აღმოჩნდა, ვისაც სომხურ ოჯახზე შეეძლო მოეყოლა. რა თქმა უნდა, ზარენი აფხაზეთის ომიდან დაბრუნებული არავის უნახავს. ქალმა ასწავლა საფლავი, სადაც ზარენის დედა იყო დაკრძალული. ყველაფერი ბედის ირონიაა. ვაჟა და ზარენის დედა ერთმანეთისგან რამდენიმე მეტრის დაშორებით ავსებდნენ კუკიის სასაფლაოს მიწას.

„ვაჟა ოლევის ძე ნადირაძე (1972-1992)“ – ამ საფლავიდან ღამის 2 საათზე თბილისის ზეცა გახვრიტა ავტომატის ტყვიამ, სახელად „ნათლიამ“...

„ზაირა კოსტას ასული აკოფოვი (1950-1989)“ – როგორც აღმოჩნდა, ზარენის დედა აფხაზეთის ომის დაწყებამდე 2 წლით ადრე გარდაცვლილა. ზარენი კი წერილებს განსვენებული ქალის სახელზე წერდა. ამიტომ მათზე არც მისამართი იყო მითითებული და არც არავისთან გამოუგზავნია ომიდან.

მეორე დღეს, აფხაზეთში დაბრუნებული ბიჭები სეპარატისტებმა დააპატიმრეს საზღვრის უკანონოდ გადმოკვეთისა და თავისუფლებისთვის დაღუპული აფხაზების შეურაცხყოფის ბრალდებით.



ფესვი ვაზისა

გეგენა სოფლის თავში ცხოვრობდა, მთის კალთაზე, საიდანაც ალაზნის ველიცა და მის იქით ლურჯად აზიდული თეთრთავიანი მთებიც ისე მშვენივრად ჩანდა, რომ ადამიანს მათი ცქერა არასოდეს მოსწყინდებოდა. უახლოესი მეზობლის სახლი კარგა მოშორებით იდგა, ათი წუთი მანც იყო სავალი, იქნებ მეტიც, რადგან გზა წვიმებისგან ჩანრამული იყო და კაცს დიდი ოსტატობის გამოჩენა დასჭირდებოდა, რომ აკაკის ხეებით დაჩრდილულ, ნიადაგ სველ მიწაზე ფეხი არ აცურებოდა.

სამაგიეროდ, მშვენიერი სამანქანო გზა უდგებოდა აღმოსავლეთიდან და როცა რაიმე ტვირთი ჰქონდა მოსატანი, შეშა იქნებოდა, თავის ვენახში გამოთიბული ბალახი თუ ყურძნით სავსე გოდრები, გეგენას სულ იმ გზით მოჰქონდა ხოლმე.

ეს ორი წელია ახალი მარნის აშენება და ქვევრების ჩაყრა მოიწადინა. ვენახი მეხუთე წელში გადავიდა, მსხმოიარობას უმატა და შარშანვე ძლივს ჩაეტია იმ ქვევრებში, რომლებშიც ჯერ კიდევ მამამისი წურავდა. წელს ვენახს უკეთესზე უკეთესი პირი უჩანდა, მტევნების სიმძიმისგან ვაზები ლამის ძირს გართხმულიყო, და ცხადი იყო, მოსავლის დაბინავება ნამდვილად გაძნელებოდა.

ამიტომაც იყო, რომ აგვისტოს ერთ კვირა დღეს გეგენა ბოდბისხევში გადავიდა, ძველი ნაცნობი, მეთუნე იაკობა ინახულა, სამი ორმოცნაფიანი ქვევრის გაკეთებაზე შეიპირა, ფასზეც მოურიგდა და მეორე დღეს დილიდანვე იმ ადგილის მოსწორებას შეუდგა, სადაც მათ ჩაყრას ვარაუდობდა. ცოტა კი უჯიჯღინა ცოლმა, რაღა დროის შენი მძიმე მუშაობაა, მაგხელა ორმოს ამოღებას ხო არ ეხუმრები, მოგკლავს, შე საცოდავოო, მაგრამ რომ ვერა გააწყო, საგარეოდ გამოეწყო და მეზობელ სოფელში გათხოვილ ქალიშვილთან წასასვლელად მოემზადა, თან დაუბარა, პატარა გოგო ავად აჰყოლია, მე ალბათ სამ-ოთხ დღეს დავრჩები, შენ კი მუშაობით თავი არ მოიკლა,

ხშირ-ხშირად დაისვენე, ხვალ ანდა ზევ თონის გასახურებლად რამდენიმე კონა ფიჩხი ჩამოიტანე, საჭმელი ჭამე, მაგიდაზეც გაგიმზადე და მაცივარშიც შევლგი, მშვიერი არ დარჩეო, და ჭიშკარი გაიხურა.

გეგენამ კი ნელა, გამოზომილად, დინჯად დაიწყო მიწის თხრა. შრომაში გამოჯეკილი იყო, თავისი მოსწრება სულ გარჯაში გალია და არასოდეს არაფერი დაზარებია. თუ ქვეყანა არ იქცეოდა არ აჩქარდებოდა, საქმეს გულდაგულ დაადგებოდა და რაგინდ ძნელად გასაკეთებელი უნდა ყოფილიყო, შედეგს მაინც მოადევნებდა.

ეს სიღინჯე წინაპრებისგანაც მოსდევდა, მაგრამ თავის შთამომავალს კი ვერ გადასცა. ჯერ კიდევ პატარა იყო მალხაზი, რომ რასაც ხელს მოკიდებდა, სურდა მალე გაესრულებინა, სულსწრაფობდა და ამიტომ ხშირად მიზანი უცუდდებოდა. ამ დროს უფრო ბრაზობდა და შესაძლო იყო გაბრაზებულს უკვე გაკეთებულისთვისაც წირვა გამოეყვანა.

თითქოს სულ ახლახან იყო, სასინარულო ამბავი რომ შეიტყო გეგენამ: ბიჭი უმაღლესში ჩარიცხულიყო! თითქოს არაფერი, ვინღა არ ირიცხება უმაღლესში, მაგრამ მალხაზისგან ეს მოულოდნელი ამბავი იყო: რაც სკოლა დაამთავრა, ჯარში წასვლაზე ლაპარაკობდა და ერთხელაც არ წამოსცდენია, თუ სწავლის გაგრძელებას აპირებდა. ქეთევანს არ მოსწონდა შვილის განზრახვა: მამ თავიანთ ყვეენა გივია სტუდენტის უნდა განდეს და ჩემი შვილი კიდევ მძიმე ჩექმებს დაათრევდესო? გეგენა ამართლებდა შვილს: წავიდეს, ქვეყანა მოიაროს, ავიცა ნახოს და კარგიც, სწავლას ყოველთვის მოესწრებაო, მაგრამ დახე: მალხაზმა არც დედა გააწილა და არც მამა, ისე რომ არავინ იცოდა, სასოფლოზე ჩუმად საბუთები შეიტანა და აკი სტუდენტიც გახდა!

ის იყო ქეთომ გული დაიარხენა და მეზობლებში ამაყად თავაწეული დადიოდა, რომ შვილმა გამოუცხადა: ჯარში მაინც უნდა წავიდეო, და ქეთოსაც პირკატა ეცა, გეგენა კი იღიმოდა: უნდა და წავიდეს, ჩამოვა და სწავლასაც გააგრძელებსო.

მაგრამ მალხაზმა, ვიდრე ჯარში წავიდოდა, კიდევ ერთხელ გააკვირვა მშობლები: დანიშნულ დრომდე სამი დღით ადრე მეზობელსოფლელი გოგო კარზე მოაყენა და განაცხადა: ჩემი ცოლია, სანამ წავალ, ხომ ერთად ვიქნებით, მერე კი თქვენთან იცხოვრებს, ჩემს დაბრუნებამდეო.

გაკვირდნენ ქეთოცა და გეგენაც, მაგრამ გაკვირება სინარულით შეეცვალათ და რძალი შვილად მიიღეს, მეორე დღეს მძახლები მოიწვიეს და სახელდახელოდ ადღეგრძელეს ახლად შეუღლებულები, მესამე დღეს კი ბიჭი ჯარში გააცილეს და...

არც მიცვალებული, არც კუბო, არც საფლავი... თვითმფრინავით გადაჰყავდათ სხვა ახალწვეულებთან ერთად, სადღაც დაკარგულში ჰაერში აფეთქებულა და ოცდაათი ტალიკ-ტალიკი ბიჭი ისე დაიღუპა, სხეულის ერთი ნამცვეციც კი ვერავის უნახია.

მაშინ იყო, სიცოცხლე რომ გაათავა გეგენამ, მაგრამ მერე, როცა ამ დიდ უბედურებაში ერთმა მცირე სხივმა გაიჭიატა – მშობლებთან დაბრუნებული რძალი თურმე ფენმძიმედ დარჩენილაო, – კბილი კბილს დაადგა და ცხოვრებას ისევ შეეჭიდა, თუმცა მისი მხიარულება და უხვსიტყვიანობა აღარავის სძენია.

ჰოდა, სწორედ ის ჯერ დაუბადებელი ბავშვია ახლა გეგენას არსებობის გამართლება. იქნებ ბიჭიც იყო! გაიზრდება, დაკაცდება და პაპას გვერდით დაუდგება, მობერებულ, დაშაშრულ გულს გაუხალისებს და გეგენას მოწყენილი სახლიც კვლავ ახშიანდება.

ამ იმედით ცოცხლობდა გეგენა, ამ იმედით ჩაყარა ვენახი და ახლაც ამ იმედით თხრის მიწას ქვევრებისთვის, რომ ერთ დღეს მისი შვილიშვილი ყურძენს ამ ქვევრებში თავისი ხელით დაწურავს და მამასა და პაპას მოიგონებს. გეგენა ალბათ ამ ქვეყანაზე აღარ იქნება, მაგრამ იმქვეყნად უეჭველად გაიგებს და გვარის გამგრძელებელს მაღლიდან გადმოხედავს, გადმოხედავს და დალოცავს...

– გეგენავ, კაცო, შუადღე წამოვიდა, დააყე ეგ წერაქვი და ბარი, ჩამოჯექ, დაისვენე, – მოესმა მეზობლის, იოველას ხმა, – მიწის მომრევი ვის უნახია, შენ მოერიო! თავი გინდა მიაკლა, კაცო?

ეს იოველა სოფლის ბოლოს ცხოვრობდა, გეგენასავით ვაზს ელოლიავებოდა. თუმცა სულ ერთი ცილა ვენახი ჰქონდა, მაგრამ ვაზები ისე ლამაზად ჰქონდა რიგებში ჩამწყრივებული, მაგათი შემხედვარე თვალწინ ხელიხელგადახვეული ჯარისკაცები წარმოგიდგებოდა: სულ ერთ სიგანეზე, სულ წელში ამყად გამართულები, თავმოძმონეები, მტევენებით დახუნძლულები... ზოგჯერ გეგენასაც კი გაექცეოდა ხოლმე თვალი მომიჯნის ვენახისკენ. მოსწონდა, რა თქმა უნდა.

გეგენამ თავი აიღო, ოფლი ხელისზურვით მოიწმინდა და მოსაუბრეს გახედა, რომელიც მესერს მოსდგომოდა, მხარზე ცული გაედო, ხელში კი დახვეული თოკი ეჭირა.

საით გაგიწვიაო, ხელით ანიშნა გეგენამ, თუმცა რა ამას კითხვა – მიხვედრა უნდოდა, ცხადი იყო, იოველა ტყეში მიდიოდა ფიჩხის ჩამოსატანად. ამიტომ ისევ ხელით ანიშნა: დამიცადე, მეც წამოვალ, მარანში შევიდა, თავადაც თოკი და წალღი აიღო, ეზოში პირსაბანს ხელები შეუშვირა, გადაიბანა და ვიდრე მეზობელს მიაშურებდა, ნამუშევარს დახედა.

არა, საქმე ჯერ წინ იყო, მაგრამ მაინც გაუკვირდა ეს რამდენი მიმუშავიაო, რადგან კარგა მოზრდილ ორმოს დევივით დაეფინა შავი პირი, მაგრამ მერე გაახსენდა, რომ თავიდანვე ნაყარი, ფხვიერი მიწა შეხვდა და მუშაობა არ გასჭირვებია. როგორც კი დავბრუნდები, მაშინვე გავაგრძელებო, გაიფიქრა და ჭიშკრისაკენ გაემართა.

ტყე ახლოს იყო. ტყე, თორემ მუხებს, რცხილებს, თელებსა თუ ნეკერჩხლებს ნახავდა კაცი! რაც მსხვილი ხე იდგა, ჯერ კიდევ შემოდგომაზე ხალხმა შეშად მოიმარაგა, მერე, უკვე ზამთარში, თურმე გადარჩენილიყო, ახლა ის მოჭრეს და მთელი ფერდობი მოატიტვლეს. სამაგიეროდ გაზაფხულზე იყარა და ახლა უკვე ისეთი ხშირი ბუჩქნარი იყო წამოსული, რომ გავლა ჭირდა. ჯერ კიდევ შარშანდელი ფიჩხიც ბლომად ეყარა და სარებსაც ხომ გამოჭრიდა და გამოჭრიდა კაცი.

გეგენას რომ ლაპარაკი არ უყვარდა, მთელმა სოფელმა იცოდა. ახლაც უხმოდ მიაბიჯებდა და როცა ყურს იოველას ქაქანი მოსწვდებოდა, თვალს კი შეავლებდა, მაგრამ გზას მაინც მდუმარედ აგრძელებდა. იოველა ღობე-ყორეს ედებოდა, ხან თავის ცოლს აქებდა, ხან მეზობლებს კილავდა, ხანაც მთავრობას მიადგებოდა და ერთხელ თუ შეაქებდა – პენსია მოგვიმატესო, მეორედ ძაგებას მოჰყვებოდა – მაგათი უნიათობით პურიც გაძვირდა, შაქარიც და ამ ოხერმა პაპიროზმაც ფასი დაიდოო. მოკლედ, ხან აქ ამოჰკრავდა, ხან იქა.

გეგენას მოსწყინდა მისი ბჟუტურის მოსმენა და როცა გზაგასაყარს მიადგნენ, მე იქით უნდა წავიდეო, უთხრა დაბალი ხმით. უთხრა კი არა, უფრო ხელით ანიშნა, თორემ იოველას მისი ხმა არც გაუგია, იქნებ იმიტომაც, რომ ენას არ აჩერებდა.

მოკლე ხანში მაცვლიან-ეკლიანი მოზრდილმა ჯაგრცხილამ შეცვალა. ხეები ისე იყო დაგრეხილი და ერთმანეთს ჩაწნული, შალის ძაფებს რომ დაძახვენ დედაბრები. ყველგან დამჭკნარი ფოთლები ეყარა, ჭრელ-ჭრულა, ფეხის დაბიჯებაზე რომ ჩუმად შრიალებდნენ.

გეგენამ მოჭრილ ხის ტოტებს მოჰკრა თვალი, ვიდაცას ზედ ბილიკზე დაეყარა და აქა-იქ მწვანე ფოთლები კიდევ შერჩენოდა. თავად ფიჩხისთვის ხეს არასოდეს მოჭრიდა, არც ტოტებს მოამტვრევდა – ეტკინება საცოდავსო, ფიქრობდა, ისედაც მრავლად არი უსულგულო ადამიანთა ნაცოდვილარიო. არა, თუ საჭირო იყო, სასხლავს მარჯვედ ხმარობდა, მაგრამ ისევ ხის სიკეთისთვის, თორემ ვაზი თუ არ გასხალი, ან რომელიმე ხეხილი, გალადდება, თავს გაუვა და დაკნინდება.

ერთი მსხვილი ტოტი მოხვდა ხელში, მკლავის სისქე მაინც იქნებოდა, უფრო შეშად გამოდგებოდა, ვიდრე ფიჩხად. გვერდითი ტოტებიც მეტად

გაფარჩხულად გამოსჩროდა და შეკრული კონიდან ნამეტანი უშნოდ გამოჩნდებოდა, გეგენას კი ფიჩხის კონაც კოხტად შეკრული უყვარდა, თითქოს ისიც გაფურჩხილი ვაზი ყოფილიყო. ამიტომაც წალდი მოიმარჯვა და ტოტების შეჭრას შეუდგა, მაგრამ თავისდა გასაკვირად, ფოლადის პირი პირველივე დაკვრაზე წასძვრა გრძელ ტარს. არც ზედ გარშემოკრულმა რკინის რგოლმა უშველა. როგორც ჩანს, ალუბლის ხის ტარი იმდენად ძველი იყო უკვე, რომ ფოლადის ბრტყელ, ცხვირმოკაუჭებულ პირს ვეღარ იჭერდა. ტარი ხელში შერჩა, პირი კი ქვებზე წკრიალით დავარდა.

ეკ, ღლეს რალაც მარცხენა ფეხზე ვარ ამდგარიო, წამით გაუელვა გეგენას გულში, მაგრამ არც გამწყვრალა, არც შეუკურთხებია, ფოლადის პირი აილო, ბუდეში ჩასვა და ხელცულისთვის სახლისკენ გამობრუნდა, წალდის შეკეთება კი მეორე დღისთვის გადადო.

სახლში წელანდელი სიჩუმე დახვდა, არც ქვემოდან, სოფლიდან ისმოდა რამე, ყველაფერი გაყურსული და თითქოს თვლემასში ჩაძირული იყო. ნიავეც არსაიდან იძვროდა და თუ სხვა დროს სიჩუმეს რომელიმე მეზობლის ნაწვალები მანქანის ღმუილი მაინც არღვევდა, ახლა ისიც არსაიდან მოდიოდა.

გეგენა სახლში არ შესულა, პირდაპირ მარნისკენ გაემართა, სადაც სამეურნეო იარაღებს ინახავდა. ხელცული იქვე იდო, ყურძნის საწურის ძირში, უხმარობისგან ოდნავ დაჟანგული თითქოს პატრონს საყვედურობდა, რად დამივიწყეო. მართლაც, რამდენიმე თვე იყო გეგენას იგი ხელში არ აუღია, როცა რაიმეს მოჭრა დასჭირდებოდა, წალდს ხმარობდა. აკი ღლესაც წალდს მოჰკიდა ხელი, ამ პატარა ცულისკენ არც გაუხედია. ჰოდა, თითქოს სამაგიერო გადაეხადა: წალდი გაფუჭდა, ხელცულს კი პირი გასალესი აღმოაჩნდა, თუმცა არა უშავს, აი სალესი ქვა ეგერ დევს და მალე ისევ ტყეში შეუძლია გაბრუნდეს.

მაგრამ გეგენას გულმა ქვევრებისთვის ამოთხრილი ორმოსკენ გაუწია, მოუნდა, ერთხელ კიდევ დაეხედა და დაეთვალა მიწის ამოღებასა და შიგ ორი ვეება თინის ჭურჭლის ყელამდე ჩაფვლას რამდენ დღეში დაასრულებდა. რთველი კარზე იყო მომდგარი, საქმის დასრულებას კი საკმაო დრო სჭირდებოდა.

აი ორმოც, უზარმაზარ ჯამს რომ მიაგავს, რომლის ერთ ნაპირზე ფხვიერი მიწის ბორცვია აღმართული. ნახევარს ჩაყრილ ქვევრებს შემოუყრის, მეორე ნახევარს კი მოშორებით, ღობის ძირში ქვის ყორეს დააყრის, მერე კი ზედ ხეს დარგავს. ორმოს კედელში, თითქმის შვეულად რომაა ჩაჭრილი, წვეტიანი ქვა გამოჩრილა. ძირშიც ისეთივე, ოღონდ უფრო მცირე ზომის ქვა გდია, რომლის მალღა

ამოტანაც გუშინ დაეზარა გეგენას, ან იქნებ დაიღალა და მათს ამოსაღებად იმიტომ აღარ ჩავიდა? არც ამ ქვის დატოვება შეიძლება და არც იმისა, გვერდით რომ ჩანს, თორემ ჩაგდებისას ქვევრი შეიძლება მიეხალოს და გატყდეს. გატეხილი ქვევრი კი, გინდაც გაამთელო, სანდო აღარ არი: ერთ ღამეს შეიძლება მთელი ღვინო გაეპაროს.

გეგენა ორმოში ჩავიდა, ჯერ ფსკერის შედარებით პატარა ქვა ამოაგდო მალღა, მართალია წვალებით, მაგრამ მაინც ამოაგდო, მერე ღიდს დაეჭიდა, მიწის კედლიდან ცხვირი მუხლების სიმალღეზე რომ გამოეყო, ჩაეჭიდა, თუმცა ძვრა ვერ უყო და იქვე მიყუდებული რკინის ლომი მოიშველია, ერთი ღონივრად დასცხო და...

მოსმა უცნაური შრიალი, ჩხრიალი, ხრიალი, მალღა დაყრილი მიწა ჯერ მუჭა-მუჭა წამოვიდა. შემდეგ გეგონება ვედროთი გადმოყარესო, მერე კი მთელი ბორცვი დაიდრა და გეგენა ერთიანად ქვეშ მოიქცია, თითქოს მოჭიდავემ მეტოქეს სარმა გამოსდო და მთელი ტანით ზედ დააწვაო. მოდიოდა მიწა, ორმოში ზეავდებოდა, ავსებდა და ავსებდა, იქნებ იმის გამო გაბრაზებული, მშობლიურ ადგილს რად მომწყვიტეო.

გეგენას საძრაობა წაერთვა, სული შეუეუბდა, პირს ვეღარ აღებდა, მიწის პირველივე ნაკალით წაქცეული, თვალედახუჭული, შეშინებული და თავზარდაცემული ეგდო. ერთი-ორჯერ ხელების გაქნევა სცადა, ფეხებიც გაატოკა, მაგრამ მიწის ვეება გროვა შეუბრალებლად დასწოლოდა ზემოდან და თანდათან უფრო მეტად აწვებოდა, თავის სახვევეში ხვევდა, გულში იკრავდა, არტახებად ეჭირებოდა.

გეგენა გონების კუნჭულში მიხვდა, რაც მოხდა და რაც ამის შემდეგ მოხდებოდა. თუმცა, არა, არაფერიც არ მოხდებოდა, ა ღ ა რ მოხდებოდა, ყველაფერი დ ა მ თ ა ვ რ დ ა, დასრულდა, ყველაფერს წერტილი დაესვა, დადგა ის, რაც არაერთის თავს დამდგარა.

მაგრამ აკი ცაში უნდა აფრინდეს და შორეულ სივრცეებს უნდა ეწვიოსო? ამ მიწის ასეთ სქელ ფენაში საიდან გააღწიოს? როგორ გაძვრეს? მხოლოდ მიწაა ირგვლივ, ზემოთაც, ქვემოთაც, მარჯვნივაც და მარცხნივაც. ერთი ხის ფესვიც არსაითაა, რომ ჩაეჭიდოს, აჰყვეს, აჰყვეს, ხემდე მიაღწიოს, მის ტანში აძვრეს, ფოთლებიდან გამოფრინდეს და ცისკენ გასწიოს, იქით, საითაც მას საუკუნო სიმშვიდე და ნეტარება ელის... არა, ამ ვეება, ზედ დაყრილი მიწის ფენაში ვერსად გააღწევს, აქ უნდა დარჩეს სამუდამოდ...

...მეორე საღამოს ქეთომ ეზოში რომ შემოაბიჯა, გაკვირვებამ მოიცვა: სახლის კარი ღია იყო, გეგენა კი არსად ჩანდა. მაგიდაზე საჭმელი ხელუხლებლად

ილო, წყლის დოქსაც არავინ მიჰკარებოდა, საწოლზეც ლოგინი არავის აეშალა – თითქოს ამ სახლში ამ სამი დღის მანძილზე ღამე არავის გაეთია.

არც ეზოს ეტყობოდა, რომ სახლის პატრონი ბოლო დღეები აქ ტრიალებდა: ქათმები კაბის კალთაზე მიაფრინდნენ ნაშიმშილებნი, მამლებიც ისე უძღურად ყიოდნენ, რომ ცხადად ჩანდა, არც იმათ ნისკარტებს ეგემათ ხორბლის თუ სიმინდის მარცვლები, ის კი არა, ინდაურებიც ველარ იფხორებოდნენ.

– ნეტავ, რა იქნა ის კაცი, ხომ არაფერი შეემთხვა? – გული შეუტოკდა ქეთოს, – როდის იყო სახლის გარეთ სადმე რჩებოდა? იქნებ მეზობლებმა იცოდნენ რამე, – გადაწვევითა და გატრიალდა, ჯერ აქეთ შეეხმინა, მერე იქით, მაგრამ მათგანაც რომ ვერა გაიგო, გულმა ავად დაკვნესა.

რაკი ვერსაით ვერა შეიტყო რა, სოფლის ფოსტაში გაქანდა, ტელეფონით შვილსა და სიძეს დაურეკა, არიქა, მიშველეთ რამეო. ვიდრე მუხლებმოკვეთილი სახლამდე ააღწევდა, სიძემ მოაგდო მანქანა და ქეთო და მისი ქალიშვილი რომ ლოყებს იკაწრავდნენ, ის ეზოში დასეირნობდა და ნარგავებს ათვალერებდა, მერე სახლის გვერდზეც გავიდა და პირდაღებულ, ნახევრად ამოვსებულ ორმოს დახედა, მხრები აიჩეჩა, უკან გაბრუნდა და სიდედრს შეეკითხა:

– ის ორმო რომ ამოვითხრიათ, ნეტავ რაზე სწვალობთ, ახლა ქვევრში ყურძენს ვილა სწურავს, კარგი გიქნიათ, რომ ისევ მიწა მივიყრიათ.

– მიწა მიგვიყრიაო? – გაკვირდა ქეთო, – რას ამბობ, შვილო, დღე-დღეზე ქვევრები უნდა მოეტანა და ჩაეყარა, მიწით რაღაზე ამოავსებდა?

– აბა, რა ვიცი, ამოვსებული კია ნახევრადა და... – როყოლდ წარმოთქვა სიძემ, – მაშ, დამნახავიც არავინაა? – იკითხა გულსგარეთ და ისევ იმ ორმოსკენ გასწვია, ერთხანს უყურა, უყურა და მერე მოტრიალდა:

– იმდენი მიწა მოუთხრია, რო ნეტავ როგო შეძლო... მაგ მიწამ ხო არ მოიყოლა ქვეშა?

– უი, ქა, იქნება და მართლა... – ლოყაზე ხელი იტკიცა ქეთომ და შვილს გადახედა, – ხო არ გვენახა, გოგო?

– რას ამბობ, ეგ არ იქნებოდა, – თავისივე ვარაუდი უარყო სიძემ, – მიწის ქვეშ არა, ისა... ჯანინანი კაცი იყო, სადმე გაივლიდა ქალებში, – გაიდრიჭა უშნოდ და თავი გააქნია, – თუ კიდევ მიწამ მოიყოლა, იყოს მანდა, მაინც ცოცხალი აღარ იქნება. სიძემ კვლავ მოატარა თვალი ეზოზე, თითქოს მუშტრის თვალით ზომავსო, და ქალებს მიმართა:

– თუ დამნახავი არავინაა, პოლიციას გავაგებინოთ, ეგრეა წესი.

– ვაიმე გეგენავ, – ცრემლი ჩამოუგორდა ქეთოს,

– ისე როგორ იქნება, ვინმემ რამე არ იცოდეს... ეგ მიწაც გაგვესინჯა...

– რას ამბობ, განა მართლა ვთქვი ეგა, მიწას როგორ უნდა მოეყოლა ქვეშა, რა, ამოსვლას ვერ მოასწრებდა?

– ვაიმე, გეგენავ, ეს რა დაგვემათა, კაცოო... – მოთქვამდა ქეთო და მღუღარე ცრემლით შესტიროდა ამბის გასაგებად მოსულ მეზობლებს.

როცა კიდევ გაიკითხეს, აღმოჩნდა, რომ ბოლო მნახველი იოველა იყო, რომელმაც მოყვა, თუ როგორ იარეს ერთად ბილიკზე ტყისკენ, როგორ გადაუხვია გეგენამ და როგორ გაემართა ფიჩხის მოსაჭრელად. მეტი არაფერი ვიციო, დედ-მამის სულს იფიცავდა იოველა, როგორც მუდამ პირქუშად ისმენდა ჩემს ლაპარაკს და ხმაც არ ამოუღიაო.

ახლა იფიქრეს, ნადირმა ხომ არ დაგლიჯაო და ახლო-მახლო ტყე და მიდამო სულ გადაჩხრიკეს, მაგრამ ამოდ.

ამასობაში მთელი ათი დღე გავიდა. ქეთო ჯავრით აღარ იყო, მაგრამ სიძე ამშვიდებდა, ნუ დარდობ, გეგენა დღეს თუ არა, ხვალ გამოჩნდება, შენ კი ჩვენთან იცხოვრე და ამ თქვენს კარმიდამოს დასახედად ჩამოგიყვან ხოლმეო, მაგრამ სახლ-კარის დატოვებაზე ქეთოს ფიქრიც არ სურდა და როცა ერთხელ იმ ორმოს წინ გაიარა, გუნებაში ისევ ის აზრი ამოუტივტივდა, სიძემ რომ ივარაუდა თავიდანვე: იქნებ მართლა მიწა ჩამოიშალა და ქვეშ მოიყოლაო, დიდხანს დასცქეროდა კიდევ თითქმის ამოვსებულ ორმოს, მიწის ამოყრა ხუმრობა საქმე არ იყო და იქნებ სიძე მართალიც იყო: ახლა, ამდენი ხნის შემდეგ აღარცა ღირდა – თუ იქ აღმოჩნდებოდა, იმაზე უკეთეს საფლავს რაღას გაუთხრიდნენ.

...გეგენა ვერ ხვდებოდა, რა დრო გავიდა მას შემდეგ, რაც მიწის ქვეშ აღმოჩნდა: ერთი თვე, ერთი წელი, იქნებ ხუთიც და ათიც. ვერა და ვერ დაეღწია მიწას, ხან მარცხნივ ეცადა გასვლა, ხან მარჯვნივ, მაგრამ ჯერ ქვა გადაეღობა წინ, მერე ძველისძველი აგურის ნატეხი. ჭიანჭველა რა არის, ისიც არსად გამოჩენილა. დაღონდა გეგენა, რადგან ზეცა უხმობდა აგერ რა ხანია, ის კი მიწის ზვინიდან ვერ ამომძვრალიყო და ყოველი მხრიდან ისე იყო მომწყვდეული, როგორც კვერცხის გული ნაჭუჭში. სული თავისუფლებას ითხოვდა, თავისუფლება კი არსად იყო.

გეგენა ძალიან დაღონდა, მაგრამ მდგომარეობას შეეგუა და ლოდინად იქცა, თუმცა თავადაც არ იცოდა, რას ელოდებოდა, რისი იმედი უნდა ჰქონოდა, რომ მიწაყრილისთვის თავი დაეღწია და ცაში აფრენილიყო. იწვა, ფიქრობდა, ინსენებდა, წუხდა, დარდობდა... ხანდახან მაღლიდან ყრუ ხმაური თუ ჩამოაღწევდა, ეგეც ძალზე უღონო და ძლივს გასავონი. ბოლოს რაღაც შარიშურის ხმა

მოახლოვდა, სუსტი, მეტად სუსტი, უმნიშვნელო, მაგრამ მაინც საამოდ გასაგონი. ეგ იყო, რომ მეტად ნელა ახლოვდებოდა, თუმცა მოდიოდა, აქეთ მოიწვედა, რაღაცნაირი დაჟინებით და შეუჩერებლად გზას მოიკვლევდა.

ვერც ახლა იტყოდა გეგენა, ამ ხმის გაგონებიდან იქამდე, ვიდრე იგრძნობდა, რომ რაღაც შეეხო, რა ხანმა განვლო, ხოლო რომ შეეხო, ამას ნამდვილად მიხვდა, რადგან ესიამოვნა და იცნო კიდევ: ვაზის ფესვი იყო, ვაზისა, რომელიც ძალიან უყვარდა და რომელსაც მთელი ცხოვრება ელოლიავებოდა, ეფერებოდა, ალამაზებდა, ცას უხსნიდა... სწორედ რომ ვაზის ფესვი იყო, ძაფივით წვრილი, თუმცა თბილი და საამო.

მაგრამ ამ ადგილას ვაზი საიდან გაჩნდა? – გაუკვირდა გეგენას, – აკი თალარი ეზოს მეორე მხარეს ჰქონდა, მარნიდან კარგა მოშორებით, და იმ ვაზის ფესვები აქამდე ვერანაირად ვერ მოაღწევდნენ! თანაც, ეს რქაწითელია, იქ კი თითაყურძენი ედგა!

და გეგენა იმის გასაგებად, როგორ აღმოჩნდა ამ ადგილას ვაზიო, იმ ფესვს ჩაეხუტა, ჩაეკრა, მის პაწია, თვალთ დაუნახავ ფოსოში შეძვრა, მის სხეულში გზა გაიკვალა, გავლო თუ გაცურა, ჯერაც გაუმაგრებელ ყლორტს ააღწია, სამამულე რქა უკვე აჩქარებით გაირბინა, ყუნწიდან ფოთოლშიც სწრაფად გავიდა და იქიდან უკვე მზის გულზე მოხვედრილმა დაკვირვებით გადმოიხედა.

ჰო, ესაა, მისი ეზო-კარმიდამოა, მისი სახლია, მისი მარანია, აი აქ თხრიდა მიწას ქვევრების ჩასაყრელად, ზვავად რომ დაეყარა და ქვეშ მოიყოლა. აახლა ამ ადგილზე ვიდაცას ორი ვაზი დაურგავს, სარები შეუდგია და ზედ მიუბამს. ორივეს რქები დამსხვილებია, განსაკუთრებით იმ მეორეს, ჩანს კარგად უვლიან, მზრუნველობენ...

ეს ყმაწვილი ვილაა? რაღაც ეცნობა მისი ნაკვთები... მოიცა! ასეთი ქორჩორი ზომ გეგენას ბიჭს ჰქონდა, მალხაზის, ასეთი ხშირი წარბები... ზედა ტურზე უკვე ღინღლიც ემჩნევა! იქნებ... იქნებ კი არა, ნამდვილად ის არის, გეგენას შვილიშვილი, რომლის დაბადებასაც ვერ მოესწრო. ის არის, ის! ბიჭი წინა დღეს ქარისაგან ჩამოგდებულ ყლორტს ნამდვილი მეზვრესავით ფრთხილად ამაგრებდა სარზე, თან ცალი თვალთ მეორე ვაზს უყურებდა, რომლის ერთი ფოთოლი კარგა ხანია შეუჩერებლივ ქანაობდა. ბიჭი თვალს ვერ აცილებდა და უკვირდა, ნიავი არსადაა, თანაც მხოლოდ ეს ერთი ფოთოლი ტოკავსო.

მცირე ხნის შემდეგ კი ბიჭმა ლოყაზე რაღაც თბილი იგრძნო, თითქოს ვიდაცამ ხელი მოუთათუნა, ხოლო როცა კვლავ ფოთოლს გახედა, ის უკვე უმოძრაოდ ეკიდა ტოტზე.



შიში

იმ ვაიუშველებელს – კრწანისსა და მის მიდამოებში ჯერ კარგად მოუთენებელზე, ასე, დილის შვიდ ჟამზე რომ ატყდა, ჯანდი და სინსლი რაღა ჯანდაბად და დოზანად დაერთო. რაკი ერთი ჩამოწვა, ჩამოიქუფრა და ჩამოიქრუშა, აღარ აიკრიფა...

ზოგს თუ ფარად ეფარა, ზოგსაც თვალგზა აუბნია.

აქა-იქ კიდევაც წამოჟინჟლა. ნაკვალევი მიწა ალაფდა, აიზილა და აითლოხნა. ოფლითა და სისხლით გაჟღენთილი ჰაერი დამძიმდა, ერთ ადგილზე შეგუბდა...

მზემ, როგორც იყო, ცერად გამოიჭვრიტა. მერმე ისევ მიიძალა, თითქოს პირი აარიდა იქაურობას.

ზარბაზნების ზათქსა და ბათქზე მიწა ირყეოდა, სულთმობრძავი კაცივით ბორგავდა და ყრუდ გმინავდა. ცხენი და მხედარი, ცოცხალი და მკვდარი ერთმანეთში აზინთულიყო. მებრძოლთა ყიჟინა, განწირულთა კვნესა-გოდება, თოფის ჭანჭუხნი და ხმლის ჩახაჩუხნი შავნაბადას, სეიდაბადისა და ნარიყალას ქედებს ასკდებოდა და ხევხუკებში ინთქმებოდა.

თბილისი ავის მოლოდინში ზიშნიმებდა და ზაყზაყებდა. ვისაც გული ერჩოდა და მკლავიც მოსდევდა, აბანოს კართან ჩაცკენილიყვნენ და ჩასალკლდევებულიყვნენ. ქალაქი ქალების, ხეიბების, წლოვანთა და უწლოვანთა ამარა დარჩენილიყო. ისინიც გალავანს აკვროდნენ, მტრის დასახვედრად ქვა-ლოდები და ქაფქაფა კუბრი მოემარაგებინათ.

მთელი სათათრეთი აქოთქოთებულები, აფუთფუთებულები და თბილისისაკენ დაძრულიყო.

ალა-მაჰმა-ხანმა თავისი რჩეული, ქრისტიანის სისხლს მოწყურებული და დახარბებული მხედრობა თელეთ-შინდის-სეიდაბადის სანახებს მიუსია. თვითონ კი, მთავარი ძალებით, სოღანლუდიდან

წამოვიდა, ქართველების უკანდახეულ მეწინავე რაზმს ბრძოლით მისდია, და მტკვარი-სეიდაბადის ვიწრობაში შემოეჭია და ჩაიჭედა...

გასულსწრაფებულები მოიწვედნენ ყიზილბაშები, უხსენებლებივით მოიგრაგნებოდნენ და მოიწვლებოდნენ, ფაფარაშლილ ბედაურებს მოაშავებნებდნენ და ყელის სიღრმიდან კი არა, სადღაც შიგნიდან, გულგვამიდან მოჰყოლდნენ, გიაურ, გიაურო... ვითომ იმისი დარდი და ჯავრი კლავდათ და ჭამდათ, ამ მიწა-წყლის პატრონები რჯულიანები იყვნენ თუ ურჯულიანი...

ვერ იტევდა ქედსმიჭყლეტილი მდინარისპირი იმდენ მომხდურსა და მოძალავეს...

აი, ახლა იყო, რაც იყო და მოსახდენიც სწორედ ახლა და აქ უნდა მომხდარიყო.

სამყაროს შემოქმედს თითქოს განგებ, საამდლოდ და სამეჟამოდ, ამოეზიდა და ამოემართა დედამიწის გულისგულიდან და მაინცადამაინც აქ, ზედ მტკვრისპირას დაეყუდებინა ეს ციცაბო, კლდეებიან-ღრეებიანი ქედი. ეს სწორედ ის უადგილო ადგილი იყო, სადაც მომხდურისა ვერც ცხენი აიყალყებოდა და ვერც მხედარი გაშლიდა მკლავს. იქ, იმ ვიწრობაში, ათასამდე მარჯვე ქართველი შუაზე გაწყვეტდა თვალგაუწვდენელ მანძილზე გაწოლილ ურჩხულს, მერმეთ კი თავსაც გაუსრესდნენ და კუდსაც ზედ მიაყოლებდნენ...

მაგრამ ის ათასიც სანატრელ-სამებნელი გამხდარიყო და იმისი ნახევარიც...

აკი ის სივრძეცა და სიგანეც მტკაველ-მტკაველ და გოჯ-გოჯ გაიანგარიშა და საკუთარი ლაშქრის სიმცირეც ზედ მიათვალა ერეკლემ, თავისი დღე და მოსწრება, სიყრმიდან მხცოვანობამდე, ხმლის ქნევასა და ერთი მუჭა ქართველებით ურიცხვი მტრის მოგერიებაში რომ შემოლეოდა...

ჰოდა, ღონე რომ არ ეღონებოდა და ეიმედებოდა, ხერხი ამჯობინა... იმ ხერხს აქ უნდა ეხერხა და ეჭრა...

საჭურის შაჰს სხვა უბედურება სჭირდა, თორემ არც ის იყო ცხვირმოუსოცელი ოღლანჭიჭო, ან ბეცი და ახლო მჩხრეკელი. იმასაც თავისი საზომ-საწონი ჰქონდა და კიდევაც ნირიანად და გერგილიანად ზომავდა და წონდა ყველასა და ყველაფერს. უნაგირზე გასწორებულ დღეებსა და ღამეებსაც უქმად როდი ჩაევლო. მანამდე ბარემ ორმოცდაათამდე დიდი ბრძოლა გადაეხადა შინაურთან თუ გარეულთან. ახლა გურჯისტანზე წამოსულიყო. ყველაზე დიდი ომი წინ ელოდა...

იქაურობა კარგად რომ მოხილა და დაზვერა, დაეჭვდა, ერეკლე ხანმა, იმ ბებერმა ლომმა, ხაფანგში შემომიბტყუაო, ვინ იცის, ამ დაწყვეტილი ქედის უბეებსა და ლაჯებში რამდენი გურჯი და ლეკი ჰყავს ჩასაფრებულ-ჩასანგრებულიო. ეს რომ გაიფიქრა

და გაიზრა, უმაღ ვერაგული გადაწყვეტილება მიიღო. თავისი ჯიშისა და სისხლის თურქმანთა რაზმს უკივლა, ვისაც შაჰი უყვარს, მომყვესო... გაცოფებულმა და თავზებელალებულმა იმათ არც ჰოს დაუცადა და არც — არას. უკანმოუხედავად შეაგლო ცხენი ადიდებულ მდინარეში... ისინიც მიჰყვნენ... ბევრი ჩაიხვია და წაილო წყალმა. ბევრზე ბევრმა კი გაცურა. აღმა აუყვნენ.

საიდანღაც, დაბარებულებივით, რამდენიმე გადარჯულბული, მტრის ცულს ტარადმორგებული ქართველი გამოტყვრა. თითქოს მთელი თავიანთი ცხოვრება იმ წამის მოლოდინით ცოცხლობდნენ; მიეგებნენ, მიეფოლოცნენ, ყბა-პირი ყურებამდე მოიხიეს და ორთაჭალის ბალებთან ორად გაყოფილ მტკვარზე ფონი მიასწავლეს... კიდევაც მიაძახეს, ემანდ საპალნიანი ჯორიც გავაო... ალასა და იმისიანებს წაქეზება და შეგულიანება რა თავში სახლელად უნდოდათ; ფონი იფონეს, გადაიმდინარეს, ისევე მარჯვენა ნაპირზე გადმოლაგდნენ, გადმოსიკვდილდნენ და ქართველების მეჩხერ ლაშქარს ზურგიდან დაუარეს...

ერეკლესიანები, ვინც გამოსავარდნი იყო ხევებიდან და ღრეებიდან, კიდევაც გამოვარდნენ...

სანგრებიდანაც ჩამოხვავდნენ და ჩამოხვავდნენ... მომხდური და დამხვდური სამკვდრო-სასიცოცხლოდ დაეტაკნენ ერთმანეთს.

უთანასწორო ომი გაჩაღდა ხოხბიანში...

ის იყო, წვიმამ დაასხა. თქეში წამოვიდა. ღოგა-ღოგა ღრუბლები აირ-დაირია. ბოლომდე მაინც არ ჩამოიწურნენ. ხოცვა-ყლეტის დამთავრებას თუ ელოდნენ და სავსე ჯიქნებსაც მიწის გადასარეცხად და სისხლის მოსაბანად ინახავდნენ...

ეს იქით და, ზურგსუკანაც რაღაც არმოსახდენი ხდებოდა. გალავანსა და დედაციხის ქონგურებზე ახორხლილი ქალაქელები ვიდაცამ თითქოს ერთი ხელისმოსმით ჩაყარა და ჩახვეტა ძირს. ქალების, უმწეო მოხუცებისა და ხეიბრების წიოკმა და შეცხადებამ იქაურობა შეძრა და შეაზანზარა. სატახტო ქალაქს ამკლები დასცემოდა. გარეულები არ უნდა ყოფილიყვნენ, თორემ უხმოდ და უამბოდ შიგნით ვერ შეაღწევდნენ. შეელწიათ კი... ქუჩაბანდებსა და ეზოებში ხელჩართული ბრძოლა გაჩაღებულიყო...

აქედან არავინ ელოდა მტერსა და ორგულს.

არც ერეკლე ელოდა...

ზურგმოშლილმა მეფემ მედროშეს ხმლის წვერით სეიდაბადის მალლობისაკენ მიანიშნა და რაღაც უბრძანა. თვალი აქორა. გულისყურიც ოთხივკუთხივ მიუმარჯვა.

მიმხმარე და მშველელი არსაიდან ჩანდა.

იაღლუჯისა და სოღანლუღის მხრიდან კი ემატებოდა და ემატებოდა ყიზილბაშებს.

უფლისწული გიორგი მონაკლისა და მონატრა, მაგრამ იმისგან ბაიბურიც არ ისმოდა. ამბის მიმტან-მომტანი ათხუთმეტი მალე მსროლიც ცასა თუ მიწას ჩაეყლაპა.

ბევრი სხვაც დაისაჭიროვა და კიდევაც ეფეთა და ემცხეთა უიმათობა.

ჩანდა, მარკოზელების სოფელ-სოფელ წანწალსა და ტუნტულს თავისი ნაყოფი გამოელო, ტყუპ-ტყუპი ბალამწარა და კიტრანა გამოესხა და გამოება.

თითქოს, იმ დაჭირვებისა და მონაკლისების პასუხად, ვიღაცებმა პირაქეთ შემოაბრუნეს ცხენები. ხმალჩაგებულები გამორბოდნენ, ისე მოიჩქაროდნენ და მოიცანცლებოდნენ, ვითომ ეგ არიდა, თავიანთი საბრძოლი ებრძოლათ, საომარი ეომათ და მტრისთვისაც კუდით ქვა ესროლინებინათ.

ვინ არიანო, ამერები თუ იმერებიო, ეჭვმა გული მოუწალა. დააპირა, დაემუნათებინა, სად გარბინართ, რამ დაგადეღლათო, მაგრამ იმათი უკუძმლოლი რომ იცნო, ელდისაგან ენაზე შეაცივდა იმისი სახელიცა და იმისთვის მისამახებელიც...

იმათ არც გზა-სავალი შეშლიათ, არც ფეხი არევიათ, ჩაიქროლეს, თვალს მიეფარნენ...

თაბორის მთიდან კი ერთი მეორის მიყოლებით მორახრახებდნენ და ხევ-საგუბარში იჩენებოდნენ მტრისთვის ნადავლად და ალაფად ვერგამეტებული ზარბაზნები.

ავად ენიშნა მეფეს: ყაჯარისიანებს ხელი და ხმალი ისე წაგრძელებოდათ, რომ ქართველთა არტილერიის განლაგებასაც მიწვდომოდნენ...

ბრძოლა გველუშაპთან უმხარმკლავო კაცის შერკინებას დაემგვანა.

კალაღან და მეტეხიდან ისევ გამეტებით უშენდნენ, მაგრამ ამათი აღარც ტყვია ტყვიაობდა და ცეცხლიც აღარ ცეცხლობდა.

თბილისის ექვსივე ბჭე და კარი ღია იყო, ზოგი გარედან შენგრეული, ზოგიც – შიგნიდან მოღარდალინებული.

ყიზილბაშები ქალაქში შესასვლელთან ძნებივით ჩაშლილ-ჩაღეწილი დამცველების ცხედრებზე გადადიოდნენ...

მეხუთე ყამი იწურებოდა.

მწუხრი წვებოდა თბილისის თავზე.

მიხვდა მეფე და მხედართმხედარი, ან რაღა მიხვედრა უნდოდა, როცა ყველაფერი ხელისგულზე ელო: მარტო თბილისისა კი არა, მთელი ქვეყნის ბედ-იღბალი გადაწყვეტილიყო... მაგრამ არა იმ ნავსიან დღესა და არა იქ, კრწანისში... ქართველთა სამკვიდრო ახალ დინებასა და ორომტრიალში მოქცეულიყო. იმის იქიდან თავდაღწევასა და ამ ნაპირის თუ იმ ნაპირის არჩევას კი ერეკლესა და იმის ქართველებს აღარავინ აკითხებდა და, ვინ უწყის, ამიერიდან აღარც არასოდეს დაეკითხებოდნენ...

მაგრამ ამას საზრუნავ-საჭმუნავითა და წლებით დამძიმებული, კიდევაც გადაღლილი, ყველასაგან მხარგამოცლილი და ნაღალატევი მეფე ერეკლე მიხვდა.

პატარა კახი ამას ფიქრადაც არ გაივლებდა გულში. აკი არც გაივლო. ნეიშნი და ასპინძა და კიდევ სხვა რაღაც-რაღაცები და ვიღაც-ვიღაცები გაიხსენა...

ჰაიბი, თქვე წუნკლებო თქვენაო, დასჭყვივლა თავისებურად, ომახიანად, ხმალი გააეღვა და სიმრავლით გალაღებულსა და თავგასულ ჩაღმძინებს ცხენდაცხენ შეუტია...

ძველებური სიკისკასე აღარ მოსდევდა, თორემ...

მარჯვნივ და მარცხნივ კვეთებითა და ხეთქებით მიჰყვა იოანე ბატონიშვილი... მიჰყვა და ჩაჩენა და ჩაკაფა მეფეზე დაგეშილი ცხენ-კაცი. მაინც მოასწრო, დაინახა დასანახი: თავისი გვირგვინოსანი პაპის ირგვლივ თვალის ერთი გაფრენის სისწრაფით იკვრებოდა და ვიწროვდებოდა წითელთავიანების რკალი. მიეჭრა, მიეტანა... უმაღ დავით მაჩაბელი, ჯანდიერ ჯანდიერიშვილი, საქობოელი სინჯია ქვესა და სხვა ერთგულები წამოეშველნენ. ალყა ფიცხლად გაარღვიეს... ზაქარია ანდრონიკაშვილმა ივარგა, მეფის ცხენს ყუადან შემოჰკრა ხმალი... მეფე იქაურობას ძალისძალად გამოარიდეს, სამშვიდობოს გაიყვანეს...

სამშვიდობო თუ ეთქმოდა ნახობხარს...

იმის ქვა-ღორღსა და კორახ-მორახებში მრავლად ჩახოცილიყვნენ ჩვენნიანებიცა და სხვისნიანებიც. სხვისნიანებისა რა ვიცი და, სამიღღეშიოდ ჩაწოლილიყვნენ მამაცზე უმამაცესი და ერთგულზე უერთგულესი თბილისელები, ფშავ-ხევსურები, არაგველები და კახელები... ჩაწოლილიყვნენ ბრძოლით დამაშვრალნი, მაგრამ გაუშამდარნი, სისხლისაგან დაწრეტილები, თვითონაც დაესვენათ და პირმოცვეთილი ხმლებიც დაესვენებინათ... ჭრილობებით გაწამებულებს, მაგრამ საამქვეყნიო ვალდებულებს, ბაგეზე რაღაც ღიმილისნაირი შერჩენოდათ... რა ვუყოთ, დღეიდან მარჯვენით თუ ველარ შეეწეოდნენ და უშველიდნენ მეფესა და დედულ-მამულს, იმათი ხორცი და ძვალი ხომ მაინც გააპოხიერებდა ქართულ მიწას და ესლა თუ ეიმედებოდათ და ენუგეშებოდათ...

ერეკლემ ავლბრის ხიდიდან შემოხედა აბოლებულ ციხეყალას, ნატახტარ ქალაქს. აქა-იქ, სახლებიდან და სასახლეებიდან ავარდნილი ცეცხლის ალი უნასივით იკლაკნებოდა, სისინებდა და, თითქოს ნიშნს უგებსო, კვამლით ალანძულ-აზრჩოლებულ ცას ენას უყოფდა...

თბილისი ინგრეოდა, იწვოდა და იძარცვებოდა...

მეფემ ერთხელაც მეყსეულად მოიქნია ხმლიანი ხელი... მერმე უილაჯობისაგან ამოიგმინა, პირისახიდან

საკუთარი თუ უცხოს სისხლი მოიხოცა, მოიწურა...
ვინ იცის, ცრემლებიც!

მეფე, ალბათ, თავის სიცოცხლეში პირველად
ტიროდა...

...

მეც ვტირი. ცრემლები წვიმასავით ჩამოდის.
ვიშვრალე და ვერც ვიშვრალე. კარგად ველარაფერს
ვხედავ. ასოები, სიტყვები და სტრიქონები ერთმანეთში
იბლანდება და იღვასება.

ფურცლებს ვნომრავ და მიმდევრობით ვალაგებ.
თან ძლივძლივობით ვავლებ თვალს. შიგადაშიგ
რადაცეებს ვასწორებ... ვშლი... ვამატებ. ისევ ვშლი...
ისევ ვამატებ...

ღია ფანჯარაში ცნობისმოყვარე დიაცვივით
იყურება ვაშლის ხე. ვითომ, მანდ რა ხდებაო...

აქა? აქ არაფერი-მეთქი...

როგორ თუ არაფერი... ტოტები ირხევიან და
ეხეთქებიან ერთმანეთს, თითქოს ქარტიალა მოვარდა
საიდანღაც და მაინცაღამინც ამათ დაეტაკა.

ჰო, არაფერი-მეთქი, მეც ისე, ჩემთვის ვიმეორებ,
თორემ... აბა, ხეს რა უნდა ელპარაკო!

ის კი არ ოკდება. ლამისარია ფანჯარას
მოაწყდეს და შემოეღწეოს.

ნაგვალემა ფოთლებმაც თავი აიწყვიტეს...
შრიალებენ და მწარედ სისინებენ. სულში მიძვრებიან
და ეგ არი! ნეტავ რა ეშრიალებათ და ესისინებათ!
ჩუ!

რაო? კარგად ვიცით, რაც მოხდაო?

სად რა მოხდა-მეთქი, თავს ვივულუბრყვილობე,
ვიმიაძიტებ და ვცდილობ, ჩემს ფიქრებში ჩავეყინო...
მაგრამ ვინ გაცლის!

იქ, კრწანისშიო...

მოკლედ, რაც ხე, ის – იმისი ფოთლები!

– ჰოო... კრწანის-ში... ხოხ-ბი-ან-ში... ქართლ-
კახეთის ბე-დი გა-და-წყდა... – სიტყვებს ვმარცვლავ,
ვღერდავ... კიდევაც ვყლაპავ... თავისმართლებასავით...
ვითომ ყველაფერი ჩემი ბრალი იყო!

მაგრამ... ეს მე და, ის? ისინი?

ეგრე შეიძლება ვინმე ბენტერასა და ბატიტვინას
ვეონოსო...

– ჰოო... – მეც მეტი რა გზა მაქვს, თავს
ასკილივით ვუქნევ, ვეთანხმები... – იქ მთელი
საქართველოს, ამერ-იმერის ბედის ბორბალი უკულმა
დატრიალდა...

იმათ ისევ... თავისებურად...

ეგრე მარტო ვიღაც ჭკუასაღმობიანი იფიქრებსო...

ეს ვაშლის ხე სულმთლად გადაირია და ეგება,
მეც გადამრიოს!

იქა... კრწანისშიო... მთელი კავკასიის ბედ-ილბალი
გადაწყდაო... მთელი ამიერისა და იმიერისაო...

ერთი უყურეთ ამას, ეს რა ჩამიშრიალ-ჩამისისინა
და ჩამიმწვიტინა. გაიგონეთ?

უმახე ახლა, ხე ხარ-თქო!

მართლა ხეა თუ... ვინმე მოგზავნილ-მოჩენილი!
ხე თუ ასე ფიქრობს, ნეტავ არახეები რას
ფიქრობდნენ მაშინ, ან ახლა რა ტვინის ჭყლეტვა
და მიეთ-მოეთი აქვთ!

იქით, სადღაც, ჭრიჭინობელა თავისას ერეკება.
ალბათ, იმასაც თავისი სადარდებელი და საჭრიჭინო
აქვს და ისიც ჭრიჭინებს...

ჭრიი... ჭრიი... ჭრიი... ჭრიი... ჭრიი...

კარვენახში რაღაც წკაპუნობს. წვიმის წვეთებივით.
წვიმს თუ? მგონია, ვიღაც ტირის, იცრემლება...

წკაპ... წკუპ... წკუპ... წკაპ...

ნეტავ ვინ ტირის, ან რა ატირებს?

ნიავეწაწალა საიდანღა გაჩნდა. ცელქობს, ზვარ-
ვენახს ელღაბუცება. მზისგან მოთენთილი ვაზები
მინდა-არმინდასავით ირწევიან და იწლაწნებიან.
მიწაზე გართხმული ჩრდილები უცნაურად
ტორტმანობს. ზოგი ცხენიან კაცს მოჰგავს... აი,
ის ხმალს იქნევს... ის კი დაჭრილია... ცხენიცა და
კაციც... დაჭრილი ფორთხავს, წამოდგომას ლამობს.
თან ხმალს ებლაუჭება და ვიღაცას უღერებს... ჰა
და ჰა... ვინაა, ქართველია თუ თათარი? დამხვდურია
თუ მომხდური?

წკაპ... წკუპ... წკუპ... წკაპ...

ჭრიი... ჭრიი... ჭრიი... ჭრიი...

აფორიაქებული, მეც კარგად არ ვიცი, რატომ,
ფანჯარას ვეჯჯგურები. ვგმანავ, ვრაზავ და
ჩემს ძველსა და ახალ საფიქრალ-საჭოჭმანოში
ვეურყუმელობ...

ნეტავ სად იყო მაშინ ჩემი პაპა... არა, პაპის
პაპა... იმისი... იმისი... იმისი პაპის პაპა? –
ფურცლებს მაგიდის უჯრაში ვყრი და ხმამალა
ვეკითხები ჩემს თავს. მაგრამ ჩემი ხმა, რატომღაც,
მევე მეუცხოება, თითქოს ვიღაცამ ჩამძახა და მეც
ქოცოსავით ამოვიძახე.

ის ვიღაც თუ რაღაც კი არ ისვენებს და არც მე
მასვენებს. თავს არ მანებებს, ჩამძახის და ჩამძახის
და მეც უკვე ვყვრი: – აი, მაშინ... ჰოო... მაშინ...
მაშინ... თათარი რომ შემოგვესია კალიასავითა...
როცა იქ, კრწანისში, მეფე ერეკლეს ქულზე კაცი
არ მიუვიდა... აბა, მაშ როგორ და რანაირად... ამ
მიწაზე რომ ვდგავარ და დავდივარ... თუ მეკუთვნის
და მერგება... ამაში ჩემს წინაპარს თუ მიუძღვის
რამე წვლილი!!!

ეჰ, მე კი ვყვრი, მაგრამ, მგონია, მარტო მე
მესმის ჩემი ხმა და ჩემთვის ვყვრი...

ისიც მგონია, რომ ჩემი პაპის პაპის პაპა...
იიიიი... პაპა... ჰოო, ვინც იყო... იქნებოდა იქა,
იქნებოდა... მაგრამ თუ ეგრე ყველას წინაპარი იყო
იქა, კრწანისში და კიდევაც იბრძოლა ერეკლეს
ლაშქარში, მაშ ურჯულომ როგორღა გვაჯობა, ჰაა?!

მაშ როგორ და რანაირად... მაშ როგორ და



ჭის ბალადა

„ჭეშმარიტება ჭის ფსკერზეა“.

დემოკრიტე

I

ბერმუხის ჩრდილში ჭა ვინ გათხარა, რა იცის,
რაც თავი ახსოვს, ეს ჭა აქ არი – გზის პირას,
ბერმუხის ჩრდილში ჭა ვინ გათხარა, რა იცის,
არ აწერია, არავის სახელს ატარებს,
წყალს როცა დალევ, მაღლიერებით ახსენო.

(ბერმუხის ჩრდილში ჭა ვინ გათხარა, რა იცის)
როცა დალია, რომელიდაცა ანგელოზს
(ბერმუხის ჩრდილში ჭა ვინ გათხარა, რა იცის)
მაღლი შესწირა. დაჯდა, პატარა ნამგალი
ღეროს მოუსვა, მერე შვილიშვილს გახედა.

(ბერმუხის ჩრდილში ჭა ვინ გათხარა, რა იცის)
ბერმუხის ტოტებს თბილი ნიაგი არხევდა
(ბერმუხის ჩრდილში ჭა ვინ გათხარა, რა იცის),
შვილიშვილი კი საპალნეს ხსნიდა სახედარს.

(ბერმუხის ჩრდილში ჭა ვინ გათხარა, რა იცის)
ძლივს ჩაუკიდა ჩიბუნს, სპილოს ძვლის ტარიანს,
და გაიფიქრა, ამ ჭიდან წყალი სულ რაღაც, –
ღიანს! – სულ რაღაც სამად სამჯერ რომ დალია.

II

მაშინ ეს შარა ასეთი ფართე არ იყო,
არც მუხა იყო მაშინ ასეთი ბებერი
(მაშინ ეს შარა ასეთი ფართე არ იყო)
და იდგა ისე, როგორც მის ასაკს შეჭფერის.
იყო, დღევანდელ დღესავით ახსოვს, კვირადღე.

(მაშინ ეს შარა ასეთი ფართე არ იყო)
რომ წავიდოდნენ, უკვე იცოდა წინა დღით
(მაშინ ეს შარა ასეთი ფართე არ იყო),
მოგზაურობა არასდროს, ითქვას სიმართლე,
არ ჰყვარებია, სახლში დარჩენა უყვარდა.
შემოისვამდა მუხლზე პატარა ძამიკოს
და ისხდნენ ჩუმად აგუგუნებულ ბუნართან...

გზას ქალაქისკენ გამთენიისას გაუდგნენ,
ბებერი ცხენი გზაში კინაღამ მოუკვდათ.
ამ მუხის ძირას მამამ გამალა საუზმე,
ამ წყლის დალევა მაშინ პირველად მოუხდა.

III

ტრიალი ჭალა მაშინ უღრანი ტყე იყო,
ვინ დაუჯერებს... ხოდა, იყვნენ და არკვიონ...
ღიანს! ეს ჭალა მაშინ უღრანი ტყე იყო.
წინ მიუძლოდა შეზარხოშებულ მაყრიონს,
სასიმამროსთვის შვილის ხელი რომ ეთხოვა.
საოცრად ჰგავდნენ ომში მიმავალ მეომრებს.
მლაშე ცხვრის ხორცის ბრალი თუ იყო...
ეტყობა...

აქ რომ შეჩერდნენ,
წყალი დალია მეორედ.

IV

ბერმუხის ჩრდილში ჭა ვინ გათხარა, რა იცის,
დრომ მასთან ერთად მისი სახელიც წაიღო,
(ბერმუხის ჩრდილში ჭა ვინ გათხარა, რა იცის),
ისე მოუნდა, მისი სახელი გაიგოს...
ამოიოხრა, მერე შვილიშვილს გახედა.

ხელში ეჭირა ისევ ნამგალი პატარა.
ბერმუხის ტოტებს თბილი ნიაგი არხევდა.
ათი წლის ბიჭმა ჯერ წყლით აავსო მათარა,
მერე საპალნე ისევ აჰკიდა სახედარს.

დღეს ამ ჭის წყალი დაუღევია მესამედ,
ჭალას გასცქერის, ქცეული მბჟუტავ თვალეზად,
როგორც აღმოჩნდა, კაცის ცხოვრებაც ეს არი –
სულ სამი ჭიქა ჭეშმარიტების დალევა.

ნაწევრები პოემიდან „დამიანე“

„მამანო წმიდანო და მღვდელნო ყავთ წყალობა ვითარცა ქრისტემან დედაკაცსა წმიდისა ზედა და ითხოვეთ შენდობა დამიანესათვის რათა თქვენცა სასუფეველი“.

„სახელითა ღვთისათა მოიხატა მონასტერი ესე ხელითა ცოდვილისა დამიანეს გაზრდილისა გერასიმესითა“.

წარწერები უბისის მონასტრის ფრესკებზე

.....

ტყე არ შრიალებს. დილის ნიავს უცვლია გეზი,
კალაპოტივით, ხეობა დაშრა,
ტყე არ შრიალებს, დილის ნიავს უცვლია გეზი,
სახლები ჰგვანან დახოცილ თევზებს
და კალმანია სამრეკლო ძველი,

კალმანი – კუდით ჩასობილი ხავსიან ქვებში.
მის ქვედა ტურზე ჰკივია ზარი
შიგნიდან, ის კი ჩასობილა ხავსიან ქვებში.
ზარს დავრეკავ და ნაპირებს, დამშრალს,
ასკდება მისი გუგუნე მჭახე.

მიმოფანტული რეკვა ისევ ბრუნდება უკან
და თავს მოიყრის ვეება ზარში,
მერე ჩაყვება ზარის ენას, ქცეული ამბად,
და, მირონივით, ბალადა წვეთავს:

*

„ოსტატი არი თორმეტი წლის ცოცხალი ბავშვი,
და ამას ვწვეთავ,
ოსტატი არი თორმეტი წლის ცოცხალი ბავშვი,
და მინდვრად მწყემსავს ცხვარსა და ძროხას,
ათასი აზრი უბიბინებს ყრმა ოსტატს თავში,
და ამას ვწვეთავ,
რა ჯურის ფიქრი არ იზრდება ოსტატის თავში,
ათასი ჯიშის ოცნება მოჰყავს.“

მხარზე გაიდებს შინდის კომბალს,
თან მიაქვს გელის,
და ამას ვწვეთავ,
მიაქვს ნათალი სალამური, ძვლისაგან გელის,
დაღამებამდე მინდორში რჩება,
დაღამებულზე, მხრებგაშლილი ამაყად შედის,
და ამას ვწვეთავ,
დიდი კაცივით ხის ჭიშკარში ამაყად შედის,
ვახშმობს და მერე... დედასთან წვება.“

*

„ოსტატი არი თხუთმეტი წლის,
კვლავ დადის მინდვრად,
და ამას ვწვეთავ,
მწყემსია ისევ და ეს მოსწონს
და დადის მინდვრად,
სამწყსო უყვარს და ბეჯითად უელის,
ყრმა ოსტატს, როგორც ყველა ამბობს,
სული აქვს წმინდა,
და ამას ვწვეთავ,
როგორც ამბობენ, მას სული აქვს
სუფთა და წმინდა,
და აქვს, ასევე, კეთილი გული.“

ცხვარს ანდა ძროხას რომ დაგლეჯენ,
ხანდახან, მგლები,
მე ამას ვწვეთავ,
დაკლავენ, ან თუ ცხვარს და ძროხას
დაგლეჯენ მგლები, –
ბედისწერას ხომ წაუვლენ ვერსად, –
თინას მოზიდავს ყრმა ოსტატი, ჩეროში ჯდება,
და ამას ვწვეთავ,
თინას მოზიდავს ყრმა ოსტატი, ჩეროში ჯდება
და დახოცილი ცხოველების
ფიგურებს ძერწავს.“

*

„ოსტატი არი ჩვიდმეტი წლის.
ერთხელაც, სახლში,
და ამას ვწვეთავ,
როცა დაბრუნდა ყრმა ოსტატი,
ერთხელაც, სახლში –
ბოლავს სოფელი. ოსტატი ხედავას:
კაცები ყრია თავმოჭრილი, ქალები – თავმლით,
და ამას ვწვეთავ,
სოფლის ქალები ხის ტოტებზე
ჰკივია თავმლით,
და იმათ შორის – მამა და დედა!..“

ბალადა ხვიარა ვარდზე



იმ დღეს, სულ პირველად რომ შეგხვდი,
შენც მწყემსი მეგონე ჩემსავით.
შორიდან მიცქერდი, მე გვერდი
გიქცეე, მორცხვად მოგესალმე.
მერე კი ყოველდღე ვხვდებოდით,
შენ სიხარულისგან ბრწყინავდი.
მეც ჩუმად, შორიდან ვდნებოდი
თვალების ცისფერი სინათლით.
ერთხელაც მეწვიე... ცისმარე
მე ისევ ბოჩოლებს ვმწყემსავდი.
შენ კი – უფლისწული ბრწყინვალე
მინდორს ანათებდი მზესავით.
– რა გქვია? – შენ მკითხე (ნეტავ, რად?!)
გითხარი (ნეტავი, არ მეთქვა!)
და ჩემი სახელი ნეტარად
გაისმა ბადაგის ბაგედან.
მერე კი სურნელი ბალახის
კაბის აეკიდა ღიღ-კილოს...
ვლოცულობ, უფალი გფარავდეს!
და თუნდაც ვერასდროს გიხილო,
მე მხოლოდ ის ფიქრიც მყოფა,
რომ ჩემი ჩურჩული მოგესმა,
შენს ცისფერსისხლიან დედოფალს
სახეზე შეეხე როდესაც.
ხელს ვერ შეგვიშლიდა ვერავინ,
ვფიქრობდით... და რატომ გვეგონა?!
შენ მონა უფლის, მე – მხევალი,
შენ – შვილი მეფისა, მე – მონა...
ღვთით ერთმანეთისთვის შექმნილნი,
ჩვენ ერთმანეთისგან გაგვძარცვეს
და ჯვარი დაგვწერეს ერთ დილით,
ოღონდ ორ სხვადასხვა ტაძარში.

ქმარს რომ გამოვუტყდი, გაჩუქდა
და გულში ჩამიკრა საბრალომ.
მე მხოლოდ ტკივილი ვაჩუქე
დიდი სიყვარულის სანაცვლოდ.
თუმცა მისი ხვედრი მწარეა
და დარდი – სიტყვებით ვერთქმული,
ის დღესაც ერთგული ქმარია,
სამეფოს მსახურიც – ერთგული.
ნაყოფს საიდუმლო აღერსის
პირმშო საკუთარი უწოდა,
ერთად გავუფრთხილდით მე და ის
მკერდქვეშ მოფრთხილვე უცოდველს.
მე ჩემი მშობლები არ მანსოვს.
რატომღაც, ახლაც და მაშინაც,

ღმერთს ერთი სიცოცხლის სანაცვლოდ
მეორის სიცოცხლე დასჭირდა...
ქმარმა, საიდუმლოდ ყველასთვის,
შენთან სიახლოვეს დამკრძალა
და ახლა ახლოდან შევნატრი
შენი საძინებლის ფანჯარას.
რადგან გულის ნაღველს ვერ ამხელს,
გახდა უხეში და უნდოც კი,
მაგრამ ჩვენს პატარას ჩემს სახელს
ეძახის და თვალებს უკოცნის.

უფლისწულს, ლხენისთვის გაჩენილს,
თითქოს ჩემი დარდი არ გეყო...
და იმ დღეს, ჩვენს შვილს რომ ვაჩენდი,
გვირგვინი დაგადგეს სამეფო.
მუდამ ჩემთან ყოფნას დამპირდი,
მაგრამ ბედი სხვაგან გადაწყდა.
დაობლდა სამეფო და ტვირთი
ქვეყნისა მხრებზე შენ დაგაწვა.
სასახლის კედელთან დღეს ბორცვი
წითელ ფოლიანტად ვბრიალებ.
ვერ მოგწვდი, ვერ მოგწვდი, ვერ მოგწვდი
და... ვარდად ვიქეცი ხვიარად.
მოდინარ, ნაზ ფურცლებს გადაშლი,
კვლავ ჩემი სურვილით ენთები,
მეც გემუდარები – აქ დარჩე
და გებლაუჭები ეკლებით.
რამდენჯერ დათბა და აცივდა,
რამდენჯერ დაგლალე ოცნებით.
ყოველ გაზაფხულზე თავიდან
მოვდივარ, შენთვის ვიფოთლები.
გბანგავ ჩემი ნამის შარბათით,
მკერდგაღელილი და მკერდსავსე.
მიღიმი და ცისფრად დამნათი
ხომლი – მოლიფლიფე ზეცაზე.

იმქვეყნად ვინ იცის, ვის ახსოვს,
მეფეთა თუ დროთა მეფობა!
შენ ისევ მეფე ხარ, ძვირფასო
და ეტრფი ყვავილთა დედოფალს.

მარტოობა

ამ ქალს არა აქვს აღარც სახე, აღარც თვალები,
ამ ქალს დღეებს და ხვალის

იმედს უფერმკრთალებენ,
ამ ქალს არა აქვს აღარც ყელი, აღარც ტუჩები,
რადგან ალერსით სულის

ტკივილს არ უყუჩებენ.
ნეტავ, ვინ უთხრა, რომ

სურვილი სამარცხინოა,
რომ ქვევრის ძირში ჩარჩენილი მჟავე ღვინოა,
რომ გაუვიდა ყველა ვადა და ცალს ნუ ეძებს,
რომ სიმწრისაგან გახვევებულ ხელისგულებზე
მრუმე წარსულიც აწერია და მომავალიც –
უნდა ითმინოს მარტოობა კიდევ მრავალჯერ,
რომ არასოდეს დაუჯეროს სხეულს ვნებიანს!..
...და ქალი კვდება,

როცა აღარ ეფერებიან!

გზად შატილისკენ

დღე გათენდება და შეიცვლება
ცხოვრება, გავლილი უშენოდ...
რადგან შემაფეთე შეუძლებელს,
მარტო არ დამტოვო –
მიშველე!

გაგაოცებს ჩემი გაორება,
შენს თვალწინ ვიცვლები...

და უცებ
ჩამითრევ თვალების ჭაობებით,
მეც ვიძირები და
გაოცებ.

ბევრჯერ ვახსენე და დავიფიცე
ხილვის უხილავი შემქმნელი...

ეს შენ მაპოვნიე დედამიწა,
მაინც მაპოვნიე –
შემელი!

მეყო, რაც უშენოდ ვიწანწალე
ღვთისგან სულშებერილ ხეებში.
იქ დავიკარგები, ჩემთან წამო...
ჩემთან წამოდი ან...

შემეშვი!

ბევრი ვერ გითხარი ერთი ლექსით...
თუმცა, საკმარისი სავსებით:

მე ნისლებს მივყვები ხევ-სულეთში,
მარტო თუ გამიშვებ –
დავრჩები!..

ილორის ზარი

*ილორის წმინდა გიორგის სახელობის ტაძარს
გუმბათი შეუცვალეს და თეთრად გადაღებეს.
მხოლოდ ზარი არ შეუცვლიათ...*

თურმე ერთ ტაძარში მე და შენ
მოგვნათლეს და გვაცხეს მირონი,
მადლივით წვეთავდა ზედაშე
და ჯვარი გვლოცავდა ილორის.
თუმცა არც დღეს ვიტყვით იხტიბარს,
არ ისმის იქ ლოცვა ქართული
და თავზე გვადგამენ ირიბად
გვირგვინად დახლართულ მავთულებს;
გუმბათებს და კედლებს დაბზარულს
ცრემლი სდით დაბინდულ ფრესკებზე,
ღრუბლები შავად და ტაძარი
ადგნენ და... ნისლისფრად შეღებეს;
გული კი ფრთხილებს და ვიდრე
დარეკავს გონების სამრეკლო:
– დაინდე!

– დაინდე!

– დაინდე!..

მაფრთხილებს:

– არ ენდო!

– არ ენდო!..

უნაზეს ლოცვიან სიტყვათა
მდინარე არ მინდა დადუმდეს.
კვლავ წმინდა გიორგი გვიფარავს
მე და შენ – ილორის ნათლულებს.
ძარღვებში სისხლივით იარა
მადლმა და ვანთებდი იქ სანთელს,
რომ ზღვიდან მთებამდე კი არა,
ტაძრიდან ტაძრამდე გიყვარდე.
ტაძრამდე, რომელშიც სულის მზე
ზღვის ფსკერზე ღროებით ჩასულა.
შენ იცი, ის ზარი გულში ძგერს,
იქ მხოლოდ ზარი რეკს ქართულად!

სიზმარში...

შენთან მოვდივარ,
ფეხსაც ვუწყო გულს მოლილინეს.
ვსველდები,
წვიმა ჩამოშლილა ციდან მძივებად.
როცა ახლოს ხარ,
შენით ვხარობ,
შენით ვციმციმებ,
როგორ მიხდება მერე შენით აციმციმება!
არ დაგირეკე,
ეს პირადად სასაუბროა,
უკვე ახლოა ჩვენი სახლი, ჩვენი სართული.
აქ სულ თბილა და ჩახუტებაც ისე მყუდროა,
შემომიშვითო,
მერე წვიმაც მოგვიკაკუნებს.
ხომ გიყვარვარო? – მახალისებს ეს დაეჭვება,
უცებ თვალები მიცელქდება
და ვიბადრები.
შენ – რა ვიცი და...
სიგიჟემდე მიყვარს პეპლები,
შენს დანახვაზე სხეულში რომ დაფარფატებენ.

რა საყვარელი ვინმეა...

თუ საკუთარი
სულის ხმა გესმის
და აყურადებ მთელი არსებით,
შენში განტოტილ
სიცოცხლის ფესვის
სუსტი რიტმებიც გესმის ასევე,
არ გაცლის სუნთქვას
ამ სიმშვიდეში,
სულდასერილს და
დარდგანახსენებს –
რა საყვარელი ვინმეა
ლექსი,
გესტუმრება და არ მოგასვენებს!..

მე (გობრებს)

ერთი კუთხის დამკარგავი,
შემიფარა სხვა კუთხემ
და მოვარდა გულში ზვავი
სიყვარულით ნაკურთხი.
მთის ჩანჩქერმა განმიწმინდა
სული, ბოლმამ დაცალა,
ამიტომაც, როცა იქ ვარ,
მე ისა ვარ – რაცა ვარ...
მაგრამ ჩემს ხმას რომ ვუმღერი,
მთას და მიწას მაღლიანს,
მშობლიური, საყვარელი
ზღვა და სახლი აკლია.
რა ხეობა დაიტევდა
ცრემლად დაღვრილ ტკივილებს,
ერისწყალისხელა სევდას
ვმაღავ ჩემი ღიმილით.
ათას ტკივილნანახ სხეულს
ლოცვით ცისკენ ვიწვდიდი,
ძლიერიც ვარ, ამოფრქვეულ
ვულკანს ვფარავ სიმშვიდით.
თუკი ზოგჯერ მეკვრის სუნთქვა
შორის მიბმულ სიტყვათა,
მაშინ მინდა ჩავეხუტო
ჩემს ძმას ნანატრ ჭიშკართან.
უნდა მნახო გრიმებისა
და ნიღბების გარეშე,
აფხაზეთისხელა შიში
მიდგას ხოლმე თვალებში.
ზოგჯერ გიწევს სულით ზილო
ჩემი დარდის ათი ქვა,
ზოგჯერ ჩემი დროებითი
ამქვეყნიდან გათიშვა...
და თუ ახლაც ჩემთან რჩები
შენი სულის ნაწილით,
ესე იგი, შენ ხარ ჩემი
მეგობარი ნამდვილი.

ირინას



ეკლესიაში პატარა, ფეხშიშველა ბიჭუნა შევიდა. კრძალვით მიუახლოვდა მოხუც მოძღვარს და თითქმის ჩურჩულით ჰკითხა:

- რისთვის მოდის, მამაო, ადამიანი ამქვეყნად?!
- როგორ თუ რისთვის, შვილო?! - სიკეთისათვის,
- თითქოს გალობსო, უპასუხა მოხუცმა.

* * *

* * *

- სიკეთისათვის, - ამოტივტივდა ისევ მის გონებაში. გაელვიდა, მზეს დაესწრო მისთვის ამოსვლა.

- ეხ, დავებრდი, - წაიბუტბუტა ბეგლარმა და თვალები მოუჭკუტა მნათობს, რომელმაც უკვე მესხე გაზაფხულის მობრძანება აუწყა მოხუცს.

ფანჯარა გააღო ფართოდ. დილის სიო მიესალბუნა და თმა-წვერი აუჩიჩა. სასიამოვნოდ გააჟრჟოლა. გარეთ გავიდა. ნაწვიმრით სავსე კასრს მიუახლოვდა და პირზე წყალი მიიპკურა. კასრიდან სათნო სახის თოვლივით ჭაღარა მოხუცმა ამოხედა. ცალი თვალით ბრმა იყო მოხუცი, მაგრამ ეს ნაკლი ოდნავადაც არ ჩრდილავდა მის დიდებულებით აღსავსე სახეს. გაუღიმა თავის ანარეკლს, - უყვარდა სიცოცხლე ბეგლარს.

წაიხეშა მცირედი. შემდეგ, ჩვეულებისამებრ, ცოლის საფლავს მიაშურა სახლის მახლობელ გორაკზე.

რამდენიმე ათწლეული გაილია მას შემდეგ, რაც აღარ იზიარებდა მასთან ერთად ცხოვრების ჭირ-ვარამს საყვარელი თამთა. განგებამ სრულიად ახალგაზრდა მეუღლე მოსტაცა ბეგლარს. დროის სიმუხთლისათვის გაეძლო ბეგლარისა და თამთას სიყვარულს. ერთადერთი შვილი, მცირე ასაკში გარდაეცვალათ უბედურ მშობლებს. მარტოდ დარჩა მოხუცი, მარტოდ თავის სიკეთესა და ადამიანობასთან.

მარადჟამ თვალწინ ედგა გულის მეგობარი, მუდამ ახალგაზრდა, უბერებელი სათნო და ულამაზესი. მორჩილად იდგა და წყლიანი, მეტყველი თვალებით ელოდა ბეგლარს. გამჭვირვალე, მაგრამ მტკიცე და ურღვევი კედელი უშლიდა მასთან მიახლოებას.

ხშირად, ისევ ის მოხუცი მოძღვარი ამოტივტივდებოდა ხოლმე მის გონებაში. ერთხანს შეჭყურებდა ბეგლარს. შემდეგ ბრძნული ღალადისით არღვევდა ღუმილს: - სიკეთისათვის! - მერე კი ყველაფერი ქრებოდა.

ეზოში, ცარიელი ძვალი და ტყავი, შემოვიდა ახალგაზრდა, ძონძებში გახვეული, მათხოვარი. შემოვიდა ხელების ცეცებით, ძლივსძლივობით.

ყველა გლახამ და ხეიბარმა იცოდა ბეგლარის სახლი. ისიც იცოდა, რომ იქიდან მათ უარით ან სახრეთი არავინ გაისტუმრებდა.

მათხოვრებსაც კი უკვირდათ. მრავალთაგან განსხვავებით, არასდროს უნახავთ, ამ მოხუცის თვალებში ზიზღნარევი დამადლების იოტისოდენა გრძნობაც, მოწყალების გაცემის ჟამს.

არასოდეს უგრძობობინებია მათთვის უპირატესობა, თავისი მდგომარეობით ბეგლარს. - მერე რა, რომ მათხოვარია, ჩემგან, ალბათ მხოლოდ იმით განსხვავდება, რომ ცხოვრებაში არ გაუმართლა და რა უფლება მაქვს მე, უბრალო მოკვდავს, მქონდეს და არ ვუწილალო, - ფიქრობდა მოხუცი.

- საბოლოო ლუკმას გაუყოფსო გაჭირვებულს, - ლოცავდნენ მას.

ერთი წამითაც არ დააყოვნა. სახლში შევიდა. მაგიდაზე პურის მოზრდილი ნაჭერი, ყველი და ნახევარი ბოთლი ღვინო იდგა.

ღიმილით მიაჩიჩა ყველაფერი ეს ხელებში ხეიბარს. იქვე, ქვის ლოდზე ჩამოსვა, მოასვენა. ცოტა ხანს იჯდა ასე ხეიბარი, შემდეგ წამოდგა და გასასვლელისაკენ მიბრუნდა.

- საით გაგიწევია, ძმობილო, ცოტაც დაგესვენა, - სიტყვა დააწია ბეგლარმა.

- ეეხ, ჩემო ძმაო, ერთ დროს მეც შენნაირი ადამიანი ვიყავი. მეც მქონდა ჩემი წილი დედამიწა, მზე, ზღვა... მაგრამ ღმერთმა ინება და რისხვა დამატენა. ურჯულოებმა თვალები გამომთხარეს და მარტოდ დამადგეს უდაბნოში. ახლა კი მაცხოვრის საფლავზე მივდივარ. მინდა, რომ ღმერთს შევეკითხო, რისთვის დამსაჯა ასე უმოწყალოდ.

- იქამდე მისვლა ძალიან გაგიჭირდება, დარჩი აქ, ჩემთან, - შესთავაზა ბეგლარმა.

- ვერა, კეთილო კაცო, ვერ დავრჩები. - გასასვლელისაკენ გაემართა გლახა.

– მაშინ, რა შემთხვევა გააკეთო შენთვის, მითხარი, ნუ მოგერიდება.

გლახა გაჩერდა, შემობრუნდა მისკენ. უცნაურად გაეღიმა და ასევე ღიმილით მიმართა ბეგლარს:

– თუ ასე გაღელვებს ჩემი ბედი, მომეცი ერთი თვალი. ჩავისვამ და არ გამიჭირდება სალოცავ ალაგს მიღწევა!

თავი ჩალუნა ბეგლარმა. თავის ცხოვრებაში პირველად გაუჭირდა მოწყალების გაცემა. უნდოდა ეთქვა: – მე ხომ ერთი თვალი მაქვსო! მაგრამ ბრმა ამას ხომ ვერასდროს დაინახავდა და არც დაიჯერებდა.

გულმა ბაგუნი დაუწყო. შემდეგ, თითქოს სხეულში ადგილი არ ყოფნისო, ნელ-ნელა ზევით აიწია და ყელში მოაწვა, სუნთქვა შეეკრა ბეგლარს. რაღაც უხილავი, შიგნიდან მკერდის განგრეკვას ლამობდა. მუხლისთავები აუცახცახდა, თავბრუ დაეხვა. იგრძნო, რომ ცოტაც და წაიქცეოდა. საკუთარ თავს ებრძოდა ბეგლარს. მერე ისევ ახალგაზრდა უსინათლოს შეხედა. მახვილად გაუელვა გულში მოძღვრის სიტყვამ – სიკეთისათვის!

– ის ახალგაზრდაა, მე კი ჩემი მინახავს და რა აზრი აქვს მისთვის უსინათლო ცხოვრებას! – გაიფიქრა ეს, შერცხვა კიდევ თავისი წამიერი სისუსტისა.

ამოიღო ეული თვალი მოხუცმა და მისცა უსინათლოს. ჩაისვა თვალი და სიხარულის ღაღადისი აღმოხდა გლახას.

საკუთარ თავზე ამალდა ბეგლარს. მან ხომ შეძლო დაეძლია თავი და უდიდესი დათმობისა და მსხვერპლის წილ, ნამდვილი სიკეთე გაეკეთებინა.

ისე გაქრა მათხოვარი, მაღლობაც არ უთქვამს და არც უნდოდა ბეგლარს მისი მაღლობა.

იცოდა, რომ სიკეთე მხოლოდ სიკეთის წილ ხარობს და მასთან ადგილი არა აქვს ანგარებას.

ხელის ფათურით მოძებნა ხელჯოხი, ნელ-ნელა, ჯოხის ცეცებით ჭიშკრისაკენ წავიდა, აუყვა გზას გორაკისაკენ. მიუხედავად იმისა, რომ სიბნელის გარდა ვერაფერს ხედავდა, არ გასჭირვებია თამთას საფლავის მოძებნა. მივიდა, ჩაიჩოქა და დაემხო საფლავს. და იყო ასე, დიდხანს – გაშეშებული.

ისევ საყვარელი ცოლი წარმოუდგა თეთრ კაბაში, როგორც ქორწინების დღეს, სიბრძავის მიუხედავად წარმოსახვის უნარი არ დაკარგვოდა მოხუცს. ტირილი მოუნდა, მაგრამ ვერ იტირებდა. წამოწევა სცადა, მაგრამ ხელებმაც უმტყუნეს.

– ეხ, ვკვდები ალბათ და მალე ისევ ერთად ვიქნებით, ჩემო თამთა, – ჩასჩურჩულა საფლავს ბეგლარმა. იწვა ასე ერთხანს და ფიქრობდა, ფიქრობდა ცოლზე, მოძღვარზე, ცხოვრებაზე. ყველაფერი

გაიხსენა: ბავშვობა, მშობლები, სიყმაწვილე...

– არაფერს ნანობ, მოხუცო?! – მოესმა ზურგსუკან.

– არაფერს, – უპასუხა ისე, რომ არც დაფიქრებულა, თუ რის შესახებ ეკითხებოდნენ. მერე გონს მოვიდა.

– რომელი ხარო, – ჰკითხა ხმას.

– ვერ მიცანი? – ის მათხოვარი ვარ, თვალი რომ მაჩუქე წელან. ვიცოდი, რომ ერთი თვალი გქონდა, მაგრამ მაინც გთხოვე, – გამოგცადე. მართალი გითხრა, პირველად განმაცვიფრა ადამიანის სიკეთემ. ახლა კი იმისთვის მოვედი, რომ სიკეთე სიკეთით გადაგიხადო... მთხოვე, რაც გინდა!

– ეხ, ხუმრობ ალბათ, რა შეგიძლია შენ, ხეიბარო?! მაგდენი ძალა რომ შეგწევდეს, საკუთარ თავს მიხედავდი.

– შენ მთხოვე, რა იცი, იქნებ შეგისრულო.

– ერთხანს დაყოვნდა მოხუცი.

– ჩემს თამთასთან მინდა, – ვერ დაუმალა სურვილი მათხოვარს.

– შენ ხომ სიცოცხლე ძალიან გიყვარს ბეგლარ!

– საიდან იცი ჩემი სახელი?!

– მე ყველაფერი ვიცი...

– ეხ, დავიდალე. დავბერდი, ამ მიწასაც უჭირს, ალბათ, ჩემი ტარება, თამთაც მელოდება იქ.

– მაშ კარგი. – წამოაყენა მოხუცი მათხოვარმა, – წავიდეთ...

რამდენიმე ნაბიჯი ძლივძლივობით გადადგა ბეგლარმა. შემდეგ, თითქოს მიწა გამოაცალესო ფეხქვეშ, სიმსუბუქე იგრძნო და...

ისევ მოძღვარი წარმოუდგა თვალწინ, ჩვეულებრივზე ამალღებული და კეთილშობილი, ეღიმებოდა მოხუცს და დაწვებზე ნაკადად ჩამოსდიოდა ცრემლი. ერთხანს უყურებდა ასე, შემდეგ შემობრუნდა და თავისკენ მოუხმო ბეგლარს.

დაირღვა მტკიცე, გამჭვირვალე კედელი და აღსრულდა ბოლოს და ბოლოს ადამიანის დაუოკებელი სურვილი:

შეხვდა ბეგლარი თავის საყვარელ თამთას.

* * *

ეკლესიაში ფეხაკრეფით პატარა, ფეხშიშველა ბიჭუნა შევიდა. კრძალვით მიუახლოვდა მოხუც მოძღვარს და თითქმის ჩურჩულით ჰკითხა: – რისთვის მოდის, მამაო, ადამიანი ამქვეყნად? მღვდელი შებრუნდა მისკენ, დაიხარა და ღიმილით თავზე ხელი გადაუსვა. საოცრად ჰგავდა მოხუცი მოძღვარი ბეგლარს...

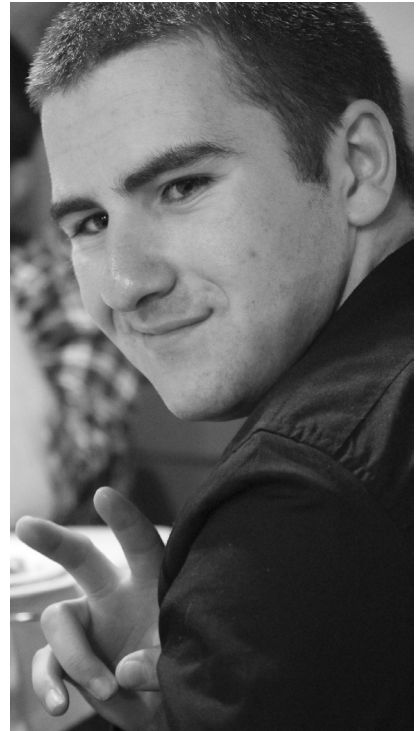
ბები მამალაძე

გაბრიელ, ბეგი მამალაძე – თბილისელი ბიჭი, რომელსაც უყვარდა პოეზია, მუსიკა, მხატვრობა. უყვარდა სამშობლო, მეგობრები. ბეგი იყო რეპის მომდერალი, პოეტი, რომელიც საოცარი სიმძაფრით წერდა თავის ემოციებზე, სიყვარულზე, სოციალურ საკითხებზე, სულიერებაზე. ბეგი ხატავდა ისტორიულ და რელიგიურ თემებზე. 2011 წელს საპატრიარქოსთან არსებული მოძრაობა „დავითიანის“ მიერ ჩატარებულ კონკურსში „საქართველოს მეფე-დედოფლები და პატრიარქები“ ბეგი მამალაძის ნამუშევარი „დიდგორის ბრძოლა“ რუსუდან ფეტვიაშვილმა და გაია ბულაძემ უმაღლესი ქულებით შეაფასეს. ასევე, საპატრიარქოსთან არსებული ახალგაზრდობის სულიერი და ინტელექტუალური განვითარების ცენტრის კონკურსში „ნახატები ბიბლიურ თემაზე“ ბეგიმ საპრიზო ადგილი დაიმსახურა. იგი პასტიტ ხატავდა. თემებს თავად არჩევდა. მას არასოდეს ჰყოლია პედაგოგი ხატვაში.

ბეგის ლექსებში ჩანს მისი შეურიგებელი სიმართლის და სიცოცხლის მოყვარული, მებრძოლი სული. ლექსები და სიმღერები: „მე ვხედავ“, „ჯერ არა“, „ოცნება“, „თბილისელი“, „გოგონა, სახელად გაზაფხული“, „გოდერძი ჩოხელს“ ახალგაზრდობამ შეიყვარა და საქართველოს არაერთ კუთხეში გაიგონებთ ბეგის თბილ, სიყვარულით დამუხტულ ხმას. ბეგის სიმღერებს სოციალურ ქსელში ათასობით ნახვა აქვს. ალალი, სიყვარულით და ნიჭიერებით სავსე, დაუდგრომელი ახალგაზრდა 2015 წლის 25 მაისს, სკოლის დამთავრებიდან მეორე დღეს, განსაკუთრებული სისასტიკით გამოასალმეს სიცოცხლეს. თავისი ქვეყნის, კუთხის უსაზღვრო სიყვარული ჩანს მოთხრობაში, რომელიც ბეგიმ 10 წლის ასაკში დაწერა. საზოგადოება მალე გაეცნობა მის შემოქმედებას, ლექსებს, სიმღერებს, ჩანახატებს, მინიატიურებს. 18 წლის ასაკში მან წარმოუდგენლად ბევრი შექმნა.

2015 წლის 2 დეკემბერს ტექნიკური უნივერსიტეტის სააქტო დარბაზში ბეგი მამალაძის შემოქმედებითი საღამო გაიმართა.

გთავაზობთ ბეგი მამალაძის მოთხრობას.



ჩემი სოფელი

დილას ცა შეტრიალდა. მამალმა იყვილა. თბილისში მზე რომ ამოდის, ცუდ ხასიათზე ვდგები. ლოგინიდან რომ ავდგე, ცალკე დედა უნდა მეხვეწოს და მემუდაროს, ცალკე – მამა, მაგრამ ჩონატაურის სოფელ ხევში ადგომა მიხარია და დედაჩემზე, ხანდახან მამაჩემზე ადრეც კი ვდგები (მეტი არაა ჩემი მტერი). დილას ძროხებს კალაშისკენ მივდენი, ხან ბიძაჩემთან და ხან მამაჩემთან ერთად. დღეს მე, ბიძაჩემმა და ვასიკომ გავდენეთ. ვასიკო ჩემი ორი წლის ბიძაშვილია. პატარა თათუნებში უჭირავს ჯოხი და მამამისის კისრიდან ყვირის – წადი, ბიჭო ძროხაო და მივუყვებით აღმართს. ოთხი ძროხა გვყავს: ერთი ხბო – ჭრელა, მას ეს სახელი იმიტომ ჰქვია, რომ სხვადასხვა ფერშია გადაწყვეტილი, დედამის ნიკორა ჰქვია. ისიც ხბოს მსგავსია და მეორე ხბოზეა მაკედ. ქი დაბანცალეებს და არი თავიზა. ორი დიდი ძროხა მყავს: ერთი ხარი, რომელიც ჯებე ბურაა და ვასკა ჰქვია. ბიძაჩემმა

მას ეს სახელი ზემოხსენებული, ჩემი ბიძაშვილის გულობიზა დაარქვა. ორივენი ორ-ორი წლისანი არიან და ბოლოს ყველაზე დიდი და ხანდაზმული ძროხა ჩვენს ბოსელში თეთრაა. წინ თეთრა მიდის, უკან ხარი მიჰყვება. იმ დღეს ანზორიეს ძროხებიც ჩვენ გავდენეთ, საერთოდ ასე ვდენით ხოლმე ერთად. ანზორიე მასხრობს, მაგენი სტერილური ძროხები არიან და ერთმანეთის ნაჭამ ბალახს არ მოძოვენო.

კალაშზე ერთხელ ვარ ნამყოფი, ულამაზესი ხეობაა. კალაშას და ხევს ერთი გორა ჰყოფს. მის წვერში გზა იყოფა. ერთი გზა ციხიას ქვისკენ მიდის, სადაც დათვები ბინადრობენ და იქ, რა თქმა უნდა, არ ვარ ნამყოფი. კალაშაზე კი, წყალში კალმახები და პატარა ლიფსიტები ცხოვრობენ, ხოლო მიწაზე – მგლები, მელიები და ტურები.

დაუბრუნდეთ ჩემს ისტორიას სოფელზე. რა-ვარც ძროხები გავდენეთ, ზაზაია ფოსტალიონმა შემოაღო ჩვენი ეზოს ჭიშკარი. ზაზაია მამალაძეს

ნამეტანი ეშინია ჩვენი ძალი – კეკულასი, ზაზაია გარეგნობით დიდი არაფერია, მაგრამ რომ არ უყურო და მოუსმინო, იფიქრებ ინტელექტუალიზმის ზენიტშიაო. ვასიკომ უთხრა – მობრძანდიო. ჩვენ დიდი აღფრთოვანებით შევხვდით. ყოველთვის ხომ არ ამბობს ორი წლის ბავშვი ასეთ სიტყვებს. ფოსტალიონი კოჭლობით შემოვიდა ოთახში. ბიძაჩემი გემასხრა: „ – რაია, რო ჩავიხუტებია მაი გაზეთები, რა გაქვს შით?“ ბებიაჩემმა უთხრა, რათ გინდა აი ფოსტალიონობა, რომ დატრინინობ აქით-იქითო. ზაზაიემ უთხრა, სანამ ლენგერეთი არ დამჟვერავ, არ მოვიშლი იქით-აქეთ სიარულსო. „ – რავა გაკადრებ ლენგერეს ზაზაიე, იმფერ მიმანინხარ შენ!“ ნინო ბიცოლამ სუფრა გააწყო. ბიძაჩემმა მაშინვე მართვა ღვინით სავესე ჭიქა. ზაზაიემ დეიწყო და ბებიას მიმართა:

„– შენ, ირინე დეიდა, დედასავით მყავხარ. თქვენ ნანახი გექნებათ ცნობილი კინორეჟისორის, თენგიზ აბულაძის ფილმი მონანიება“, – წოუინტელიგენტა ზაზაიემ. „ – ფილმის ბოლოს რავა ელაპარაკება ვარლამ არავედის ცოლი ზეინაბ ბოცვაძე ცნობილ კინომსახიობ ვერიკო ანჯაფარაძეს: „ – ეს გზა ღვთისმშობლის ტაძართან მიმიყვანს? – არა, ქალბატონო, ეს გზა ღვთისმშობლის ტაძართან ვერ მიგიყვანთ!“ – მაშ, რა საჭიროა გზა, თუ ღვთისმშობლის ტაძართან არ მიდის?!“ და მართლაც, ყველა გზა დედისკენ უნდა მიდიოდეს. მოდი, ყველა დედას გაუმარჯოს.

ოთახში მსხდომთ, ყველას ღია დარჩა პირი. მე პირიდან მანდარინი გადმოძვარდა. ზაზაიე წამოდგა ფეხზე და გვეიდა. ბებიაძე თქვა, წავალ სალორესთან, ღორს დავამწყვედევო. ათ წუთში ბებია მეძახის, მოი, მომეხმარეო. ერთ წუთში იქ გავჩნდი. თურმე გოჭი გადმომხტარა სალორიდან და ვერ დაწვეია ბებია, მარა ქე დოუჭერია რაცხანაირათ. ვერ მოუსწარი ჩასვლა, მერე დეიწყო წუწუნნი, ერთს ხო არ მოიკითხავს დედასო. მართლა ღორზე გამახსენდა. იმ დღეს ჰამლეტიე გვესტუმრა, ყანიდან მამამ დავვიძახა, მოით ღორი ვიპოვნეო. ევედით ზეით. 7 გოჭი ჰყავდა დაყრილი. ეს ღორი გუშინწინ გვეიდა სალორიდან და არ დაბრუნებულა, იმავე დღეს თხებიც დაიკარგნენ და ბიძაჩემმა ივინიც იპოვა. სულ სამი თხა გვყავს: ერთი შავი და ორი თეთრი ზოლი შუბლზე, მეორე სულ შავი და მესამე სულ თეთრი. შავი ნამეტანი ცუტია. იმ დღეს მე და მამამ ჰამლეტიეს ასახვევთან დევინახეთ. დიდი ხანი ვეცადეთ გამოდენას, მარა არ მეშვა იმ ადგილს. მერე ჰამლეტიემ დეიჭირა და რქებით მომაწოდა. მამაჩემი დეიდალა და წვეიდა სახლში, მე წამევიდე, ნამეტანი კი დამდალა, მარა გამუუტანე ბოლოს წირვა. ოთხივე ფეხით ატორმუზებდა, გაჯიქდა, მარა მაინც მივიყვანე სათხემდი. მერე ბებია დამწყვედა.

ბაბუაჩემი გურიის კოლორიტია. 50 წელს გადაცილებული ყველა გურული იცნობს ვასო მამალაძეს, ოლონდ ჩოხატაურსა და ბახმაროში. ბაბუა უსინათლოა, ის ხშირად არის დაკავებული სხვადასხვა ფილოსოფიურ თუ სასოფლო-სამეურნეო საკითხზე საუბრით მამაჩემთან. მას ყურები დაცკვეტილი აქვს, ას მეტრზე ესმის ძროხის ზარის ხმა. გუშნამ, ბელობას ძროხები ისევ დილას გავდენეთ, მაგრამ შუადღის სამ საათზე ჩამოვიდნენ, ჯერ კიდევ ოთხი საათი უნდა ყოფილიყო წასული მანამდე. მე ბებია ძროხების ბარაქიანი ნაკელი გამაზიდინა, მერე თხის კურკლი გამატანა ბახჩაში, მერე ღორი დაამწყვედა და გავიდა ოთხი საათი, მარა ძროხები არ ჩანდნენ. ორი მაკე ძროხის დაკარგვა ხუმრობა ხომ არაა. ბებო შელოცვას აპირებდა. ეს შელოცვა ასე ჟღერს: „ეკენია, ბეკენია, ეკეს ხატი სვენებია, მეუფეო გადმომიგდე, შენი ოქროს ბეჭეღია, შენ შებეჭდე, შენ შეეინტე იმ მხეცების კბილებია. ჩაგდე ზღვაში არ გაუშვა, ჩემი ამღამინდელი საქონლის მონადირეს, შეუკარი კბილები.“

რეცეპტი ასეთია: შეფსკენი მაკრატელს და დანას, ჩამოკიდებ კარებში. კარი არ უნდა გაილოს დილაამდე, მარა გვეღირსა და მევიდნენ ძროხები. ბებია დეიწყო: „უი, თქვე გაფუჭებულეო, თქვე გათახსირებულეო, დედა რავა გამახარეთ, რომ მოხვედით, და რაფერ ამიშალეთ ნერვები, რომ დეიგვიანეთ. თქვე სასიკვდილეო, თქვე ვირიშვილეო, მოო ბოხო, მოო... თქვე მართლა, ძროხებო“. მევიდნენ 11 საათსა და 30 წუთზე. 12 საათზე მეკვლეთ შევედი სახლში. ასე რომ, უძროხობა არ დაგვბეღებია.

მაშ ასე, მოდის ჩემი თბილისში წასვლის დრო.

ვემშვიდობები ჩემს ძროხებს, თხებს, ღორებს, გოჭებს, ბურვაკებს, ჩემს გუბაზოულს, გიჟივით რომ მოდგლიშინებს გადარეული, გუბაზოულით ახმაურებულ ჭალას, ამ მთებს, ამ ყანებს, სხვადასხვა ფერად რომ შეფენილან, ამ გორებს, ამ ხეებს, სხვადასხვა ფერში რომ ჩაფლულან, ჩემს ცარიელ, მაგრამ მხიარულ სოფელს, ბიძიას, ნინო ბიცოლას, ვასიკოს, ბეზიას, მოკუნტული რომ დადის და მუხლჩაუხრელად მუშაობს, ბაბუას თავისი განვითარებული სმენით, ჩემს კეკულას, ომახიანი ყვეით რომ მატყობინებს, მაჭამეო, კაკაკასიურ ნაგაზებს რომ აშინებს ყვეით, ამ ცას, ამ მზეს, რომ ამოიწვერება და სულ ზემოთ-ზემით რომ მოიწვეს გორის უკნიდან... მაგრამ დაიწყება ისევ ქალაქური ცხოვრება, გინება, ჩხუბი, გამონაბოლქვის ყლაპვა, გაფუჭებული ბავშვები, რომლებიც მარტო სხვების დაჩაგვრაზე ფიქრობენ, და ბოლოს: სხვის ნიუ-იორკს და ლონდონს ჩემი ხევი მირჩევნია. გმადლობთ, რომ მომისმინეთ.

2010 წელი. კალანდობა.

თამაი ხაჯანაძე

ფოტოებში გაცოცხლებული სუნიშვილები

70 წელიწადია მსოფლიოს გარშემო კვლავ სრული ანშლაგებით მართავენ კონცერტებს, კვლავ ტრიუმფით დადიან და აოცებენ მრავალგზის „დაპყრობილ“ ქვეყნებსა და ხალხებს სუნიშვილები.

მიდიან და მოდიან თაობები. იცვლება მიდგომები, რეპერტუარი, მაგრამ ხელუხლებელი რჩება მუხტი, რომლებიც დიდმა ილიკო სუნიშვილმა და ნინო რამიშვილმა დატოვეს თავიანთი ხალასი შემოქმედებით, საოცრად მომხიბვლელი ცეკვებით, ვირსალაძისეული განუმეორებელი კოსტიუმებით.

უცვლელი რჩება კიდევ ერთი, ფასდაუდებელი, ნინო რამიშვილის მიერ „ოქროს ხანად“ წოდებული 60-70-იანი წლების პერიოდი და ის გვარ-სახელები, რომლებიც ასევე დიდი, ოქროს ასოებით ჩაიწერა არა მარტო ანსამბლის, არამედ ერის კულტურული ცხოვრების ისტორიაში.

ტელევიზიის „ოქროს ფონდში“ დაცული ჩანაწერების, ფილმებად ქცეული გასტროლების, რიგითი კონცერტებისა და რეპეტიციების, წიგნებად ქცეული ამბების, ბუკლეტების, დაუვიწყარ ფოტოებზე სამუდამოდ დაფიქსირებული, შეჩერებული წამების მეშვეობით, ჩვენ თვალწინ ცოცხლებიან მომხიბვლელ ქალ-ვაჟთა მიერ უზადო პლასტიკის ენაზე ამეტყველებული ჩვენი „რასის“, ჯიშისა და მოდემის სიძლიერე და მშვენიერება.



...ცოტა ხნის წინათ, მწერლის სახლმა სიამოვნებით უმასპინძლა ამ ისტორიის ერთ-ერთი შემქმნელისა და თანამონაწილის, საქართველოს დამსახურებული არტისტის, მრავალტიტულოვანი ბატონი თენგიზ უთმელიძის ფოტოგამოფენას.

ცნობილი მოცეკვავე და მსახიობი, ჟურნალისტი და საზოგადო მოღვაწე, არაერთი წიგნისა და საინტერესო პუბლიკაციის ავტორი, „ქაჯეთის ციხის“ ტარიელი და „ეთერის სიმღერის“ აბესალომი, ნინო რამიშვილის, იამზე დოლაბერიძისა და ლატავრა ფოჩიანის (ცეკვა „ქართული“), მანანა აბაზაძის („ხევსურული სუიტა“), ნინო კირვალიძის („დავლური“, „წყარო“) უცვლელი, ბრწყინვალე პარტნიორი, წლების მანძილზე, დაუზარლად იღებდა, ქმნიდა და აგროვებდა უნიკალურ, შთამბეჭდავ კადრებს, რომ-

ლებიც შემდგომში სუნიშვილების ფოტოარქივად და, მოგვიანებით, საინტერესო წარსულის ამსახველ წიგნ-ალბომადაც იქცა.

საღამოს წამყვანმა, საქართველოს დამსახურებულმა ჟურნალისტმა, უნივერსიტეტის პროფესორმა ივანე ჯაფარიძემ მითხრა, რომ ეს რომანტიკული ფოტომატეიანე უკვე მრავალჯერ გამოიფინა თბილისსა და საქართველოს სხვა ქალაქებში. მწერლის სახლში მოწყობილი საიუბილეო, რიგით 30-ე გამოფენა კი ანსამბლის ასევე საიუბილეო, 70-ე წლისთავს მიეძღვნა. არის მიწვევები სხვადასხვა რეგიონიდან. მალე მათაც ექნებათ საშუალება, შეხვდნენ ამ ლეგენდარული ანსამბლის დაუვიწყარ სახეებს. თენგიზის მახვილმა თვალმა, გემოვნებამ, ალლომ და ინტუიციამ, მართლაც რომ, უნიკალური კადრები შემოუნახა შთამომავლობას. გარდა ამისა, თენგიზის არქივში ინახება უცხოეთის მრავალი ქვეყნის პრესაში გამოქვეყნებული საუცხოო რეცენზიები, სტატიები, რომელთა წაკითხვა, სიამაყით აღავსებს მკითხველის გულს.

სხვადასხვა სფეროში კარგად ცნობილ ადამიანებთან ერთად, დარბაზში ისხდნენ საქართველოს ხალხური ცეკვის სახელმწიფო აკადემიური ანსამბლის ოქროს ხანის ვარსკვლავები: იამზე დოლაბერიძე, ნინო კირვალიძე, მანანა აბაზაძე, ფრიდონ სულაბერიძე, ომარ მხეიძე, ლადო კახაძე, თამაზ კიკალიშვილი, ჯუმბერ ბერაძე. მათ შემხედვარე მაყვალა გონაშვილს გული აუჩუყდა – აი, ეს არისო ჩემი ქვეყანა, ამ ქართული კულტურის ჭეშმარიტმა რაინდებმა და ქალბატონებმა ასახელეს და შორს გაიტანეს საქართველოს სახელი.

საღამოზე ანსამბლისა და მისი გამორჩეული პერსონებისადმი მიძღვნილი ლექსები წაიკითხეს პოეტებმა: ერეკლე საღლიანმა, მზია ხეთაგურმა, ია სულაბერიძემ, მიმოზა ცანავამ. გიორგი ერისთავისა და იოსებ ნონეშვილის ლექსები წაიკითხეს მსახიობებმა: ზურაბ ცინცკილაძემ და ავთო მიქაძემ.

ქართული ქორეოგრაფიის უდიდესი საგანძურის შემქმნელმა და მემატეიანე თენგიზ უთმელიძემაც არაერთი ლამაზი ლექსი უძღვნა მშობლიური ანსამბლის ხელმძღვანელებს, სოლისტებს და იტალიაში, მილანის „ლა-სკალას“ სცენაზე განვითარებულ უდიდეს მოვლენას – როგორც ცნობილია, მსოფლიოში სახელგანთქმული საოპერო თეატრის სცენაზე, გამონაკლისის სახით, პირველად დაუშვეს ფოლკლორული ანსამბლი. გამოგონებელი იყო წარმატება – პირველად ამ თეატრის ისტორიაში, მქუხარე ოვაციების ფონზე, 16-ჯერ აიხსა და დაიხურა ფარდა. აქვე დიდი სიამოვნებით აღნიშნა ბატონმა თენგიზმა, რომ ანსამბლის სიცოცხლისუნარიანობა და წარსულის დიდება ასეთივე წარმატებით გრძელდება ღირსეული წინაპრების ღირსეული მემკვიდრეების, პატარა ილიკო და ნინო სუნიშვილების ხელმძღვანელობით.

ბეკრი თბილი, ნაცნობი, თუ უცნობი ამბისა და მოგონების მსმენელი და მხილველი გახდა გამოფენაზე მობრძანებული საზოგადოება. ყველა ერთსულოვანი იყო შეფასებაში, რომ წარმოუდგენლად დიდია ბატონი თენგიზის დამსახურება იმ სანუკვარი განძის შექმნაში, რასაც სუნიშვილების ფოტომატეიანე ჰქვია...

თბილისში გრიგოლ აბაშიძის ბიუსტი გაიხსნა

გუდიაშვილის ქუჩაზე, საჯარო ბიბლიოთეკის მიმდებარედ, გრიგოლ აბაშიძის ბიუსტი გაიხსნა. პროზაიკოსის, მთარგმნელის, პოეტისა და დრამატურგის გრიგოლ აბაშიძის ბიუსტის ავტორი თეიმურაზ ასათიანია.

გრიგოლ აბაშიძემ უზარმაზარი შემოქმედება დაგვიტოვა. „ეს ძეგლი მომავალ თაობებს შეახსენებს, რომ ჩვენ ჯერ კიდევ შეგვრჩა პატივისცემა და სიყვარული იმ გამორჩეულ მოღვაწეთა მიმართ, რომელთაც ღვაწლი დასდეს ჩვენს კულტურას“, – განაცხადა მწერალმა მაკა ჯონაძემ.

გრიგოლ აბაშიძე 1914 წელს ჭიათურის რაიონში, სოფელ ზედა რგანში დაიბადა. დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტი. 1967 წლიდან საქართველოს მწერალთა კავშირის პირველ მდივნად, 1973 წლიდან კი თავმჯდომარედ აირჩიეს. გრიგოლ აბაშიძის მთარგმნელობით საქმიანობაში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს უნგრელი პოეტის, შანდორ პეტეფის პოეზიის თარგმანებს. სწორედ ამიტომ, მისი ბიუსტი 2008 წელს ქალაქ კიშკოროში, პეტეფის სახლ-მუზეუმის ეზოში დაიდგა.

გრიგოლ აბაშიძე 1994 წელს გარდაიცვალა. დაკრძალულია დიდუბის მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა დიდუბის პანთეონში.



„მერე, ზეცაში იწყება კაცი“...

ნუგზარ ბერაძე (ლილინო ცახური) – 60



ადამიანი არცერთ მდინარებას არ უნდა დაჰყვე – მით უმეტეს დროისას, რომელიც, იმ სიმაღლეზე, სადაც „მართლა ადამიანი“ იწყება, არ არსებობს!..

დრო თავად უნდა შექმნა – მარადიული დრო! თუ მარადიულია, როგორ? იკითხავს მავანი. როგორ და, შენი წილი უდროობა ისე უნდა გაიარო, რომ მარადისობას შეერწყა – ეს, ერთეულთა ზვედრია... სამწუხაროდ... ერთეულთა, მაგრამ, ამავედროულად, მთავარი სამიზნე და მიზანი – ადამიანობამდე მისვლის ერთადერთი გზა!

თითქოს და, მეტი ხომ არ მოგდისო? მაგრამ, არა – იქ, სადაც კაცი იწყება, მეტი არ არსებობს (არც ნაკლები, სხვათა შორის).

ეგებ, თავად მეფიქრა (სხვას რომ თავი დავანებოთ), კალამი წამცდებოდა და დავწერდი: რთულია ძმაზე წერა და საუბარი, – უძნელესი-მეთქი. მაგრამ, არა! არა იმად, რომ, მან თავისი

უდროობა ისე გალია და დროდ აქცია, ყველა კითხვის ნიშანი წაუშალა...

ვინ, როდის და როგორ დააფასებს, თუ შეაფასებს ნუგზარის განვლილ-დატოვებულს, ეს ლილინო ცახურისთვის ნაკლებ მნიშვნელოვანია... აუცილებლად მთავარი ოდენ ისაა, საკუთარ სულში, საკუთარ საზრდოდ როგორ გადაიფასებს მკითხველი და, თუ „ერთ ნაბიჯად“ მაინც გამოადგება მარადისობისაკენ მიმავალ გზაწვრილზე, მეორეს თავად „დაუმატებს“ და „მესამე ბიჯის“ გასაადვილებლად დაუტოვებს უკან მომავალთ...

„...ავდექი, ძმებო, ნამდვილად დროა,
სხვა რომ არ იყოს, მელიან აწი,
ადამიანი მიწაზე ბრბოა,
მერე,
ზეცაში იწყება კაცი“!..

ლილინო ცახური – (ნუგზარ ბერაძე) 1955 წლის 5 დეკემბერს დაიბადა... 2002 წლის 14 დეკემბერს მარადისობას შეერწყა... აი, ესაა სულ... და ამ ორ თარიღს შუა დაუტეველი უნდა ჩაატო...
ნუგზარმა ეს შეძლო!

არ მითხრათ, ძმას აქებო, გთხოვთ! მე უბრალოდ, იმაზე და ის ვთქვი, რაც მან შექმნა და ადამიანობად დაგვიტოვა... და კიდევ ერთი – ბევრჯერ უთქვამთ თავის მართლებად „იმ ერთეულებზე“ – ამ, ცხოვრების არ იყო, სხვაგან დაფრინავდაო?! არა, ბატონებო, ის და მისდარნი ზუსტად იქ იყვნენ და იქ რჩებიან, რასაც ჭეშმარიტი ყოფა ჰქვია... უბრალოდ, ცდილობენ, აგვარიდონ ყალბ რეალობას, რომელიც ოდენ მირაჟია და მართებულ ყოფაში დაგვაშეკვიდრონ! ჩვენ კი...

მეტი რა შეიძლება დაიწეროს პოეტზე? ყველაფერი არაფერია! დასაწერი მან, თავად დაწერა! დანარჩენი კი... გზაზე საგზადად, მისი ფურცელზე გადმოტანილი ნაფიქრი ისაგზადად...

პატივისცემით – რამაზ ბერაძე

* * *

„წასვლა სჯობს წარმავალისა...“
ხალხური

ავდექი,
აწი ნამდვილად დროა,
დაგლოცავთ, ე, ამ პატარა ჭიქით
და წუთისოფელს ისე ვით ტროას
დავყურებ,
მიხმობს სინდისი „იქით“.
ეს საუკუნე, რომელიც მოვალს
ოცდამეერთის იქსოვენ გრიფით,
მეხით დახეთქილ ბერძენის ზროა,
ღრუბლებს რომ ხვეტდა ოდესღაც რიხით.
არავითარი ზარი ან გლოვა,
მეტადრე, ჩუმი სლუკუნი ლიქნით,
ამალგამაში გავდივარ, ხროვა
სახტად დავტოვე და უხმოდ მივქრი.
ჩავევინთე ჩემივ სულის მორევში,
ლექსით ვარსკვლავებს შევესიზმარე,
დიდი იდაღვო მარჩევს ტოლებში,
დინ ლამანჩელი Ensimismarse.
memento mori, ჩემო ტერენტი,
სულ ტყუილია, ხომ ნახე, ჯიმა?!
პატარა ძრწოლით მოვრჩი ხმელეთი
და ფრთებს „მისოვლებს“ ჟუჟუნა წვიმა,
ჰე, გალაკტიონ, შენს გალაქტიკას
შევეხიზნები ერთი ტლუ ბიჭი,
ჩვენი ხილვები, იცი, რაით ჰგავს? –
შენ ხარ უბიწო, მე ვარ გულბილწი.
ლაოკონის გველივით მბოჭავს
სინდისის ქენჯნა ხორციელ ყოფის,
რაც იყო, – იყო, გათავდა, მორჩა
შემართული მაქვს ჩახმახზე თოფი.
ავდექი, ძმებო, ნამდვილად დროა,
სხვა რომ არ იყოს, მელიან აწი,
ადამიანი მიწაზე ბრბოა,
მერე,
ზეცაში იწყება კაცი...

აჩრდილი მუნჯი

სიბნელე დადის, აჩრდილი მუნჯი
გოგირდისაღისფერი ნათებით,
სისხლში გასვრილი უჭირავს ფუნჯი,
და ღლაბნის კედლებს თავგადადებით.
ა, ფრიქსე-შორით მორთული კოლხას
და აიეტის ბალის ჩრდილები,

დგას იაზონი, ისწორებს ტოვას,
გარშემორტყმული ძალღიშვილებით.
ქალო, ო ქალო, ვერაგო ქალო,
ისევე შენი „კაიქალობა“,
ვის ალეწინე სამშობლო კალოდ,
ქალო ასეთი რა გიგალობა?!
და გადადიან საუკუნენი,
ცოდვიან ხელით, მხატვრის ტანდემით,
როგორც ცხელსისხლა შავი ჰუნენი,
ქვეგამხედურთა სათავადენი.
სიბნელი დადის, აჩრდილი მუნჯი,
და მეორდება დრამა ერგასწლის,
ხომ გულს მიწურავს წითელი ფუნჯი,
სხვის ცისფერ ფუნჯში მაინც ვერ გავცვლი,
„დიმ ოტეჩესტვო სლადო“ – პუშკინმა,
მართლა ასეა?!

– თუმცა რა ვიცი,
თავზე დაგვამხეს ცაო გუშინაც –
ვამბობ და სიტყვის ცეცხლით დავიწვი.
უბედური ხარ, სამშობლოვ ჩემო,
და ბედნიერი უბედურებით,
მე პოეტი ვარ, მე ვიცი გემო
ტანჯვის და მოდი, ნუ მემდურები!
თუ შეგახსენე დიდი წარსული,
და ვლდაბნი ბნელში სისხლისფერ სულებს,
თუ აიეტის ბრიყვი ასული
ვიცი, რომ თავის საქმეს ასრულებს!
ნუ გეწყინება, რა ვქნა, წყვილია,
ჯერ კიდევ კაი ხანი იქნება,
მაგრამ ამოვა მზე მირიადი,
უბრალოდ უნდა ცდა და მიგნება!

ძმას – რამაზ ბერაძეს

უღმერთოდ რთული და ნერვიული
თავით ბოლომდე დარდი,
წინ მიდევს შენი თეთრი რვეული –
ეკლებიანი ვარდი.
შენი ჭირიმე, ძმაო, ასეთი
ჯოჯოხეთი ვით განვლე,
არ დაგცდენია სიტყვა არცერთი,
მაგ გულში როგორ მალე?
ვაიმე, ბიჭო, როგორ უძლებდი,
ან, თუ გაძლება ჰქვია,
მთელი ცხოვრება თურმე უმზერდი
შენთვის დასახლელ ტყვიას?
და იცინოდი, რა სიკვდილები
გაგიცხრილია ტვინში,
ვაიმე, რამაზ, გადავირევი,
სისხლის გემოს ვგრძნობ პირში..

პოეტი

ძმას, თემურ ჩალაბაშვილს

პოეტი გახლავთ სულწასულობა,
(არ გვინდა ამის მთლად უარყოფა),
უსაწყისობის უსასრულობა
და ბედისწერის გარდუვალობა.
სულ ერთი ცილით მეტია სხვაზე,
მეტით კი არა, სულ ერთი ცილით,
ეს სიდიდეა, რომა ჰკლავს ასე,
ასე რომ კვდება, მიტოვ დიდი.
და ჰაი გიდი, გაუძეულ ახლა
დავაგლახებულ ქვეყანას ციდას,
სადაც წვრილია, იქ გაწყდეს, მახლას,
მაგრამ მანამდე მისვლა ხომ გინდა?!
გაკიდული ხარ ცა-მიწას შორის,
გამოგისკენია მზის სხივი თასმად,
ჩამოგიქროლებს სულეთის ქორი
და სად წაგიღებს, არ იცის კაცმა.
მანამ კი ასე მიმოქანაობ,
ნანაობ, ნანობ და გიხარია,
თანდის-თანობით, ხანდი-ხანაობ
შემჩნეული გაქვს კაიხანია.
ეს ფატალური გარდუვალობა
ღროის და სივრცის მიღმამყოფობის,
აჰ, არ მაკადროთ მთლად უარობა,
ყივილი გახლავთ ციდან ხოხობის!
მერე კი, როცა ვნება ჩაცხრება,
როცა უჟამო სოფელში წავალთ,
რის გამარჯვება ან დამარცხება? –
ვნახავთ, რომ ფუჭი ყოფილა დავა.
მანამ? ეჰ...
სანამ ამ სოფელს ვსტუმრობთ,
მეც კარგი ხვითო გახლავართ ვიცი,
პოეტის ნიღაბს ვატარებთ მიტომ, –
საწუთრო ვხედნოთ? ვით ურა კვიცი.

* * *

მორჩა, გათავდა, მივდივარ,
თვალთ ცრემლით, პირმოძვინარე,
ვერსად წაუხვალ ტიელსა,
რამდენიც გინდა იარე,
ფიე, რა ტკბილი ყოფილა
ეს მწარე წუთისოფელი,
მიწა ცით გადათალული,
მზისა და მთვარის მომფენი,
სულ ერთი ყლოუპი ბინული,
კერის კვამლი და ცის ცვარი,

საკუთარ ხელით გათლილი
შენივე კუბოს ფიცარი.
ვიცანი? თურმე სადა ხარ,
ვის, სად, რას იცნობ განსვლამდე?
გინდა მზესაებრ იწვოდე,
ჩაქრები, როგორც ასანთი,
და მერე, გაგიხარია,
ალარც დარდი გაქვს, არც ფიქრი,
შეგეხსნას აპეურები,
ყელს აღარ გლადრავს ტაბიკი.
მორჩა, გათავდა და მაინც
არ მეძებება უღელი,
რა უხერხული რამაა,
მკერდს დაკრეფილი გულ-ხელი.

* * *

ვიწყებ ეპიკურ პოემის წერას,
თუმც ჯერ არ ვიცი ხელთ რა შემრჩება,
უპირველესად, ფურცელს ვღებ ცერად
და ვჯღაბნი, კალამს უნდა შეჩვევა.
წვეთავს ვენიდან სისხლის წვეთებად
ქართლ-კახეთს წლები ლეკიანობის,
დაცემულია სულისკვეთება,
ძმა ძმას ემიჯვნის ეკლიან ღობით.
კოლხიდა წუნკლავს მუჰაჯირობა,
იანიჩრები ძრწიან სამცხეში,
მეფეებს შვენით ცრუ გარჯილობა,
თავადნი ათ ყმას ცვლიან ცხრა ცხენში.
აბნეული აქვს თავგზა ქვეყანას
და განცვიფრებას იწვევს სინდისი,
ვახტანგ მეექვსემ ჯარი შეჰყარა,
ცრუ უფლისწული მდგარა შინდისში.
ახლა განსაჯე მტყუან-მართალი,
ღროა შევეშვა, სანამ ჰკვაზე ვარ,
სიონში უღვთოდ სწირავს თათარი,
მღვდელი მარილზე მიდის აღზევანს.
აღმატება ყველა ძალ-ღონეს,
გამოარჩიო მჭადში ნახშირი
და ჩემი ქვეყნის მეჭირნახულე
დგას სულხან-საბა დასჯილ ბაშვივით.
აზრი არა აქვს არაფრის წერას,
თავს ვერ მოაბამს რადგან ეშმაკიც,
ქვეყნის ილბალი და ბედისწერა
სთვლემენ, გართულნი გრძნეულ ხელსაქმით.
და გულზე მხეთქავს ეს მყუდროება,
ჩამოვარდნილი ზამთრის წკვარამში,
დგას უსასრულო ამაოება,
ისეც სისხლგამშრალ ჩემს ქვეყანაში.

ლიანა ტყეშელაშვილი

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი



„შერისხული“ თაობა,
ფრთამოტეხილი მერხი
და
ჩემი ესთეტი
კოლეგა-მეგობარი

„სცენა მოვალეობის მოსახდელი ადგილი, სამსახური არ არის, იმ ერთი წამის გამობრწყინებისა უნდა გჯეროდეს“, - ბრძანებს ცნობილი ჟურნალისტის დავით ჭელიძის ერთ-ერთი რესპონდენტი. არც ჟურნალისტური ასპარეზია მოვალეობის მოსახდელი ადგილი, სამსახური, აქაც, ჭეშმარიტების ძიების გზაზე „ბედნიერ გამონათებათა მუდმივი მოლოდინი“, „ახლის დანახვის სიხარული“ უნდა გახდეს ავტორის კრედიტო. ამ მრწამსს კიდევ უფრო განგვიმტკიცებს დათოს მორიგი პუბლიცისტური კრებულის – „მთავარი როლები და შემსრულებლები“ გაცნობა.

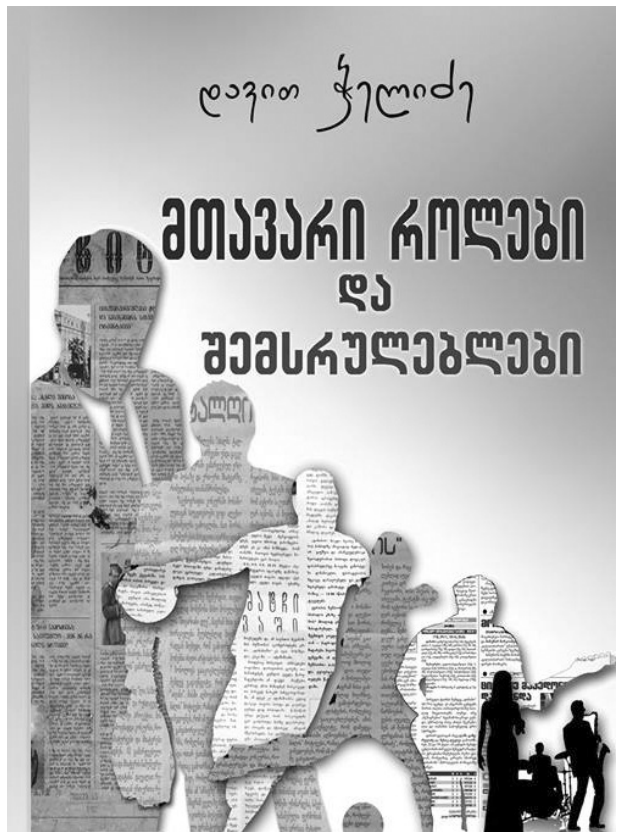
თემატურ-პრობლემური მრავალფეროვნებით, აზროვნების, ანალიზის პრიმატი ალბეჭდილი ეს პუბლიკაციები წლების განმავლობაში ქვეყნდებოდა რესპუბლიკური პრესის ფურცლებზე და დაკვირვებული მკითხველი მასში იოლად ამოიცნობს ავტორის ინდივიდუალურ ხელწერას – გულლია, წრფელ მიმართებას რესპონდენტისა თუ მკითხველისადმი, „სიმართლის სიკეთით თქმის“ კეთილშობილურ მანერას. ეს, მართლაც, „თანამედროვეობის მატიანე“ ფექტურად გვიცოცხლებს ათასობით „შეჩერებულ წამს“, ლეგენდარულ სპორტსმენთა თუ, კულტურის, მეცნიერების, ლიტერატურის, ხელოვნების, საზოგადო მოღვაწეთა პიროვნულ პორტრეტებს, გვევლინება მარადიულ ადამიანურ ფასეულობათა ქომაგად.

ადამიანები ხშირად გაურბიან საკუთარ თავს, მერე დიდხანს ეძებენ, კარგავენ და ისევ პოულობენ, უარყოფენ, მაგრამ კვლავ აღიარებენ. ადამიანები ძალიან ხშირად გაუუცხოვდებიან საკუთარ არსს, მისგან „განთავისუფლებას“ ლამობენ, მაგრამ მაინც მუდამ მას ესწრაფვიან კიდევ და ვერაფრით დალატობენ, რადგან, როგორც დავით ჭელიძე ერთ თავის გამორჩეულ პუბლიკაციაში გვიმტკიცებს: „ცხოვრების ხიბლი ცხოვრებაშია...“ სწორედ ამ ხიბლის გადმოშლასაც ესწრაფვის ჟურნალისტი თავის საუკეთესო ნაწერებში. რაგინდ „შემეხარე დემოკრატიის“ მოღურ სამოსელში შეფუთონ მისი სული, სადაც მოაზროვნე ადამიანი (homo sapiens), საბოლოოდ მაინც ვერასოდეს გაუუცხოვდება საკუთარ მაღალ დანიშნულებას და ესთეტიკური ტრიადა: სიკეთე, სიმართლე, სილამაზე, მისი პურია არსობისა. ადამიანი ხომ საკუთარ ხატად და მსგავსად შექმნა უფალმა და, თუ ადამიანად (პიროვნებად) დარჩენა სურს, ვერაფრით გაწირავს საკუთარ საწყისებს. ამიტომაც, ყველაზე ძვირი დემოკრატიული მონაპოვარი – ჭეშმარიტი თავისუფლება მხოლოდ დროებით თუ ჩანაცვლდება მისი სუროგატით – თავგასულობით... ამგვარი ფიქრები აღმიძრა ჩემი ესთეტი კოლეგა-მეგობრის, დათო ჭელიძის ახალმა წიგნმა; სხვისი წარმატებით გახარებისა თუ, სხვათა ტკივილებზე მაღამოდ დადების (რაიც არსია ჭეშმარიტი, ზნეობრივი, „სიტყვით დარწმუნების ხელოვნებად“ სახელდებული, კლასიკური ჟურნალისტიკისა) ნიმუშები უხვადაა ამ მოზრდილ წიგნში, არაერთი ღირსება და უპირატესობა რომ გამოამჩეურა ჩვენი, მართლაც რომ, უძველესი და, იმავდროულად, მარად აქტუალური პროფესიისა. გამოვეყოფთ ზოგიერთს:

მოსმენის კულტურა – ასე ძვირფასი ჟურნალისტურ ხელოვნებაში და, ასეთი დეფიციტური – დღევანდელ მასმედიაში, რისი კლასიკური ნიმუში უთუოდაა დათოს საუბარი დიდ მანქანასთან, ნოდარ ანდლულაძესთან, სადაც თვალსაჩინოვდება რესპონდენტისათვის ასპარეზის მაქსიმალურად დათმობის ტენდენცია და დელიკატურობა, შინაგანი არისტოკრატიზმი ჟურნალისტიკისა, რომელსაც კარგად აქვს გააზრებული მოსაუბრის შესაძლებლობები, მისი პიროვნული თუ შემოქმედებითი მასშტაბები და ცდილობს ამ ყველაფრის სრულფასოვნად გამოვლენას. საინტერესოა, რომ ჟურნალისტს კითხვა, პრაქტიკულად, არც დაუსვამს, მან მთლიანად დიდებულ რესპონდენტს – არა მხოლოდ მსოფლიო დონის

ტენორს, არამედ, შეუდარებელ მოსაუბრეს, მჭევრმეტყველს, ერუდიტს დაუთმო სიტყვა. ჟურნალისტი შესაშური სიზუსტითა და დელიკატურობით იცავს დისტანციას, საკუთარი ლირიკული გადახვევებითა თუ პუბლიცისტური წიაღსვლებით ისე აკომენტარებს ცალკეულ პასაჟს, რომ არ დაირღვეს ღრმად მოაზროვნე რესპონდენტის აზრთა მდინარეობა, არ გაწყდეს დიდი მაესტროს ჩაღრმავებული ფიქრის ძაფი იმ ეპოქაზე, ვოკალური ხელოვნების ანდულაძეთა სკოლა რომ ჰქვია.

დათო ჭელიძე, პირველ ყოვლისა, სპორტული ჟურნალისტი (თუმცა, სხვა თემებზე წერაც არანაკლებად ხელეწიფება), ამდენად, **ე.წ. რეპორტაჟული სტილი**, მანერა მისთვის ისევე ორგანულია, როგორც „დასწრების ეფექტის“ შექმნა, მკითხველთან დიალოგის რეჟიმში მუშაობა, სისხარტე, ლაკონიზმი, სიტყვის, ფრაზის სიზუსტე, კომპაქტურობის, ლაკონიურობის ავტომატიზმი. ამ მხრივ გამორჩეულია „დაუვიწყარი სამი წამი“. კლასიკური ჟანრთა თეორიის თანახმად, რეპორტაჟის დაწერის უფლება მხოლოდ მოვლენის უშუალო თვითმხილველს აქვს. მაგრამ, ყოველ წესს ზომ უთუოდ გააჩნია გამონაკლისი, მით უფრო, როცა არსებობს ისეთი ტექნიკური საოცრება, როგორცაა 1972 წლის მიუნხენის ოლიმპიადის ისტორიული ფინალის ვიდ-



ეოჩანაწერი. პუბლიკაცია ეფექტური ლილით იწყება – ლეგენდარულ ქართველ კალათბურთელთა: ზურაბ საკანდელიძისა და მიხეილ ქორქიას მეგობარი თანამებრძოლის, ოლიმპიური ჩემპიონის ივან ედემკოს ემოციური მოგონებებით: „მიუნხენის ოლიმპიადის ისტორიულ ფინალში ეს ორი ქართველი – ზურაბ საკანდელიძე და მიხეილ ქორქია უსაშველოდ დაგვეხმარა. მათ ძალიან მნიშვნელოვანი როლი შეასრულეს. კონდრაშინის ჩანაფიქრი იყო ქართველების გამოყვანა სასტარტოში, იმიტომ, რომ ამერიკელებს მხოლოდ სისწრაფით, ქართველებისთვის დამახასიათებელი ცეცხლოვანი თამაშით თუ მოგუგებდით და, როცა მოედანზე იყვნენ ზურიკო და მიშიკო, ეს თავისთავად სწრაფ კალათბურთს ნიშნავდა. გარდა ამისა, მათ გუნდისთვის უნდა გადაეცათ ის ემოცია, ის შემართება, რაც მათთვის ბუნებრივი იყო და რაც მათ შეძლეს კიდევ“. განსაკუთრებით საამაყო და ძვირფასია ი. ედემკოს ფინალური სიტყვები: „ასე რომ: ჩემო ძვირფასო ქართველო, რატომ მარტო ქართველო, მთელი მსოფლიოს ახალგაზრდებო: ითამაშეთ კალათბურთი ისე, როგორც თამაშობდნენ საკანდელიძე და ქორქია. ისტორიაში ისინი სამუდამოდ შევიდნენ უზარმაზარ პიროვნებებად, ისევე, როგორც ჩვენს გულში და ჩვენს მახსოვრობაში“.

დამაინტრიგებელ დასაწყისის შემდეგ მკითხველი ზუსტი ციფრების კორიანტელში ეხვევა – ავტორი ოლიმპიადის მიმდინარეობის სტატისტიკას გვთავაზობს, რასაც მოსდევს ძალზე დინამიკური, გადამდები რეპორტაჟული სტილით შექმნილი დასწრების ეფექტი, სრული ილუზია, რომ მკითხველი ავტორთან ერთად, ამ საოცარი მატჩის თვითმხილველია. შთაბეჭდილებას აძლიერებს სათაურისა და ენდინგის „წრიული კომპოზიცია“. პუბლიკაციაში არის მატჩის ღრმა და პროფესიონალური ანალიზი, ჩართული ეპიზოდები კალათბურთელთა პიროვნული, ფსიქოლოგიური პორტრეტების საჩვენებლად, შთამბეჭდავი მოგონებები, მაგრამ კომპოზიციური ბირთვი და დიდი ინტერესის საფუძველი მაინც რეპორტაჟული ნაწილია, ამ ისტორიული მატჩის ცოცხალი, ეფექტური ასახვა. გვინდოდა „დაუვიწყარი სამი წამის“ რეპორტაჟული ნაწილის ციტირება, მაგრამ, გარდა იმისა, რომ ძალზე ვრცელია და სიტყვა გაგვიგრძელებოდა, ვფიქრობთ, უმჯობესია პირველად წაკითხვის დიდი სიამოვნება მედიამომხმარებელს დაუტოვოთ...

დათო ჭელიძის ჟურნალისტურ შემოქმედებაში თვალსაჩინოა **სათაურის ოსტატობაც**, რაც ძალზე მნიშვნელოვანი გვეგონია; „სარეკლამო სტრიქონის“ ყველა სახეობა და შესაძლებლობათა სრული სპექტრი მაქსიმალურადაა გამოყენებული: ტენდენციის გამჟღავნება, პრობლემის აქცენტირება, დამაინტრიგებლობა, ე.წ. ფელეტონური სვლა, და მისთ. „დიდი ნონა“, „ლებედევმა ცხენი გააადამიანურა, მე – ქალი!“, „პაპების საფლავებთან იები ამოსულიყო“, „ზვარაკად შეწირული მინისტრი“, „ბიძინას ძმობის მარანი“, „ვობლა“ – ქართული რაგბის ლეგენდა“, „ერთი საღამო მაესტროსთან“ და მისთ.

ტიპური, მეტყველი დეტალების უნარიანად შერჩევაც ერთი გამორჩეული ღირსებათაგანია დ. ჭელიძის პუბლიცისტისათვის: „ერთ-ერთი შეხვედრის დროს მეტოქეს ზურა შეუბოჭავს, მას კი ისე ოსტატურად დაურტყამს ბურთისთვის ფეხი, თითქოს თევზმა კუდი მოიქნიაო. აი, მას შემდეგ დაერქვა ზურა ხარში-

ლაძეს „ვობლა“. უთუოდ რთულია სარაგბო მატჩის დეტალის უფრო ხატოვნად, ეფექტურად გადმოცემა, დეტალით, პერსონაჟის პიროვნულ პორტრეტს მეტყველი ფერით რომ შეავსებს, გამომსახველობას შესძენს. სხვაგან: „გარდა იმისა, რომ შენევაში ქართული სული... აღგვაფრთოვანებდა, ჩვენს საქომავოდ იცით, ვინ იყო მოსული? – გრივოლ რობაქიძე, მერი შერვაშიძე და სპირიდონ კედიას ქალიშვილი. ეს სამი წყვილი თვალი გადასწონდა 80-ათასიან ტრიბუნებს! ბიჭი იყავი და, ის მატჩი წაგეგო...“ გარდა იმისა, რომ ეს მეტყველი დეტალი ქართველ სპორტსმენთა მონდომების მოტივაციაა, იგი დამაჯერებელი არგუმენტიცაა კალათბურთელთა მამულიშვილობისა და იმისა, რომ დიდი სპორტული გამარჯვებები მხოლოდ ფიზიკური მომზადებისა და ოსტატობის შედეგი კი არა – სულიერების, მაღალი ინტელექტის ნაყოფიცაა. ამ რწმენითაა განმსჭვალული ყოველი პუბლიკაცია და ამიტომაცაა, რომ თითქოსდა 21-ე საუკუნეში „ანაქრონიზმად“ ქცეული ფასეულობები: ერთგულება, კეთილშობილება, მოყვასის სიყვარული, მამულისშვილობა, ოჯახისშვილობა, ქართული ენა, ქართული ლექსი, ზოგადად – ფესვები მარადიული, ძვირი ფასეულობებია და, ავტორის ღრმა რწმენით, მას დღეს განსაკუთრებული მოფრთხილება სჭირდება.

ერთგან დათო წერს: „ძალიან სენტემენტალურია? სამაგიეროდ, ალაღია, მართალია, ნამდვილია“, და გამუდმებით ეძებს თავისი რესპონდენტებისა თუ საკუთარ სულში ამ მართალს, ალაღსა და ნამდვილს: „ვისაც ბავშვობაში ჩიტი სიკვდილი არ განუცდია, ის დიდობაში კაცის სიკვდილსაც ვერ იგრძნობს (თემურ ჩალაბაშვილი)“, ან კიდევ: „ასე მგონია, დედის რძეში შენი ერის ყველა ნიშან-თვისებაა შეზავებული (იქვე)“.

„ქართული ესტრადის პრობლემები“ უთუოდ ცალკე საუბრის თემაა: პრობლემათა ამგვარი ერთობლიობის პროფესიონალური ანალიზი, შეფასება, არგუმენტირებულ დასკვნათა შემოთავაზება და, ეს ყოველივე, დარგის თვალსაჩინო მოღვაწეთა დამოწმებით, ავტორის პოზიციას დამაჯერებლობას ანიჭებს, აქტუალობას არ უკარგავს და, ამიტომაცაა, რომ ჩვენს ეფემერულ პროფესიაში ასე საფრთხილო ყავლვასულობა, „ერთდღიანი ინტერესის“ სინდრომი ამ პუბლიკაციებს არ ემუქრება.

ბუნებრივია, რომ ავტორის ყველა მოსაზრებასა თუ შეფასებას არ ვიზიარებთ, მაგრამ ესეც ჩვეულებრივ ამბად მიგვაჩნია – ერთი ყველაზე ძვირი დემოკრატიული ფასეულობა ხომ სიტყვის, გამოხატვის თავისუფლებაა, რაც განსხვავებული აზრისადმი შემწყნარებლურ დამოკიდებულებას თავისთავად გულისხმობს. მით უფრო, რომ დ. ჭელიძის წერისა თუ განსჯის მანერა არასოდესაა კატეგორიული, „ჭეშმარიტების ბოლო ინსტანციის“ ამბიციის გამოხატველი; ეს უფრო შემოთავაზებაა, ვერსია, მოკრძალებული განაცხადი „წარმოშობით“ ინტელიგენტისა და ესთეტის, თავმდაბალი და უპრეტენზიო ავტორის თვალთახედვა, მსუბუქი იუმორითა და ეთიკური დახვეწილობით დამშვენებული.

P.S. დათო ჭელიძის ახლად დასტამბული კრებულის კითხვისას არაერთგზის ამოტივტივდა ხსოვნაში სტუდენტობისდროინდელი სურათი, **ბატონი ნოდარ ტაბიძის**, მაშინ სრულიად ახალგაზრდა და უძკაცრესი ლექტორის პედაგოგიური ექსპერიმენტი: პირველკურსელი ჟურნალისტები აუდიტორიის ფანჯრიდან ეზოში გადაგვანხედა და კედლის კუთხეში დახვავებული ნაგვის გროვა დაგვანახვა – აი, ამ ნაგავზე დაწერო, აქვე, ახლავე, 40 წუთს გაძღვეთ. იქნებ ამით მაინც გადავლახო თქვენი უკიდევანო სანტიმენტალიზმიო. პირველი საგანი, რაც იმ ნაგვის უფორმო გროვაში გამოიკვეთა (ჩემს აღქმაში), გვერდებდალეწილი, გადაგებული სტუდენტური მერხი იყო; წარწერებით აჭრელებული და ფრთამოტეხილ ფრინველივით სევდიანი ლამის მისი ცრემლებიც დავინახე. მართალია, ჩემს ძვირფას ლექტორს მაშინ იმედი გავუცრუე და „სანტიმენტალიზმი“ ვერც ამ ორიგინალური დავალების დახმარებით დავძლიე, მაგრამ, როგორც თავადვე ბრძანა ნამუშევრების შეფასებისას: „ფრთამოტეხილი, სანაგვეზე გადაგებული მრავლისმნახველი სტუდენტური მერხის ცრემლებს თუ ვერ შეიგრძნობ, რაღა ჟურნალისტი ხარ?!“

ეს ბოლო ათწლეულია, სულ ვფიქრობ, სწორედ ამის გამო ხომ არ შეარქვეს „წინა საუკუნეში ჩარჩენილები“ ჟურნალისტთა (და – არა მხოლოდ) ჩვენს უსამართლოდ „შერისხულ“ თაობას? არადა, რა სიამოვნებით „ჩავრჩებოდით“, არა, ჩემო დათო, მიხეილ კაკაბაძის, თამაზ ბიბილურის, ეთერ სახვაძის, ნანა ღვინეფაძის, ლაშა გახარაის, ვანო ჩხიკვაძის, ცისანა ნიკოლაიშვილის, სხვათა და სხვათა, ზოგადად – იმჟამინდელი „ახკომისა“ თუ „ლელოს“ „წინა საუკუნეში“, სადაც, მართლაც, ლეგენდარული ჟურნალისტისა და პიროვნების მიშა (კუწა) კაკაბაძის მედიასკოლა გვწვრთნიდა და გვზრდიდა, თუნდაც მხოლოდ ჩვენს გვერდით დგომითა და საკუთარი მაგალითით, სიკეთის, სიმართლის, სილაშხის ერთგულებას, ადამიანების, სიცოცხლის უანგარო სიყვარულს, მკითხველის პატივისცემას გვინერგავდა.

ბედნიერი ვარ, რომ ეს სკოლა კვლავაც ცოცხლობს, სკანდალებისა და პროვოკაციების ამოების ბაზრად ქცეული დღევანდელი მასმედიის საპირისპიროდ და საპირწონედ, ვითარდება, მომავალი აქვს და, ამის დასტური წინამდენარე კრებულიცაა.

ელავს სამყარო

შტრიხები

თამარ შაიშველაშვილის შემოქმედებიდან



აი ბოლო გვერდიც დავხურე თამარ შაიშველაშვილის ლექსების კრებულისა „სულალები“ და მივხვდი, რომ ჩემს ანალიტიკურ შემოქმედებას, კიდევ ერთი ორიგინალური ავტორის პოეზიის ანალიზი შეემატებოდა.

ამქვეყნიური ამრევი ბედისწერის გაძლების ჯილდოდ თამარ შაიშველაშვილი სამყაროსგან ყველაზე ძვირფასს – მზის ნაჟურს ითხოვს. მისი აზრით, მუდამ თვალღია ბედისწერას ვერაფერს გამოაპარებ. შთამბეჭდავია პოეტის ერთ-ერთი უსათაურო ლექსის (გვ.111) შემდეგი სტრიქონი: „ერთი ზღაპარი გასრულდა თითქოს და სამყაროსგან მზის ნაჟურს ვითხოვ.“

ზღაპარი, რომელშიც ცხოვრობს, თუ ერთია, სხვა სად ეგულება? თამარი ვერ აკონკრეტებს, სად, მაგრამ მირაჟიდან რომ ლექსებად მოვა, ამაში ეჭვი არ ეპარება. ლექსი იძლევა დაფიქრების საბაბს, ნეტავ, რაზე მიგვანიშნებს ავტორი? მისი პოეტური გონი მოგზაურობს ამიერი სამყაროდან იმიერში და ამით იგი ფიზიკურიდან მისტიკურში, მისტიკურიდან ისევ ფიზიკურში გარდასახვის შესაძლებლობას მკაფიოდ აყალიბებს. სიტყვა-სიტყვით თუ ჩავეყვებით სტრიქონებს, ადვილი მისახვედრია, რომ პოეტი მუხათა საუფლოში თავისივე გარდასახვას ხედავს: „ჟამის გვირილებს გაყვები ქარში“, – იშველიებს მეტაფორულ აზროვნებას ავტორი და ჟამი, ამქვეყნად ცხოვრების დროის საზომად რომ გამოიყენა, დროშივე გასხეულებული პოეტის სულის – გვირილების, ფიზიკური არსებობის დაუდგენელი ხნოვანების დასრულების სიმბოლოდაც დასახა.

შთამბეჭდავი სურათების ხატვისათვის, ტროპული აზროვნებისათვის, პოეტს შექება არ ეკუთვნის, რადგანაც, ეს, მისი ვალია, მაგრამ, როცა პოეტი მხატვრული წარმოსახვის ჩარჩოებს სცილდება და შთაგონება როცა თამამად მიმოიხილავს ადამიანისათვის მიუწვდომელ სანახებს, აი, იქ და აი, მაშინ, იწყება პოეტის ზიარება გონითი აზროვნების ზემაღალ სუბსტანციასთან. ასეთი ზიარების პოეტური ფილოსოფიაა ლექსის პირველი და ბოლო სტრიქონი: „აქ ბედისწერა დამხვდა თვალღია... აქ ბედისწერა დამრჩა თვალღია“. ბედისწერა ერთი და იმავე პო-

ზაშია პოეტის მოვლინებისა და წასვლის მომენტში. ამით შეწუხებული ავტორი ასკვნის: „ჟამშია სევდა, ჟამშია დარდი“. მისთვის ბედისწერა თავისუფლების დაკარგვის სინონიმიცაა, ამიტომაც ეჩქარება ლირიკულ გმირს, უნდა გაეცალოს ამ გაწერილ ჟამს და გაჰყვეს გვირილების ფოთლებს ქარში, სულიერი დამოუკიდებლობის მოსაპოვებლად.

ერთი სიტყვით, თამარის პოეტური ნააზრევი სავსებით ეხმიანება ქართულ ხალხურ სიბრძნეს: „ბედისწერას ვერსად გაექცევიო“. ფიზიკური პოეტი სულიერ პოეტად გარდასახება და ისევ პოეტად ბრუნდება – ასეთია თამარის პოეტურ-ფილოსოფიური მრწამსი სულის გარდასახვის თეორიის შესახებ. შეფარულად, მაგრამ მკაფიოდ იგრძნობა ავტორის სურვილი, ისევ მოვლინებისას, მოვიდეს არა, როგორც პოეტი, რომელიც ბედისწერის მხერგს უნდა დაემორჩილოს, არამედ ლექსებად – პოეტის მუხად, თავისუფლებად. ის, ბედისწერას ჟამიერი სამყაროს თვალგახელილ მუდმივად მიიჩნევს. პოეტი ასევე გამოკვეთილად მიგვითითებს პიროვნების ინდივიდუალური ბედისწერის არსებობაზეც. „შენ და სამშობლო დამრჩებით ობლად“. ამქვეყნად მოვლენილი ინდივიდის ჟამიერი ცხოვრების განმკარგავი ბედისწერაა. ასეთი გახლავთ ლექსის სულიერ-მეცნიერული საზრისი და გამოკვეთილი იდეაც.

მოცემული ლექსის სულიერ გაგებას ორგანულად ერწყმის თამარის ისევ უსათაურო, თერთმეტ-სიტყვიანი სტროფი. ლირიკული გმირი უსხივო, უდარო ცოდვილ სამყაროში ვერ ძლებს. ხოლო მონატრება, რომელიც აიძულებს მას, უსახელო ყვავილი ეძებოს, სულიერი ამბოხია ყოველივე სახელდარქმეულის მიმართ, ანუ იმის მიმართ, რასაც ადამიანის აზროვნება ადვილად სწვდება. ჩაუწვდომელის მონატრება უკვე ნანახის, განცდილის ძიებაა ფიზიკურ სამყაროში. ავტორის შინაგანაწესი ვერ ეგუება უხემ გარემოს და ქვეცნობიერში ჩაკერული მშვენიერების ძებნას იწყებს უსახელო ყვავილის სახით. სწრაფვა ისევ საწყისისაკენ იმიერში, წმინდა სამყაროს ალუზიურ სახეს წარმოაჩენს: „გული ცოდვილ სამყაროში უსხივდაროდ ვერ ძლებს, უსახელო მინდვრის ყვავილს – მონატრებას ვეძებ“.

მკაფიოდაა მინიშნებული, რომ გული სხივდარიანი სამყაროდანაა გადმოსული. ძნელი მისახვედრი არ არის, რომ იგი მარადიულ წრებრუნვაში მონაწილეობს. ამაზე მსოფლიო ლიტერატურაშიც ბევრი მინიშნებაა. მაგრამ თამარის მეხსიერებამ რომ იგივე აღადგინა, ქართული მუხის ცნობიერი შემეცნების მარადიული ასპექტების დამსახურებაა. სულიერ მეცნიერებაში ადამისა და მისი ნეკნისგან ევას შექმნა სრულყოფილი მთელი ადამიანის, როგორც უფლის უმაღლესი ქმნილების გამრავლებისათვის. უმორესი წარსულის მისტიკური ხილვის დაფაზე ევასა და ადამის ურთიერთშემცველობის სიმბოლური გამოსახულება გულია. აი, აქედან იღებს სათავეს თ. შაიშმელაშვილის სხივდარ გამოვლილი გული. ამ პოეტის გასხივოსნებული გონების მეხსიერებამ ამოატივტივა იმიერში განცდილი იდუმალი სახილველი.

იმიერდან ამიერში გზად მომავალს ბედისწერის ისარი მოხვდა. მთელი ცხოვრება დასეტყვილი დადის. თუმც შინაგანი ამბოხის ხმადალალი გამოხატვის არანაირი სურვილი არ იგრძნობა ლექსში „სევდისპირული“. მასში არის უკმაყოფილების განცდა, წუხილი და, რაც მთავარია, მწვავე ტკივილი. ამ განსაცდელის დათმენის მაგალითი, შესაშურია უზენაესი გაგებით. მას არანაირი შეკითხვა არა აქვს უფლის მიმართ, არ ახასიათებს საყვედურები, რაც ხშირად თან ახლავს სასოწარკვეთილი ადამიანის მოთქმას. საიდან ასეთი სიმშვიდე? შეუცნობლად თუ ცნობიერად, პოეტი თვითონ გვაძლევს ამაზე პასუხს – „ამდევნებია შუქი დილის მზის“. რამდენადაც ავტორი ყურადღებას ამახვილებს ამქვეყნიურ ტკივილებზე, ქარიშხლებზე, მოურჩენელ იარებზე, ზამთარზე, იმდენად, გასაგებია, რომ ეს შუქი მას ჩანასახიდანვე არ ტოვებს. რაც პოეტური ეთიკის მაღალ დონეზე შენარჩუნებასა და ყოველდღიური გაუსადმისობის მიმართ კორექტული დამოკიდებულების შენარჩუნებაში ეხმარება. ავტორის მაღლიანი მუხა, ამ ლექსის კითხვისისას, უჩინრად მიუძღვის წინ მკითხველს და პოეტის ჩანაფიქრიც წარმოსახვაში ცხადდება. „ვარ დასეტყვილი სიჩუმე ვაზის“, ერთი შეხედვით მარტივი ტროპული მეტყველებაა, მაგრამ რთული შინაგანი სტრუქტურა, საქართველოსა (ვაზი) და პოეტის (ვარ) ერთსხეულქმნისა და საერთო გასაჭირის, ბედის (სეტყვა) აბსტრაქტული სახის ნატურად იხატება. მზის შუქადევნებული პოეტის თქმით, ყოველივე ამქვეყნიური რჩება აქ და იმიერში სულიერი განწყობა გადავა მხოლოდ: „მენს შესახვედრად გაზაფხულს ვგზავნი“.

ყოველი დროის სიყვარულის გამოხატულება – კოცნა ერთგვარი საშვია თ. შაიშმელაშვილისათვის, რათა ეს ცხოვრებაგამოვლილი მისი შვილი იცნოს უფალმა. კოცნით ნაგრძნობი სიყვარული ცნობის ძლიერი საშუალებაა: „იმქვეყნად ერთი კოცნით მიცანი“. „საუცხოო და ზუსტი მიგნებაა სულიერფილოსოფიური თვალსაზრისით და ღმერთი რომ სიყვარულია, ამის ორიგინალური დასტურია ნად-

ვილად.

ლექსის კომპოზიციით ავტორი საიქიოსა და სააქაოს ამქვეყნიური უწყალო ბედისწერის მწარე სინამდვილით ამთლიანებს, ამ ორ სამყაროში, უფლისგან მოვლენილი სული, მეხსიერების საშუალებით, პოეტის მუხაზე ამხედრებული დაქრის. ყოველგვარი განსაცდელით მოურჩენელი წყლულის მორჩენა, მხოლოდ იმ იმედითაა შესაძლებელი, რომელიც, უკვე დასასრულს, შებინდება სევდამშვიდებით მოყვება. რამხელა რწმენაა საჭირო, რომ სიცოცხლის დასასრული მხსნელ მოვლენად მიიღო. დამეთანხმებით, რომ უზარმაზარი. ეს სიტყვა შესაძლებლობის გამოსახატავი ეპითეტია. რა ხდება სინამდვილეში, ყოველგვარი შესატყვისების გარეშე? ხელწერა ამკარად სულიერი წიაღიდანაა. არც მეტი, არც ნაკლები, თამარის შემოქმედებაში იკვეთება გონითი ხედვის ნიშნები. ასეთი ნაწარმოებები სულიერ-მეცნიერული ანალიზის საგანია.

„ამდევნებია შუქი დილის მზის, გადაიბინდა საწუთროც უკვე... და ასკილივით ტირის ივლისი, როგორც დეიდის მთრთოლვარე უპე“. რომ არაფერი ვთქვათ მხატვრული თვალსაზრისით გამოხატვის საშუალებაზე, არც არაფერი დააკლდება ამ სტროფის განხილვას, რადგანაც ის, რასაც ეს სტროფი იტყვს სულიერი თვალთახედვით, მეტად ამაღელვებელი და შემეცნების თვალსაზრისით უფრო მნიშვნელოვანია.

საწუთროს დაბინდვას იმედით შეჰყურებს ავტორი. ის ცხადად გრძნობს თანადევნებული დილის მზის შუქს, რომელიც ახალი დღის დაწყებას ახალ სამყაროში გადასვლას უქადის. სამყაროში, სადაც უკვე იყო, ისევე, როგორც დილის მზე გუშინ, დღეს და ხვალ.

ასკილი ველური ვარდია, მძაფრი სუნის მქონე და ფოთოლმცვენარა. მისი ტირილი, მშვენიერების დაკარგვის მიმართ, მწარე წუხილის გამოხატულებაა და თუკი ივლისი ასკილივით ტირის, ამქვეყნის ბობოქარი ცხოვრების შემამკობელი არსების – ადამიანის დროიდან გასვლით დამწუხრებული ყოფიერების სიმბოლური სახეა. ასკილის ფოთოლცვენა და ადამიანისათვის წუთისოფლის დაბინდვა ყველაზე სრულყოფილი მცხუნვარე და მხურვალე ივლისისათვის ტირილის მიზეზია. ის ისევე განიცდის ამას, როგორც ვინმეს დეიდა. ველური მშვენიერი ვარდი და ადამიანი ამ ცხოვრების მცხუნვარე, ბობოქარ ყოფას ეწირებიან.

ივლისი, სიმბოლო ცხოვრებისა, დასტირის წუთისოფლიდან მიმავალს, არა, როგორც შეილს, არამედ, როგორც სტუმარს. განიცდის არა, როგორც დედა, არამედ როგორც დეიდა. ამით ავტორმა ადამიანისა და წუთისოფლის ურთიერთობას სახელი დაარქვა და მხოლოდ ნათესაობის დონით შემოიფარგლა. ე. ი. ყველა და ყველაფერი დედამიწაზე დროებითია, ნათესავთან (დეიდასთან) სტუმრობის შემდეგ ისინი ისევ უბრუნდებიან პირველმქმნელს. ადამიანი წუთისოფელში სტუმარია.

ასეთი დეტალიზაცია, შედარების ფორმაში

თამაზ შაიშვილი



ივლისის სევდისპირული

გზად ბედისწერის მომხვდა ისარი,
ვარ დასეტყვილი სიჩუმე ვაზის...
იმქვეყნად ერთი კოცნით მიცანი,
შენს შესახვედრად გაზაფხულს ვგზავნი...

ვერც ტკივილებით, ვერც ქარიშხლებით
ვერ დამიღურსმა ზამთარმა გული,
და შებინდების სვედამშვიდებით
მოურჩენელი მირჩება წყლული...

ამდევნებია შუქი დილის მზის,
გადაბინდა საწუთროც უკვე...
ეს ასკილივით ტირის ივლისი,
როგორც დეიდის მთრთოლვარე უპე...

* * *

აქ ბედისწერა დამხვდა თვალით,
სიყვარულმა და ლექსმა ამრია...
ერთი ზღაპარი გასრულდა თითქოს
და სამყაროსგან მზის ნაჟურს ვითხოვ...
შენ და სამშობლო დამრჩებით ობლად
და მირაჟიდან ლექსებად მოვალთ...
ჟამია სევდა, ჟამშია დარდი,
ჟამის გვირილებს გავყვები ქარში...

.....
აქ ბედისწერა დამრჩა თვალით...

ჩამოსხმული, ამართლებს ამქვეყნიდან გარდასახვას,
შეფარული აზრი მშობლიურთან ახალი დღის დაწყება.
„სევდისპირული“ პოეტური საზრისი უფრო ტევედია, ვიდრე უბრალოდ ლექსისა.

სულიერ-მეცნიერული გაგება ამქვეყნიური ამოებებისა და უფლის მარადიული თანხლებისა, იმიერის მშობლიურ ალაგად გაცხადებისა, ამქვეყნად ბედისწერის მეგზურობის გარდუვალობისა, სულთა საუფლოსაკენ ადამიანის მარადიული სწრაფვისა და წუთისოფლის ნათესაურ ასპექტში ხედვისა, თამარისეული დამოკიდებულება ამ შეუცნობელი ღირებულებების მიმართ მარადიული არსებობის გზაზე. მის პოეტურ მრწამსში წუთსოფლიური ცხოვრება გულისგამემირავი ისარია.

თამარის შინაგანი სინატიფე, სიფაქიზე და მგრძნობელობა შეუდარებელია. მისი ლირიკული სულწყობა, არა გულისსწორს, არამედ, ყველაზე ძვირფასს – „მზის სახლს“ ეაღერსება. ახალი სახლისაკენ სწრაფვა მისთვის სულიერი სიმშვიდის მოპოვებისა და მშობლიურ ზეციურ სამკვიდრებელში დაბრუნების იმედინი სურვილია.

ძლიერი რწმენით სულ-ხორც გაჯერებული, ზემომავლისაკენ „მცოცავი“ ქალბატონი დარწმუნებულია, რომ ცრემლის ცრემლით ეახლება მზის სახლს და კვლავ უდიდეს სიყვარულს უძღვნის მას: „ანგელოზების იის სიზმართ და სიყვარულით კვლავ გაგაოცებ“. მას ჩანაფიქრის გაცხადების საოცარი უნარი აქვს. თანაც ამას ძალიან მარტივად ახერხებს. ზმნიზელით – „კვლავ“ პოეტი ადრე განცდილს გავსენებს და ისევ პირველსაწყისი სიყვარულისკენ მიილტვის. „ცრემლის ცრემლი“ კი, მისი, ყოფიერში მონანიე არსების, მძაფრი განცდის, სულით სულამდე შემძვრელი მეტაფორაა.

„ახლა ვედრების დროა“, – აცხადებს იგი და სულში ჩანათებაზე ოცნებობს. ის წამითაც არ შორდება მას, ვინც მზის სახლში ეგულება. ამიტომაც გრძნობს ასე მძაფრად, რომ „სიყვარული სასწაულია“. პოეტის სულიერი სიმაღლის დაუმრეტელი მზის გამონაშუქია – „მე შენს სიყვარულს შემოვალამდი, ცრემლის ხელა ჩემი მზეველი“.

თამარის ცა იებითაა მონატული. ამქვეყნად კი „სამყაროსტოლა სევდას“ დაატარებს. მისი პოეტური სულის სახე – ხატება გვირილებია. ის მთლიანად ეკუთვნის მას და ცრემლებით მიმართავს – „მოდი, მომტაცე სიცოცხლე, თრობა-თენების ზღაპრად“. ქვეცნობიერი, სიყვარულით მთვრალს, სიცოცხლის შემდგომ თენებას კარნახობს.

ცოცხალი მუხტი თამარის ლექსებისა, სისხლდარღვში ატანს, გიჟყრობს და მარადისობაში პოეტის მუხასთან ერთად გამოგზაურებს, მისი ცრემლების ზიარი ხდები და მასთან ერთად ნატრობ – „შენ ჩემო სულო, გაზაფხული შემომახვიე“.

თ. შაიშვილაშვილის შემოქმედებაში – წმინდა სულით გაჯერებულ წმინდა ლექსებში – „ელავს სამყარო“, მისი ყოველი ლექსი ავტორთან ერთად „მზის სახლის“ ბინადარია.

სიყვარულის თანამგზავნი



სიყვარულის თანამგზავნი

შენთვის ვიღებავდი ტუჩებს,
 ალუბლებით, განა, ბჟოლით
 ამ ტუჩებმა მოიპარეს,
 შენი ბავის განაჟრჟოლი.
 გული, მუჭში მოვიმწყვდიე,
 შენთან დამრჩა ჟრუანტელი.
 ერთხელ, მაინც, რად არ მკითხე,
 ჩემი გული, თუა მთელი?
 თეთრი კაბაც შენთან დამრჩა,
 ატმის ძირში, თუ არ ვცდები
 ბელურებმა მოიპარეს,
 ჩემი ოქროს პუანტებიც.
 სულმა, სულს რომ შეუბერა,
 წაეკიდათ, ალი ტუჩებს,
 მხოლოდ შენთვის ანთებულებს,
 სხვისთვის მარად ცივს და ურჩებს...
 ქარივით, თუ გრიგალივით,
 ჩემს ტუჩებზე თარეშობდი,
 რა ვიცოდი ერთი კოცნით,
 ვარსკვლავსა და მთვარეს ვშობდი?
 მზე რომ სარკმელს მოადგება,
 ცხრათვალა მზე, განა მგზავრი,
 ორბიტიდან მოვფრინდები
 სიყვარულის თანამგზავრით.
 შემოგეველე მზეთა მზეო,
 ცხრა გვირგვინით, ცა რომ მოწნე,
 სიყვარულის სამსჯავროზე,
 ხომ იქნები ჩემი მოწმე?!

კლიმტის კოცნა

ჩემი ბალის ბოლოში,
 რად მოხვედი ტირიფად,
 ეგ ლამაზი ხალათი,
 ვინ აგიჭრა ირიბად?
 ღილებივით გაყრია,
 მოლისფერი ფოთლები,
 მე, წვიმა ვარ, პატარა,
 გკოცნი, მერე ვვორთქლდები...
 ზაფხულია, თან ცხელა,
 თან მაცვია შილიფად,
 რად მიყურებ უბეში,
 პირდაპირ, თუ ირიბად?
 განა, ასე ვარიგებ?
 ჩემი სულის ღიმილებს,
 შემასმენელს არ ვჩუქნი,
 დამატებებს, – ირიბებს.
 ჩემი ბალის ბოლოში,
 რადგან მოხვედ ტირიფად,
 შენ? – პირდაპირ მაკოცე!
 მე? – გაკოცებ ირიბად...

ყავა და შაშვები

ხომ დაგატკბო, ამ დილით,
 ჩიტმა, ტკბილი ჭიკჭიკით,
 ჰოდა, მიტომ მოგართვა,
 მთვარემ ყავა დიდ ჭიქით.
 „ოქროს ნისკარტი შენო“:
 მახარობელს მომძახე,
 გავიგონე, გიცანი,
 რომ ვკენკავდი, მოცე-მახველს.
 სკუპ! და უცებ ჩავფრინდი,
 შენს ჭიქაში ჟღურტულა,
 ნახე, შიგ რა ჩავიგდე,
 სიყვარულის ბურთულა...
 შეგაშხეფე შხეფები,
 შეფრთხნენ, შავი შაშვები,
 ნისკარტს, ხელი გაუშვი!...
 ველარ გეთამაშები...
 გამიშვი და გაპირდები,
 აღარ გაგებრანჭები,
 ჩაიხედე ჭიქაში,
 რა მოვხატე კლანჭებით?!...

კალენდულა

ცაზე მთვარე ამოსულა,
ქარი მღერის მირანგულას,
პაწაწინა ვარსკვლავები
ცის უბეში მინაბულან.
მზე ჩავიდა, მიიმალა,
მარტო დავრჩით, მე და მთვარე,
მე ვიყავი გაზაფხული,
შენ კი – ჩემი მეზამთარე.
ეს რომ ღრუბელმა გაიგო,
გამებუტა, დამემღურა,
კიდევ კარგი, წყაროს ბოლოს,
შენი კოცნა დამეგულა...
ყველა ღამე, ვარსკვლავით,
ცას დავკიდე კალენდრულად,
მზის სხივზე და ჩვენს ტუჩებზე
აყვავილდა კალენდულა...

თებრონე

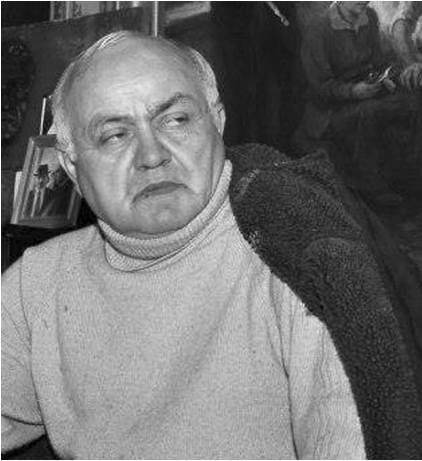
მხარზე კოკა გავიდგი,
როგორც გოგომ, – თებრონემ,
გზაზე, შაშვი შემომხვდა,
თავის სატრფო ვეგონე,
მზე კი თავისად მთვლიდა,
თმებს, ალერსით მვარცხნიდა,
მთვარე, კიდევ ვარსკვლავებს
ცაზე, ჩემთვის მარცვლიდა...
მოვატყუე ბელურაც,
ოქროსფერი მარცვლითა,
კაკანათი დაუგეე
გაზვრეტილი საცრითა.
შაშვს, ღიმილი ვაჩუქე,
გავახარე მოცვითა,
იმან კიდევ მაღლობა,
გადმიხადა კოცნითა.
უცებ, კოკა გამიტყდა,
იფნის ახლოს, წყლის პირსა,
ხიდან ჩიტი აფრინდა,
ჩემზე გადიკისკისა...
აფრინდა და ჭორები,
მთელ ქვეყანას მოჰფინა,
თურქე ოფოფი იყო,
ჭორიკანა ფოფინა.
თქვენ გგონიათ, მომეშვა?
ისევ, უკან მოფრინდა,
სამაჭანკლო მომთხოვა
სინდისი არ ჰყოფინდა!...

ფოთოლი და პეპელა

ფრთა ფარფატა ფოთოლი,
რომ ებნია ვერხვს ხელად,
შენს ქუჩაზე ვიპოვე,
გზაზე შემხვდა ერთხელა.
ჩამხტარიყო გუბეში
და ითხოვდა შველასა,
სულზე ხომ მივესწარი
თან ვაჯობე, ყველასა.
შემკრთალი და დამფრთხალი,
დავამშვიდე ნუგეშით,
ჩავიჯინე მუჭში და
ჩავიხუტე უბეში...
ფოთოლი, თუ პეპელა,
ფრთა ფარფატა, ფერ-ფერა,
სიცოცხლე რომ ვაჩუქე,
იცი, როგორ მეფერა?!..
მაკოცა და გაფრინდა...
დავედეგენე... ერთხელაც!
ათას კოცნას ჯობია,
მისი კოცნა ერთხელა...

ვის უყვარდი ჩემნაირად?!

წუხელ, წვიმას უტირია,
უტირია ჩემთან ერთად,
ის უფალთან დარჩა ცაში,
ვერ მივედი მე კი, ღმერთთან.
წუხელ, წვიმას უტირია,
უტირია... ჩემნაირად,
მე ვკოცნიდი წვიმის ცრემლებს,
შენ კოცნიდი, შენს ნაირას.
გმაღლობ, წვიმავ,
ატმის ტოტზე
რომ ვიცეკვეთ ერთნაირად,
მარგალიტის ყელსაბამი,
დავიკიდე შენნაირად.
ცამ, ღრუბელი გადიყარა,
დაიჭირა მზემ დაირა,
რომ მიყვარდი, მითხარ ისე,
ვის უყვარდი ჩემნაირად?!...



* * *

უნდა გაუძლო, იქონიო თმენა იობის,
არ შეიმჩნიო ფეხი გულზე დანაბიჯარი...
ხან იყო შლეგი, ხან ჭკვიანი, ხან მსახიობი
და აიტანო ყველა გველი და ნაბიჭვარი.
უნდა გაუძლო, ან გაქცევა გასურდეს რატომღაც?!
სამზეოსაკენ მოგახედებს მაინც თვალები,
რადგან ცხოვრება ხან ღხენაა, ხანაც კატორღა,
ვერც ჭირს და ვერც ღხინს

ვერასოდეს დაემალება.

უნდა შეიძლო, მარადიულს გაესაუბრო,
ყველა წყვილიაღზე მაღლა დარჩეს შენი ოცნება
გაადვილდება ეკლიანი მაშინ გზა უფრო
თუ არ გაექცე ყველაფერთან

შესისხლხორცებას.

რადგან ცხოვრება უსასრულო არის გაძლება
მარადიული, სანამ ყოფითს ჩაენაცვლება.

* * *

აღიღე კვერთხი, ხელოვანო,
ხმობის ზარია,
ღმერთებს მიეჭერ, გადათქერე
ზღვარი ყოველი
და მაინც სადღაც გახსოვდეს, რომ
უკვე არიან
მიქელანჯელო,
ბაირონი და
ბეთჰოვენი.

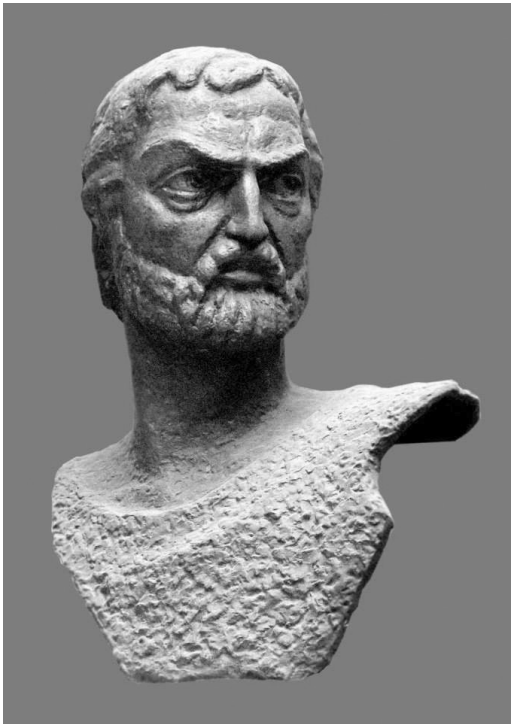
შემხედე თმებზე დათოვლილს,
არ გიფიქრია წამითაც
მიხმე, დამითმე ადგილი,
წამოცქრიალდი სკამიდან.
მხრებზე გიშერი გეყარა,
ჯერიანს ჰგავდი ტრამალის.
წამწამებს მიღმა კრთებოდა
ცეცხლი თვალებში ნამალი.
მაღლი მივაგე შენს გამზრდელს,
მცოდნემ ზრდილობის ყადრისა,
არ დავჯექ, ჩემში ბიჭობამ
დაჯდომა იუკადრისა.

* * *

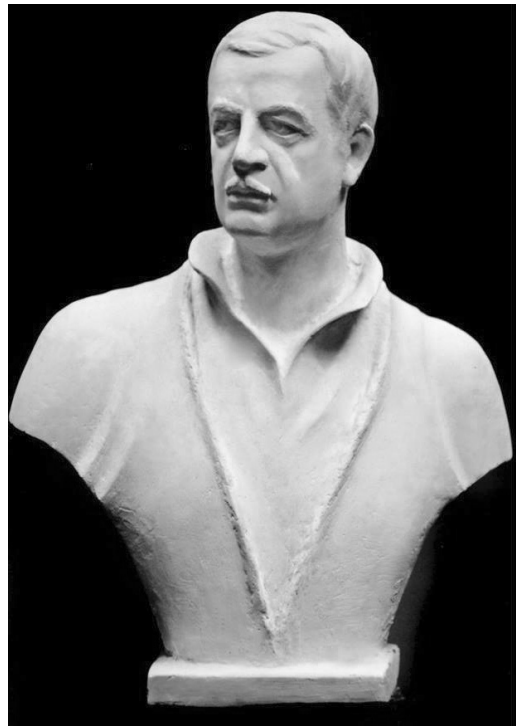
ნატვრა წამომცდა თამამი,
ნეტავ ერთი ღლით მაქცია
შვილად ბედნიერ ქვეყნის,
ერთხელ გულლიად მამღერა
მეგუთნისა თუ მეხრის.
ზეცას არ ეკრას ღრუბელი,
მიწას არ ეცხოს სისხლი,
გულში არ დუღდეს ღვარცოფი
შეკავებული რისხვის.
სიმართლის ძლევას მაღირსა,
ქართველს გახსნოდეს შუბლი,
რთველობა ქმნა სიყვარულისა,
როგორც წყალობა უფლის.
ჩემი პატარა ცხოვრებით,
ჩემი ტანჯვით თუ ღხენით,
ერთი ღლით მაინც მაცხოვრა,
ერთ ღლეს არ ვენთო შენით.
ჩემო, ბედკრულო ქვეყანავ,
შენ, ჩემო ღიდი ზარო,
ათასჯერ ნაღალატებო,
როგორღაც მაინც მდგარო.
ნატვრა წამომცდა თამამი,
დაღლილი სულის ხემსად,
იმ ერთი ღლითაც, ვაი, რომ
ვერ გავმორღები ვერსად.

* * *

გულს კი მაინც არა სჯერა,
ხომ გვაქვს ნება ოცნებისა,
თუნდაც მთლად აბსურდულის,
ჩემი სულის ლაბირინთებს
ჩამოვსენი ურდული.
მომეახლა სათაყვანო
მათი შორი ლანდები,
მომეძალა აუხდენელ
ნატვრათ კორიანტელი.
ვინატრებდი ხმალამოწვდილ
დავითს თავის ჰუნეთი,
საქართველოს ბედის ბორბალს
წაღმა შევებრუნებდი.
დიდი შუქი ავარდნოდეს
წიწამურის ჩრდილიანს,
ერის გონი და სინდისი
აღმდგარიყოს ილია.
ვინატრებდი ზვიად ბატონს
ცეცხლოვანს და ღვთაებრივს,
ო,რა სისხლით იწერება
ლექსის ყველა ტაეპი.



ცოტნე დადიანი.
მოქანდაკე მერაბ მეტრეველი



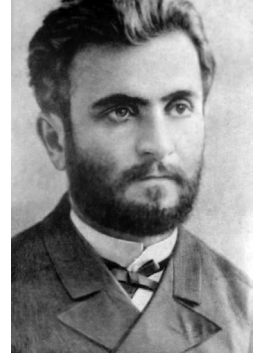
ზვიად გამსახურდია.
მოქანდაკე მერაბ მეტრეველი

ჰოი, როგორ მენატრება,
სულში როგორ ხმიანობს,
შენი „მამულიშვილნო და
შენი „გეორგიანნო“.
შენ, ვინც ბედი უფლისწულის
ჯვარცმის გზაზე გაცვალე,
მიეახლე ლამპრად წყვდიადს,
მაგრამ აღარ გაცვალეს.
გულს კი მაინც არა სჯერა,
რომ გათავდა ყოველი,
რომ დაემხო სამუდამოდ
ჩემი სვეტიცხოველი.
დაჩოქილი საქართველო
კვლავაც აღიმართება,
იზეიმებს სული ჩვენი
დაბადებას ქართველად.
იმედისგან რადგან ჯერაც
არ ვარ მთლად გაქურდული,
ჩემი სულის ლაბირინთებს
ჩამოვგლიჯე ურდული.

ნიმო ჩიხვიძი



შექსპირის ქართველი
მეგობარი,
ანუ ამბავი
ვანო მაჩაბლის
აღსასრულისა



(იაკობ მანსვეტაშვილისა
და ვახტანგ ჭელიძის მიხედვით)

ნაწყვეტი ერთმოქმედებიანი პიესიდან: „ვანო და შექსპირი“

სცენა პირველი:

სცენაზე გამოდის მსახიობი, იღებს წიგნს. ხმამაღლა ამბობს: შექსპირი. სცენა პიესიდან „მაკბეტი“ (ქაჯების სცენას კითხულობს). ამ დროს მუსიკა გადაფარავს მსახიობის ხმას, ბნელდება სცენა.

გამოდინ კუდიანები:

პირველი კუდიანი:

– აბა, დროზე, დროზე, სათავადო სახლს მოვუაროთ, აქ ერთი ყმაწვილი იბადება...

მეორე კუდიანი:

– რომელიც შეცვლის ერის ცხოვრებას!

მესამე კუდიანი:

– თუკი დასცალდა შეცვლის, მაგრამ (ქირქილით)...

ყველა კუდიანი ერთად იმეორებს:

– რომელიც შეცვლის ერის ცხოვრებას, თუკი დასცალდა, თუკი დასცალდა...

ქაჯები ქრებიან. ნათდება სცენის ერთი მხარე: ხმა ისმის, თუმცა ვანო ლაპარაკობს.

ვანო: წამით ჩამთვლიმა და სიზმარი ვნახე. თითქოს საკუთარი დაბადება ვიხილე. ჩვენებას უფრო ჰგავდა, ვიდრე სიზმარს. ნეტავ რას უნდა ნიშნავდეს?

ნათდება სცენა, ვანოს სიარული უჭირს. საღამური აცვია, ეტყობა ახალი წამომდგარია საწოლიდან. დროდადრო შედგება. სკამს ეყრდნობა. მაგიდასთან ჯდება, მერე დგება, მძიმედ დააბიჯებს. იქვე, კედელზე, კალენდარია, რომელზედაც აწერია: 25 ივნისი. მიდის, კალენდრის ფურცელს ხევს. გამოჩნდება წარწერა: 26 ივნისი:

ვანო: უი, ჯერ ხომ 26 არ გათენებულა, რად მოვხიე? მაგრამ ხომ გათენდება? გათენდება... აბა, რა იქნება?!

დაბნეულია, ჯდება სარწვეველაში. იატაკიდან იღებს წიგნს. შლის და შექსპირის ტრაგედიიდან ჯერ ინგლისურად კითხულობს „მაკბეტის“ კუდიანების სცენას და მერე იმავე ტექსტს ქართულად იმეორებს. წიგნს ძირს დებს, თავს ჩაქინრავს. მერე ისევ იღებს, ფურცლავს.

ვანო: შექსპირის ყველა პიესა უნდა ვთარგმნო (მძიმედ დგება და ფანჯარას აღებს. სარკმლიდან შემოდის მთვარის შუქი. ვანო მზერას აშეშებს. გამოჩნდება უცნაური ციალი, რომელიც სიბნელეში შექსპირის სახედ იკვეთება).

შექსპირი: (უღიმიის) მეგობარო, შენთან ყოფნა მომენატრა, მიხმობდი?

ვანო: (ხელს აიქნევს, უნდა რომ ჩვენება გაქრეს, თვალეხს იფშვინტს) შენ ხარ? ნამდვილად შენ ხარ?

შექსპირი: რად გიკვირს? შენთან ყოფნა მომენატრა, კითხულობ? რას კითხულობ?

ვანო: სიტყვებს, სიტყვებს, სიტყვებს!!!

შექსპირი: იჩქარე ვანო, ცოტა დრო რჩება!

ვანო: უნდა ვიჩქარო?!

შექსპირი: მე და შენ უნდა წავიდეთ!

ვანო: წავიდეთ?

შექსპირი: ნუ შფოთავ! მაინც არაფერი გამოგვივა, დამარცხდები.

ვანო: ჰამლეტით?

შექსპირი: ჰო...

ვანო: არსადაც არ მოვდივარ, აქ ვრჩები, ჩემს ქვეყანას შველა სჭირდება!

შექსპირი: რაო?

ვანო: შველა! იქ, დანიაში ხომ რაღაც დალპა, ახალა აქ, აქ ყარს ყველაფერი და მეშინია!

შექსპირი: უნდა აჩქარდე, წავიდეთ, წავიდეთ აქედან...

ვანო: ვერაფერი გამივია!

შექსპირი: ერთი რამ გავიწყდება...

ვანო: ?..

შექსპირი: ეს ცხოვრება ყრუა და ამაო!..

ვანო: და თუ ჩემს ქვეყანას შველა სჭირდება?

შექსპირი: მერე შენს ქვეყანას საკუთარი შვილები რად უღირს?

ვანო: (თითქოს არ უსმენს შექსპირს, საუბარს აგრძელებს) დღეს თელო სახიკიასგან წერილი მივიღე, მთხოვს, სოხუმში ჩავიდე და ქალაქის თავი გავხდე, კენჭი ვიყარო.

შექსპირი: რაო? სოხუმის ქალაქის თავიო? სოხუმში?..

რა გინდა სოხუმში, იქ ხომ... იქ ხომ (სიტყვას არ ამთავრებს)...

ვანო: იცი, რა ლამაზია სოხუმი?

შექსპირი: ლამაზია, მაგრამ... რად გინდა...

ვანო: როგორ თუ?..

შექსპირი: ჰო, იცი რა (და აქ წყდება საუბარი)...

შექსპირის ლანდი ქრება.

სცენა მემორე:

ქალის ხმა ისმის.

ტასო: ვანო, ვის ელაპარაკებოდი?

ვანო: (პაუზა) არ უყურებს.

ტასო: აქ იყო ვინმე?

ვანო: ეტყობა გადავიღალე, ნუთუ მეჩვენა?.. (თავისთვის, ძლივს გასაგონად, ბუტბუტებს).

ტასო: ვის ელაპარაკებოდი?

ვანო: ?..

ტასო: აქ ვინმე იყო?

ვანო: ჰო... კი! (ისე რომ ვერ გაიგონოს) არა, არავინ ყოფილა...

ტასო: შენი ხმა მომესმა და...

ვანო: ეტყობა, მოგესმა, თარგმანს ვკითხულობდი და...

ტასო: მეშინია არ გაცივდე, ხომ გახსოვს, რა გითხრა გეგე მაღალაშვილმა...

ვანო: მახსოვს, ყველაფერი კარგად მახსოვს. ეჰ, შენც დაგტანჯე, რამდენი ღამე გამითენე.

ტასო: (სიტყვას აწყვეტინებს) ვანო, ნეტავი შენ გამოჯანმრთელდე, ნეტავი აბასთუმანის ჰაერი გარგებდეს და... სულაც არ დავიძინებდი საწოლში, მალე წავალთ აბსათუმანში?

ვანო: წავალთ, წავალთ აბსათუმანში, მაგრამ შენ ის მითხარი, ვითამ რად არ დაიძინებდი, განა წამებისთვის მეძებები? ჩვენს შვილებს რად უნდათ აგრეთი განაწამები მშობლები...

ტასო: ნუ იცი ასეთი ლაპარაკი, ჩემო ვანო, თორემ ვიფიქრებ, რომ აღარ გიყვარვარ. ჩემი არსებობაც არაფრად გიღირს.

ვანო: იფიქრებ და ძალიანაც შეცდები!

ტასო: (ვანოს კოცნის) ვანო, როგორი ბავშვურიც იყავი, ისეთივე დარჩი... არა, არა, ავადმყოფობა ვერ მოგერევა.

ვანო: მაინც როგორი ვიყავ? ბაღლობა ცუდია? განა ქრისტემ არ გვითხრა...

ტასო: (სიტყვას აწყვეტინებს) გახსოვს, ჩემო ვანო, სანამ თანხმობა არ გითხარ, არ დამაძინე, მაინც რა ცეცხლი შემოგენტო ასეთი?

ვანო: და შენც დეზდემონასავით ძლიერ შეგიყვარდი...

ტასო: მე მავრი მიყვარს და მსურს მუდამ ვიცხოვრო მასთან.

ეს მე ვაცნობე მთელ ქვეყანას, როს გულ-ახდილად და შეუპოვრად ავეყე უცნობ ბედის ქარიშხალს.

ოტელოს ნიჭსა დაუძონე მე გული ჩემი და სული მისი მის სახეზედ გამომეხატა.

მის ვაჟკაცობას, ძლიერს სახელს შევწირე მსხვერპლად ნიჭიერება სულიერი, იღბალი ჩემი.

ვანო: მაშინდელი საქციელისთვისა ახლა მტუქსავ? მაშინ ხომ გაგიხარდა ჩემი დანახვა, აკაკის წიგნიც სიყვარულით ჩაიკარ გულში.

ტასო: არცა გემდური და არცა გტუქსავ, პირიქით, მიხარია, ასეთი რომ დარჩი, მგზნებარე შეყვარებული რომეოსავითა.

ვანო: რომეოსავით?

ტასო: ჰო, მე ვიქნები შენი ჯულიეტა და რაკილა ჩემი რომეო შენა ხარ...

ვანო: მაიცა, ჯერ ვთარგმნო, უნდა ვთარგმნო, არ მინდა ისე მოგკვდე, რომ ვერ მოვასწრო...

ტასო: რას ამბობ, რა დროს შენი სიკვდილია?

ვანო: სიკვდილზე არა ვფიქრობ. სიცოცხლეზე და შვილებზედ ვფიქრობ, შენ მედარდები...

ტასო: რაღაცა უნდა ვითხრა?

ვანო: რა უნდა მითხრა?..

ტასო: იმ დღეს ეზოში ჩასულიყვენენ ჩვენი შვილები, მათი სწორები და... თამაშობდნენ.

ვანო: მერე?

ტასო: ჯერ ისევ გრილა და... არ გაცივდნენ-მეთქი! (დაბნეული პასუხობს).

ვანო: სიტყვას ბანზედ ნუ მიგდებ, სხვა რამ უნდა გეთქვა და... გადაიფიქრე?

ტასო: იცი...

ვანო: ვიცი, რაც უნდა გეთქვა. ეგ მეც გავიგონე და გული ჩამწყდა.

ტასო: გაიგონე?

ვანო: არ ვიცოდი, ასე თუ თამაშობენ ბაღლები...

ტასო: გუშინ ისე იჩხუბეს ძლივას გავაშველე, დაიჩემეს ჩვენი მამიკო ილიაზედ ახალგაზრდაა და ილიას დაჯაბნისო. იქეთ კიდევ შენმა დისშვილებმა აუბეს მხარი და ის ბაღლები კინალამა სცემეს. მერე ჰყვიროდნენ: მაჩაბლისტებმა გავიმარჯვეთ, მაჩაბლისტებმაო! მორბოდნენ, მამა უნდა გავახაროთო.

ვანო: მაგრამ შენ არ მოუშვი ჩემთანა, (ღიმილით) ვიცი ეგეცა, ვიცი... და გეფიცები, ჩვენს შვილებს გეფიცები, ილიას შეეურიგდები!

გახსოვს, აი მაშინ... (მძიმედ წამოთქვამს) ვანკა-სტანკაო, რომ მიწოდა ვერ მოვითმინე და იმად წამოვიჭერი, ხომ გახსოვს ეგ ამბავი?

ტასო: მოენებმა მომიტანეს ამბავი...

ვანო: ვინ ვითხრა?

ტასო: ახლა რაღა მახსოვს, მაგრამ ვისაც არ უნდა ეთქვა, არ დავიჯერებდი, იაკობ მანსვეტაშვილს რომ არ დაედასტურებინა!

უეცრად სცენის სხვა კუთხე ნათდება: მოჩანს სავარძელში ზურგით ჩამჯდარი ჭალარა კაცი, რომელიც ეწევა. ამ დროს შემოდის ქალი (ეს ოლლა გურამიშვილია) და კაცს მიმართავს:

ოლლა: ილიკო, გეთაყვა, დაღლილხარ, იქნება დაგესვენა?

ილია: (სავარძლიდან დგება) ოლიკო, რა მოხდა ასეთი, რად მებრძვიან აგრე გაბოროტებითა?

ოლლა: ეჰ, ჩემო ილია, შენი გამოზრდილია ვანო და ვიცი, რაც გტკივა, მაგრამ... ხომ იცი რა ნათელი ჭკუა-გონება აქვს.

ილია: ვიცი, განა არ ვიცი, ახლა ახალი თარგმანები გამოაქვეყნა და არ შეემძლო არ შეემქო. სტატიაცა დაწერე, მაგრამ ხელი არ მომიწერია.

ოლიკო: აგრე ჯობს, აგრე...

ილია: ოლლა, იცოდე, ჩვენი ქვეყნის მომავალი ასეთ ადამიანებზედა ჰკილია... იქნებ, ვანო საქართველოს მომავალი პრეზიდენტიცაა, ვინ იცის? შენ რას მეტყვი?

ოლიკო: განა გამიკვირდება?

...

წამყვანი: (სცენის შუაგულში დგას) მომავალში მოვა ივანე მაჩაბლის ბიოგრაფოსი ვანტანგ ჭელიძე და იტყვის: „ისეთი მასშტაბის საზოგადო მოღვაწეობა, როგორსაც მაშინ ჩვენი დიდი მამულიშვილები

ეწოდნენ, მართლაც რომ მეტისმეტად რთული იყო. ისინი ერთსა და იმავე დროს ფინანსისტებიც უნდა ყოფილიყვნენ, ჟურნალისტებიც, პედაგოგებიც, მეურნეებიც, პუბლიცისტებიც, ბელეტრისტებიც, თეატრის მცოდნეებიც, ხოლო ზოგჯერ მსახიობ-რეჟისორებიც კი...

სწორედ ამიტომ, ისეთ მოღვაწეებს, როგორც იყვნენ ილია და ივანე მაჩაბელი, ჩვენ ვხედავთ სათავადაზნაურო ბანკში, ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებაში, სასკოლო კომიტეტში, თეატრალურ საზოგადოებაში, გაზეთში, ჟურნალსა და მრავალ სხვა საზოგადოებრივ ინსტიტუტში...

...

(ახლა კვლავ ნათდება ილიას და ოლღას მხარეს სცენა)

ოლღა: დათმე, ისევ შენ უნდა დათმო...

ილია: არ მითხრა, ასე რად მოიქეციო?

ოლღა: რომ ვითხრა და გაგიბელო, გამკიცხავ?

ილია: განა მე არ მინდა ქვეყნის სიკეთე?!

ოლღა: ვიცი რომ სიკეთე გინდა... მაგრამ იმ დღეს მთელი ქალაქი ამაზე ლაპარაკობდა.

ილია: არა! არ უნდა მეთქვა!

ოლღა: ჩემო ილია...

ილია: იქნება, მართლაც რო გადავაჭარბე?! მოიცა, მოიცა, (გაკვირებით) შენ ეს ამბავი ვინ მოგიყვა?

ოლღა: მოენებეს რა დალევს ამ ქვეყნაზედ?!

ილია: მაინც, მაინც?

ოლღა: არც არავის დაუჯერებდი, იაკობ მანსვეტაშვილს რომ არ მოეთხრო...

ამ დროს სცენის შუაგული განათდება, მოჩანს მანსვეტაშვილი, რომელიც საუბარს აგრძელებს:

მანსვეტაშვილი: გაცხარებული ბანკობია. დაიძრნენ ქართლები – ქართლიდან ვანოს მხარდასაჭერად, კახეთიდან – ილიას მხარდასაჭერად – კახელები. ამან ისეთი მძაფრი ხასიათი მიიღო. საზოგადოება თეატრში იკრიბებოდა. იყო დავა-კამათი, ხელჩართულ ჩხუბი კი. მერე ვიღაცა პოლიციელებს შეატყობინებდა, ისინიც მოცვივდებოდნენ და აშველებდნენ.

ილია ვანოს არაფერს უთმობდა და ჯაბნიდა, თუმცა... არც ვანო თმობდა. ვანოს ისე ჰქონდა ნერვები, პატარა წიკი იყო საჭირო, წყობიდან გამოსულიყო. ერთხელაც, ილიამ სიტყვა აიღო. ზურგშექცევით მდგარა ვანო და ილიას უთქვამს: აი, ახლა, მე რომ ვლაპარაკობ, ვიცი, მაჩაბელი წამოხტა და ერთი სული აქვს როდის მიპასუხებსო; კი მაგრამ... თქვენ ხომ ზურვით დგახართ, საიდან ხედავთ, რას აკეთებს მაჩაბელი, ის ახლა თავისთვის ზისო! – შეპასუხებია ერთი და... ილიასაც არ დაუხანებია: – მერე რა, ახლა თუ ზის, რად გინდა, მაინც ვერ მოითმენს და წამოხტებაო. ხომ გახსოვთ, რუსული სათამაშო „ვანკა-სტანკა“, როგორც არ უნდა გადააბრუნო, სადაც არ უნდა გადაადგო, მაინც წამოდგება და ტანში გასწორდება, ვანოც ასეაო! ჰოდა... ამაზე გაცეცხლებული ვანო წამომხტარა, სცენის უკან დაუწყია ბოლთასცემა, ისე გამწარებულა, ვერავის დაუშოშმინებია.

მერე, მერე კი... თუმცა მას მერე დიდი დრო გავიდა და ახლა დეტალები აღარ მახსოვს.

წამყვანი: ილიასა და ვანოს საბედისწერო ბრძოლა არავის გამარჯვებით არ დასრულებულა: დამარცხებით კი... მათთან ერთად, ჩვენი ქვეყანაც დამარცხდა!

მანსვეტაშვილი: იცით, რას ამბობდა ზოგიერთი ქართველი? ილია და ვანო ერთად დიდი ძალაა, თანაც საშინაო ძალაო და როგორ ფიქრობ, ამ ძალას შეინარჩუნებდა ქართველობა?

წამყვანი: ნუთუ ესენი ბოროტმა ენამ დააშორა? რა... რატომ? (უფრო თავისთვის) ეს ჩვენი ერის კომპლექსია?

მანსვეტაშვილი: არა მხოლოდ ჩვენი ერისა...

წამყვანი: (ირონიით) ვითომ?..

მანსვეტაშვილი: 1895 წლის გაზაფხულზე, თუ ამას მნიშვნელობა აქვს, ზუსტად გეტყვით, 4 მარტს, ილიას ბანკის შესამოწმებლად პეტერბურგიდან საგანგებოდ გამოგზავნილი რევიზია ჩამოვიდა. ისინი მთელი ორი თვე იკვლევდნენ ბანკის მუშაობას. მთავარი რევიზორი პოლონელი წარმოშობის კაცი – ვინმე ევსტაფ დობეცკი ყოფილა. მან, როგორც გარეშე კაცმა, ზუსტად განსჭვრიტა ბანკისა და ქვეყნის მომავალი, რა მოხდებოდა იმ შემთხვევაში, თუკი ილია და ვანო ერთმანეთს დაუპირისპირდებოდნენ და... წარმოიდგინეთ, ორივესთან მივიდა. აუხსნა, რა შეიძლებოდა მოჰყოლოდა ამ დაპირისპირებას, სთხოვა, საზოგადოებრივი ინტერესებისგან გამომდინარე, მაინც შერიგებულიყვნენ, მაგრამ... როგორც მოსალოდნელი იყო, მათ შორის „კეთილისმსურველნი“ ჩადგნენ და... ილია და ვანო არათუ შეარიგეს, პირიქით, დაპირისპირება უფრო მეტად გამწვავდა.

* * *

ზამთარს ეპარება ყინვა ბარისახოს,
მოდი, გამიბედე და სული გამანდე,
ჩემზე უნებური ხილვა აისახოს,
გარშემო შემოგვივლი, დაგხატავ მანამდე.

ნუ შეუშინდები მუცოს მყინვარიანს,
მზე აქ სიყვარულად ათბობს და ანათებს,
მოდი! გამიბედე! დარდი მთიანია,
შენს სულს სახურავი ჭერამდე ახადე.

იქნებ გადმოიქცე გზაზე მეწყერივით,
გასცე სიყვარული, რაც კი გაბადია,
ჩაღი! გულის ქვემოთ, რაც კი ვერ შეძელი,
სცადე, აიხდინო ყველა ფანტაზია.

ისე გაიშალო, როგორც ეს კლდეები,
ჭირსაც წაუღია ყველა ირონია,
ერთად აურიე ყვავილის ფერები,
მერე შეადარე, როგორ გიცხოვრია.

ზოგჯერ მეტირები, ისევ რომანტიკა,
მუხლზე დაუდექი წარსულს და ილოცე,
ვიცი, მოლოდინი ისევ მომაკითხავს...
ისე წაიქეცი, წამოდგე, იცოდე.

ნეტა ეს ზამთარი ჩუმიად გაიპაროს,
ღმერთმა უსაშველოდ ყველას აპატიო...
წვიმდა გამეტებით, ახლოს ბარისახოს,
წვიმდა გულწრფელად და ამან გადაძრია...

ამ ლექსსაც...

გეტყოდით, სიცრუე ვითომდა მანაღვლებს,
ვისოცკის სიტყვები მოგყვება ლოთიანს,
გააფრენთ!.. სინაზე ნეტა ვის ანაღვლებს?!
აქ ხომ უსახელო გმირები მოდიან...

სასმელი ვითომ და სიბილწეს გიყუჩებთ,
მერე ვის ანაღვლებს სიტყვები იმედზე,
ზეცაზე გაცვლილი თამბაქოს სუნია,
სიყვარულს ჩემს თვალწინ ტალახზე იფიცებთ.

სიცივეც ზარების რეკვით რომ შემოდის,
თებერვალს გადავრჩე როგორმე, ჰობია,
ათასჯერ ნაფერებ ნისლიან საღამოს
გაფიცებ, გაჩუმდე, მიგრძენი, ჯობია,



მერე რა ოხერი დაგიჭერს გაქცეულს,
ბრძოლას თუ წააგებ, იმედით დაეცი,
იმედი მწყურია ამდენჯერ არეულს,
რამდენჯერ გრძნობები, ვალად რომ გავეცი.

იწვიმებს! ავდრიან სახეს რომ გაგითბობს,
მოხვალ და თვალეზად დაბლა რომ დაიხრი,
სიჩუმეს გამხელილს სიტყვა ვერ ჯობია,
მაშინაც სხეული კართან რომ ჩაიცივი...

დაგითვლი ათასჯერ მოტანილ იარებს,
ჩემთან რომ დაყარე ოთახში, ჯანდაბას!
შენ სულსაც გისოსი რამდენჯერ დაადეს?
რა გიკვირს, უფალი გაცვალეს ბარაბას...

ახლა კი სიყვარულს აფარებ თბილ ხელებს,
ვერაფერს თელავენ ბებერი ჭორები...
დარჩი და შენს წარსულს სულ უკან მივაგდე,
მომყევი! ჩამოვხსნათ ტანიდან ცოდვები...

მოდი და მე და შენ თითებით ვეძებოთ,
ღამეში სურნელით გიპოვი ისევე,
ნდობაზე ამდამ მეტი რა დაეწერო?
ჰაერი ჩვენ შორის როგორ ვერ ისვენებს...

მე კი ვარ ვარდისფერ სხივებით მორთული,
მზესთან ხომ უბრალოდ მტრედები მიდიან,
სიცოცხლეს ჩააბეს გასროლა ათასი,
აქ ყველა ფანჯარას ნერვები ჰკილია.

ვისოცკის ჰანგები დაგყვება ლოთიანს,
ვინ თქვა, რომ ლექსები გავცვალე გრძნობებზე...
ჩემი სიყვარული ქვეყანას ჯობია,
ამ ლექსსაც გადავწერ შექსპირის სონეტზე...

თაფლო ხაჩიძე



როგორ გაჩნდნენ

ღამის პეპლები

ღელამიწაზე

ერთ ხმაურიან ტყეში, ვეებერთელა მუხის ფულუროში ცხოვრობდა კეთილი ბუ-ჟუჟუ. როგორც ყველა ფრინველს, მასაც ჰქონდა პროფესია – მკერავი იყო.

განთიადზე ღებოდა ჟუჟუ, მაშინვე დიდ სათვალეს დაირჭობდა ცხვირზე და საკერავ მანქანასთან ჯდებოდა, მთელ ღღეს ჭრა-კერვაში ატარებდა – საღამომდე, და თითქმის მთელი ღამე-ღამინებამდე ტყეში სეირნობდა.

ახლაც უამრავი ცხოველი მოგროვილიყო ჟუჟუს კართან, დაიწყეს კარზე კაკუნი და გაუთავებელი თხოვნა-სურვილები. თავგზა აებნა ჟუჟუს, კართან დამელოდეთ და რიგრიგობით შემოდითო – გასძახა.

ნაცრისფერ ბაჭიას ახალი ჩანთა ესაჭიროებოდა სტაფილოს შესაგროვებლად, ბლომად მუხის ფოთლები მოეგროვებინა... ზუმ-ზუმ! ააბზრიალა საკერავი მანქანა ჟუჟუმ და ზუსტად ერთ წაშში ჩანთაც მზად იყო. მადლობა ჟუჟუ – გაუხარდა ბაჭიას, ამაში იმდენი სტაფილო ჩამეტევა... აჰა, ეს შენ, კეთილო! ხელის გული გაშალა ბაჭიამ, ტყის მარწყვი მოგიტანე საჩუქრად.

– შემდეგი! – დაიძახა ჟუჟუმ.

შემდეგი კუდფუმფულა, ყავისფერი ციყვი იყო.

– წინსაფარი დამეხნია, კეთილო ჟუჟუ...

ჟუჟუმ თასმები მიაკერა მარწყვის ფოთოლს, მერე კიდევ უფრო პატარა ფოთოლი მიუკერა ჯიბედ და ზედ პაწაწინა, დაწინწკლული მარწყვები ამოქარგა... ოო... აღფრთოვანდა ციყვი, ეს ყველაზე ლამაზი წინსაფარია, რაც კი ჩემთვის შეგიკერავს ოდესმე... გმადლობ, კეთილო ჟუჟუ, ეს საჩუქარიც შენ! ციყვს გარჩეული თხილის გული სოკოს ქულში ჩაელაგებინა...

– შემდეგი! – დაიძახა ჟუჟუმ.

შემდეგი გაბურძენული, სასაცილო ზღარბი იყო.

– იცი, ჟუჟუ... დაიწყო ზღარბმა, ამ ბოლო დროს ჩემი ქორორი აღარ მომწონს, მეჩეჩება და მებურძენება, მერე კი დამცინიან... ვფიქრობ – ქული შეგეკერა ჩემთვის...

ოჰო! აკისკისდა ბუ, აბა, როგორი ქული გინდა, ბიჭო, ჭრელი და ბანტიანი თუ თეთრი და პუჭ-პუჭა (ვაიმე – ახლა კი გავიგუდები სიცილით, გულში ფიქრობს ბუნეტა ამის ეკლებს რა ქული მოერგება)?

– აბა, მე რა ვიცი, – მხრებს იჩეჩავს ზღარბი,....

– მოიცა, მოიცა, მე ვიცი, რაც გჭირდება, განა ტყუილად ჰქვია ჟუჟუს ერთადერთი და საუკეთესო მკერავი მთელს ტყეში, – თავი შეიქო ბუმ და სოკოს ქული ჩამოაცვა თავზე.

– ოჰო, რა კარგი ბიჭი ვარ, ძლივს მოსცილდა ზღარბი სარკეს... დაუჩქარე ზღარბუკავ, სხვებიც მელოდებიან გარეთ. გმადლობ, კეთილო ჟუჟუ... მეც მაქვს საჩუქარი შენთვის, მაგრამ ვერაფრით ვიხსნი ზურგიდან, აჰა და შენ თვითონ აიღე... დაეჯაჯგურა ჟუჟუ ზღარბის ეკლებში ჩამაგრებულ წითელ ვაშლს, მაგრამ ძვრაც ვერ უყო, მერე ძალა მოიკრიბა და ძლივს, როგორც იქნა, ამოაცალა, ამოაცალა და გაიშხლართა კიდევ იატაკზე, მაპატიე, ჟუჟუ, – აიბუზა ზღარბი, შენი წყენინება არ მინდოდა, არც კი მიფიქრია, თუ რამეს გავნებდი...

– შენი რა ბრალია, ზღარბუკავ, თითები კი დამეჩხვლიტა, მაგრამ არა უშავს, გამივლის...

– ოხ, რა უხეში თმები მაქვს, – აბუზღუნდა ზღარბი, ხან ყვავილების მტვერი მივიყარე, ხან თაფლი წავისვი, მაგრამ მაინც არ მირბილდება და რა ვქნა?... მაპატიე, კეთილო ჟუჟუ და ნახვამდის,...

– დავიღალე ამდენი ლოდინით, – აწუწუნდა წრუწუნა... ჩემი იისფერი კაბა დაამთავრე?

– აი შენი კაბა წრუწუნა, იისფერი და სურნელოვანი...

საოცარი კაბა შეეკერა ჟუჟუს იის ფურცლებით, არშიებით და ბანტებით...

– როგორც იტყვიან, ჩემს ტანზეა შეკერილი, იების გვირგვინს მე თვითონ დავიწნავ... როგორ მომიხდება ამ კაბაზე... გმადლობ, კეთილო ჟუჟუ, ასეთი ლამაზი კაბა არასოდეს მქონია, არც მე მოვსულვარ ხელცარიელი – პატარა ტომრით სიმინდის მარცვლები უსაჩუქრა...

- ნახვამდის, კეთილო ჟუჟუ!
- ნახვამდის, წრუწუნა...
- აბა, შემდეგი!

შემდეგი დიდთვალეა და მწვანე ბაყაყი იყო.

– ხვალ გაწვიმებას აპირებს, მე კი ბოტები გამიცვალა, თუ ახლებს არ შემიკერავ, ბოტებში წყალი შემივია, მერე გავცივლები, მერე სიცხე ამიწევს, მერე ფილტვების ანთება დამემართება, მერე დედაჩემი ძალით წამიყვანს ექიმთან, მერე ექიმი ნემსებს გამომიწერს, მერე კი მოვკვდები, იმიტომ, რომ ნემსებს არ გავიკეთებ, იმიტომ, რომ ნემსების სიკვდილზე მეტად მეშინია, იმიტომ, რომ გინდაც ნემსი გავიკეთო, მაინც მოვკვდები, იმიტომ, რომ თუ ნემსი შემერჭობა – გავსკდები, ასე რომ, თუ ჩემი სიკვდილი არ გინდა, ახალი ბოტები უნდა შემიკერო, მუხის ქერქი მოგიტანე, ყავისფერი ბოტები მინდა! – დაიწყო და ძლივს დაამთავრა ბაყაყმა...

მიგრის-მოგრისა ჟუჟუმ მუხის ქერქები, ზედ თოკები გადაუჭიმა..

– ესეც შენი ბოტები, არც წყალი შეგივა, არც გაცივდები..

– მაღლობა, კეთილო ჟუჟუ, უკეთესადაც გადამეხადოს...

ჟუჟუმ ბაყაყის ნაჩუქარი ყვავილები ლარნაკში ჩააწყო და შევებით ამოისუნთქა...

- კიდევ ვინ მელიოდება?
- ჩვენ – წამოიძახეს კარს უკან...
- ვინ, თქვენ?

მატლები ცდილობენ, კარი გააღონ, მაგრამ ამაოდ, სად აქვთ ამხელა ძალა?

ვინ უნდა იყოს ეს უცნაური? კარი გააღო ბუმ, თურმე კართან ათასობით მატლი მოგროვილა და ფუთფუთებენ...

– თქვენ რა გინდათ, პაწიებო?

– იცით, კეთილო ჟუჟუ... ჩვენ ისეთი უშნოები ვართ, უყურებენ ერთმანეთს... აი, ჭრელი ფრთები რომ გეკონდეს, გაგვიხარებდა გული, ჩვენც გვინდა ლამაზები ვიყოთ, მეტის მოთმენა აღარ შეგვიძლია... მინდორში რომ მხატვარი პეპე ცხოვრობს, იმის-ნაირი ჭრელი ფრთები გვინდა...

– ოხ, დიდი სიამოვნებით, მაგრამ, ჭრელი ნაჭერი არ გამაჩნია, იქნებ, სადმე იშოვნოთ,...

ოხ – გულში ფიქრობს ბუ, რა კარგია, რომ არ მაქვს ჭრელი ნაჭერი, ამდენი ფრთის შესაკერად მთელი დღე დამჭირდებოდა.

– აბა, ჩვენ საიდან, კეთილო ჟუჟუ, ჩვენ საერთოდ არაფერი გვაბადია,...

რა გაეწყო – მხრებს იჩეჩავს ჟუჟუ, – მხოლოდ თეთრი მიტკალი მაქვს, მაგრამ მხატვარ პეპეს სთხოვთ და მოგიხატავთ ჭრელ-ჭრელად...

– რა თქმა უნდა, რა თქმა უნდა, – ფუთფუთებენ მატლები, შეგვიკერე რა, შეგვიკერე რა...

ერთი დღე და ღამე კერავდა ჟუჟუ წვრილ-წვრილ ფრთებს, მერე ყველას სათითაოდ მიუმავრა ზურგზე და თან უთოთი გაუტკიცინა, აფრთიანდნენ მატლები. ახლა მათ მატლები კი არა – პეპლები ჰქვიათ...

– წამო, პეპე მოვძებნოთ... გმადლობთ, კეთილზე კეთილო ჟუჟუ, მადლობის მეტი არაფერი გვაბადია...

ოჰ, – ფიქრობს ჟუჟუ, ერთი დღე და ღამე გავსწორე, მაგრამ ამათ სიხარულად ღირდა...

რადგანაც პეპე გამოცდილი მხატვარი იყო, სწრაფად მოხატა უფერო პეპლები და დაარიგა: სანამ საღებავი კარგად არ გაშრება, წყალს არ გაეკაროთ, თუ საღებავი წაიშლება, შავ-თეთრებად დარჩებით, რადგან მთელი საღებავი დავხარჯე და მეტი აღარ მაქვს...

ოო, – შეწუხდნენ პეპლები, ჩვენ ასე გვიხარია ჭრელი ფრთები, შენ კი საღებავის გარეშე რა უნდა ქნა?

მე უკვე დავბერდი – ამბობს პეპე, მთელი ცხოვრება ვხატავ და ვხატავ, ახლა კი დროა, ხელები დავასვენო....

პეპლებმა სამადლობელად ინარნარეს ჰაერში პეპესთან ერთად და მზიან მინდორში გაიფანტნენ.

წვიმით გაბერილი ღრუბელი ლამის გასკდეს ცაში, მაგრამ არ წვიმდება, ელოდება, როდის გაუშრებათ პეპლებს ფრთები, ისინი კი ნარნარებენ ჰაერში, ბედნიერები მღერაან...

თავი შეაფარეთო, – უყვირის ღრუბელი, რადგან მეტი აღარ შეუძლია, პეპლებს კი ნარნარში და ოცნებაში გართულებს, არაფერი ესმით, ჭრელი ფრთებით და ფრენით ტკბებიან...

განა ტყუილად იწინასწარმეტყველა ბაყაყმა...

აღამიანს, რომელიც ძერაზე ნადირობდა, ისარი გაუსხლტა და ძერას სანაცვლოდ, ღრუბელს მოხვდა ისარი, ღრუბელიც დაუყოვნებლივ ჩამოემხო მინდორს წვიმად...

ვაიმე, წყალი, ვაიმე – დავსველდით, დაწიოკდნენ პეპლები... ბოროტი ღრუბელი, შეუბრალებელი ღრუბელი... ჩვენი ფრთები, ჩვენი საწყალი ფრთები...

– თავს იკლავენ ტირილით... ღმერთმა როგორებიც გაგვაჩინა, ისეთები უნდა ვყოფილიყავით, მოვინდომეთ აქ გალამაზება... ახლა სად გამოვჩნდეთ სირცხვილით? ყველა ჩვენ დავცინებს, აღარც ჭრელი პეპლები ვართ, აღარც მატლები... აღარ იციან, რა თქვან და რა ქნან...

გაუჩინარდნენ საცოდავი პეპლები, გარეთ სასეირნოდ მხოლოდ ღამით გამოდიან, ამიტომ ჰქვიათ შავ-თეთრ პეპლებს ღამის პეპლები...

საცოდავი პეპლები,
დღემდე ჯავრით სკდებიან.
სი-შავ-თეთრის რცხვენიათ,
მხოლოდ ღამით ჩნდებიან...

შოკოლადის ნაყინი, სახელად „სიკეთე“



მექვსე სართულზე ფანჯრის რაფაზე წამოძვდარი საოცრად ლივლივა ზღვას გადაყურებ და ხელის თითებს უკვე მეათასედ ვითვლი... ერთი... ორი... სამი...

ბავშვობიდან დამჩემდა მშობლიური და საყვარელი ზღვის სიყვარული... უფრო სწორად, კი არ მიყვარს, ვესწრაფვი მას მთელი არსით, სხეულის თითოეული უჯრედით... ზღვა ხომ სივრცეა, ხმაურია, უსაზღვრო ხმაური... ნავსაყუდელი ჩემი ფიქრებისთვის... რამდენი ხანია ასე არ გადმომიხედავს სახლის ფანჯრიდან და არ დავმტკბარვარ სოხუმის ზღვით, ჩემი ზღვით... გავიზარდე, წამართვეს, გავექეცი. ლამის დავივიწყე ღრმა ბავშვობის ჩვეულება, 8 წლის ხვეულთმიანი გოგონა საათობით ფანჯრიდან რომ გადაყურებდი ყველაზე ახლობელსა და საყვარელ ტალღებს და თეთრ თოლიებს, მერე თაკარა მზეს ვუშვებდი თითქმის გადამწვარ ფეხებს და გემრიელი ნაყინის მოლოდინში ასე ვატარებდი დროს. ხომ, ჩემს მენაყინეს ველოდებოდი... ახლაც კარგად მახსოვს ის მანქანა, მისი უცნაურად წარმოსადგევი და მაინც უმწეო თვალების მქონე მძღოლი და ნაყინი ხომ, მით უმეტეს. ძია თედოს მზისგან გადამწვარი ბეჭები და კოხტად გადავარცხნილი მუქი ფერის ულვაშები ჰქონდა. სტვენა-სტვენით დაატარებდა ქალაქში ყველასთვის საყვარელ ნაყინს, თან საოცარი სივრილე და სიმსუბუქე დაჰყვებოდა, ჩვენს კორპუსთან გავლისას სვლას ანელებდა, თვალს შორიდან ჩამიკრავდა და ხელში ჩემს საყვარელ შოკოლადის ნაყინს შეათამაშებდა ხოლმე. მეც დიდხანს არ ვალოდინებდი და თვალის დახამხამებაში მასთან ვჩნდებოდი. მერე ძია თედოსგან უსასყიდლოდ მიღებული ნაყინით ვითხუპნებოდი და მონეტებს იქვე გადასასვლელთან მდგარ ხელგამოწვდილ ჩემა თანატოლებს ვურიგებდი... ასე გრძელდებოდა დიდხანს...

ერთხელაც ძია თედოს ხელგაშლილობით გაკვირვებულმა ვკითხე, უფასოდ რატომ მაძლევთ ნაყინს, მე ხომ მამა ყოველდღე მიტოვებს ამისთვის ფულს-მეთქი. ძია თედომ გამიღიმა, მზრუნველად გადამისვა თმებზე ხელი და მიჩურჩულა: „მე ვიცი, რომ შენ ადამიანების დახმარება გიყვარს, უფრო მეტად ადამიანები გიყვარს. მე რომ ფული გამოგართვა, მერე შენ იმ პატარა უმწეოებს როგორ დაეხმარები? დაიმახსოვრე, ჩემო პატარა,

ამ ცხოვრებაში ყველაფერი წრეზე ბრუნავს, მე შენ გეხმარები, შენ მათ, დრო მოვა და სიკეთე ამ წრეს შეკრავს. წრე კი არსაიდან იწყება და არსად მთავრდება!“

ძია თედოს ბოლო სიტყვები მეტისმეტად დიდურად მეჩვენა და ბევრი ვერაფერი გავიგე. თუმცა მაინც გადავეხვე ჩემს უფროს მეგობარს, მერე ბედნიერი და შოკოლადიანი დავბრუნდი სახლში.

15 წლის ასაკშიც ფანჯრის რაფაზე წამოსკუპებული ველოდებოდი ნაცნობ სტვენას და მაშინაც ფეშქაშად შერჩენილი ფულით უბნის უმწეოებს ვეხმარებოდი. ასე მზესთან, ზღვასთან და ნაყინთან ერთად ვიზრდებოდი.

20 წლის ასაკშიც ვიჯექი ფანჯრის რაფაზე და უცნაურად გარინდებულ ნაცრისფერ ზღვას გადაყურებდი, სოხუმის ზღვას, ჩემს ზღვას, რომელიც გარინდებულცი კი ხმაურობდა, დელავდა... აპროტესტებდა. ქალაქი უტყვი იყო, აკვისტოს სიცხეც კი მზარავდა... თვალმოუშორებლად რაღაც ახალზე ფიქრით შევცქეროდი ქუჩას და ნაყინის მოლოდინში თითებს ვითვლიდი... მანქანა გამიჩნდა... გამიხარდა, რომ ჩემს ქალაქში ძველი რაღაც ისევ შემორჩა. ჩემთვის ხომ ძია თედოც და მისი ტკბილეულიც ბავშვობასთან და, შესაბამისად, სიმშვიდესთან, ბედნიერებასთან ასოცირდებოდა... მანქანა გამიჩნდა, მაგრამ ამკარად არა ძია თედოსი... უფრო დიდცი იყო და ხმაურიანიც და მას ნაყინზე ცივი რამ მოჰქონდა...

სიკვდილი... აწონილი, დაჭრილი... სიკვდილი მოჰქონდათ გარინდებული ქალაქის ქუჩებში ხმაურით მიმავალ მანქანებს...

მთელი დღე აქვითინებული შევცქეროდი ტანკების უსაშველოდ გრძელ სვლას და მთელი სხეულით შიშის უჩვეულო სისველეს ვგრძნობდი... მხოლოდ საღამოს მამამ ძალით ჩამომსვა ფანჯრის ღია სარკმლიდან, სულ მთლად გათოშილი და ათრთოლებული... სწრაფად ჩამილაგა ტანსაცმელი, გაუგებარი სიტყვებით გამომეშვიდობა, შუბლზე

ძლიერად მაკოცა და, სხვათა მსგავსად, ერთ დიდსა და ხალხმრავალ გემზე ამიშვა. მხოლოდ რამდენიმე საათის შემდეგ, როდესაც სამეგრელოში დედის დედასთან ჩამომსვენს, გავაცნობიერე, რომ რაღაც დიდი მოხდა, რაღაც სხვა... რომ ბავშვობა დასრულდა, ქალაქიც, ჩემი სოხუმიც დასრულდა... ამ აზრმა მატკინა, თუმცა ბევრს მაინც ვერაფერს ვიანზრებდი...

გამუდმებით ვფიქრობდი მამაზე... მამაზე, რომელიც დედის გარდაცვალების დღიდან მივლიდა, მზრდიდა... სახლიდან დილით ადრე გადიოდა და გვიან ბრუნდებოდა... უკვე დაძინებულს კულულებზე ფრთხილად მკოცნიდა და ნაყინის ფულს მაგიდაზე მიტოვებდა... ბოლო დამშვიდობებისას მეგონა მამას ბოლოჯერ ვხედავ-მეთქი, მაგრამ მუხთალი ბედის უკუღმართობით ის მოულოდნელად ისევ გამოჩნდა ჩემს ცხოვრებაში და თან სოხუმიც დააბრუნა... ჩემი არსიდან ვერამოგლეჯილი ქალაქი... ბავშვობის ქალაქი... და მატკინა, ყველაზე მეტად სწორედ მაშინ, როდესაც მამა ტყვეთა ბანაკში სხვებთან ერთად ვნახე და მე დავეცი... მე გავანდგურდი... ვერ გამოვდექი გმირი შვილი... ვერ... არ ვაღიარე მისი შვილობა, მისი ვინაობა დავმალე და გავიმეტე... მერე უმისამართოდ გავიქეცი და დღემდე გავრბივარ... მე მოლაღატე... მე ლაჩარი... დღემდე მეხიზლება საკუთარი თავი, საკუთარი მე, რომელმაც გამზრდელი მამა განსაცდელს შეაჩჩა, დამალა, უარყო... თუმცა ადამიანი ვიყავი... არა, გმირი, არა, მეგრძოლი, მაგრამ ადამიანი, ჩვეულებრივი, ჩვეულებრივად...

ამ ამბიდან დიდი დრო გავიდა, მტანჯველი დრო, მარწუხებიანი დრო, სასჯელად ქცეული დრო... სწორედ ამ დიდი ხნის შემდეგ გავბედე

და მოვახერხე ჩემს სოხუმში ჩასვლა, ჩემს ძველ მეგობართან დაბრუნება... საყვარელსა და უახლოესად ქცეულ ზღვას კრძალვით მივეახლე, შორიდანვე ჩურჩულით და ვედრებით: „მომიტყე“... პატიებას ვთხოვდი თითოეული შეცდომის გამო, რომ წავედი, დავტოვე, უკანმოუხედავად, რომ გავწირე და მე გავიწირე და რომ საერთოდაც შემეშინდა... მე, ზღვის სანაპიროზე გაზრდილმა გოგომ სისუსტე გამოვიჩინე...

მერე სახლისკენ გავწიე, კორპუსი აქა-იქ დანგრეულიყო... ქალაქში ომის ბული ჯერ კიდევ ტრიალებდა... ისე ცარიელი მომეჩვენა ჩემი ქალაქი, ჩემი ბავშვობა უფრო... მერე ისევ ფანჯრის რაფაზე წამოგვექი და თითების დათვლა დავიწყე... თვალი მოვავლე გარემოს... უცერად გადასასვლელთან უძწეოდ წელში მოხრილი და ხელგამოწვდილი ჭადარა წვეროსანი დავინახე... უხილავი ძალით წავებარბაცდი მისკენ... მიახლოებისას შორეული ბავშვობიდან შოკოლადიანი ნაყინის სურნელება ვიგრძენი... ამეწვა თვალები, წარსულიც, და ხმამალა, შეუსვენებლად ავქვითინდი... ხელგამოწვდილ მოხუცში ძია თედო ამოვიცანი...

გადავხვიე ჩემს დიდი ხნის უნახავ მეგობარს, სახლში შევიყვანე, ჩაითა და ტკბილეულით გაეუმასპინძლდი. მაშინვე გაცოცხლდა ჩემი სოხუმი... ჩემი ქალაქი... ჩემი ბავშვობაც... და მე ვიგრძენი, დიდი ხნის მივიწყებული წრის ძალა... ახლა ხომ ჩვენს გარშემო უზარმაზარი სიკეთის წრე შეიკრა... ისეთი წრე, არსაიდან რომ არ იწყებოდა და არსად მთავრდებოდა...

„მანანა ანუა – ტყვეობის ორმოცდათორმეტი დღე“

შორენა ლებანიძის დოკუმენტური რომანი „მანანა ანუა – ტყვეობის ორმოცდათორმეტი დღე“ ნაწარმოების მთავარი გმირის ნაამბობს ეფუძნება და ქართულ-აფხაზური ოჯახის ტრაგედიას აღწერს.

სინამდვილის მხატვრული გააზრება, პერსონაჟების ფსიქოლოგიის წვდომა და მძაფრი, სულისშემძვრელი ისტორიების სიუჟეტური განვითარება ავტორს საშუალებას აძლევს, მკითხველი 1990-იანი წლების ქართულ-აფხაზური რეალობის უშუალო თვითმხილველად აქციოს. თუმცა გასული საუკუნის მიწურულის სამხედრო-პოლიტიკური პროცესები მხოლოდ ფონად გასდევს წიგნში მოთხრობილ ამბავს.

ავტორის მზერა მიპყრობილია აფხაზეთის მთებში ჩაკარგული პატარა სვანური სოფლის, კომანის, ეკლესიისკენ, სადაც დრამატული მოვლენები შემაძრწუნებელი სისწრაფით ვითარდება. მკითხველი ეცნობა ადამიანებს, რომლებიც თავსდატეხილმა უბედურებამ ეკლესიაში გამოკეტა და რომლებიც ბედისწერის მორიგ გამოწვევებს ჯანსაღი ცხოვრებისეული პოზიციით, მაღალადამიანური თვისებებით დაუპირისპირდნენ.

დოკუმენტური რომანის რამდენიმე პერსონაჟის ვინაობა, გარკვეული მიზეზების გამო, შეცვლილია.

წიგნი გამოიცა საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს მხარდაჭერით.

შორენა ლებანიძე

მანანა ანუა
ტყვეობის
ორმოცდათორმეტი
დღე



სტუმრად ფონიჭალის უსინათლოთა კულტურის სახლში



ნოდარ მამაცაშვილის არაერთი ბრწყინვალე ლექსი, ერთ-ერთი, ამირან ლოლაძის ლექსი „ცას იქით ცა რომ ციმციმებს“ სიმღერად შეასრულეს. სალამოს არაჩვეულებრივი დატვირთვა შესძინა უსინათლო მომღერალთა უნიჭიერებსა გუნდმა.

ეს იყო სულიერი ამაღლების, განწყობის, სიყვარულის ჭეშმარიტი დღესასწაული. ასე რომ, მეგობრებო, თუ გსურთ, ძალუმაღ შეიგრძნოთ პოეზიის ღვთაებრივი მადლი, განიცადოთ უფალთან სიახლოვის სანეტარო სიტკბო, ეწვიეთ უსინათლოთა სახლს, გაეცანით მათს პოეტურ მარგალიტებს, დატკბით მათი სიმღერით, ანგელოზთა ტკბილს-

ქალაქ თბილისის 142-ე საჯარო სკოლის ლიტერატურული სალონი ჭეშმარიტ ხელოვანთა ძიებაშია. მათთან ურთიერთობის წადილში უამრავი საქველმოქმედო პროექტი თუ აქცია, უამრავი ღონისძიება ტარდება. ამჯერად ლიტერატურული სალონის წევრებმა, რომელსაც 7/2 კლასი წარმოადგენდა, სულიერი თვალთ მათეობით, უსინათლო საზოგადოების პოეტებს უმასპინძლეს, ღონისძიებით „მუქი სულისა“. 7/2 კლასის მოსწავლეებმა ბევრი იმუშავეს ლექსების გამოქვეყნებით კითხვაში, ამ საქმეში მათ ეხმარებოდა ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელი მაყვალა გერმანოზაშვილი. ღონისძიების განხორციელებაში უდიდესი წვლილი მიუძღვის კლასის დამრიგებელს – ნინო ჯიქიძეს. მოსწავლეებს მეგზურობას უწევდნენ: მე-11 კლასის მოსწავლეები: გურანდა ლაზარაშვილი და გურანდა გოგალაძე, რომლებმაც ღონისძიების წამყვანობა ითავეს. 7/2 კლასის მოსწავლეებმა ლექსებთან ერთად მსმენელებს ამირან ლოლაძის ლექსზე შექმნილი სიმღერაც შეასრულეს. მუსიკის ავტორი გახლდათ მუსიკის პედაგოგი იზოლდა ტყეშელაშვილი.

უბედნიერესი და შთამბეჭდავი დღე იყო თბილისის 142-ე საჯარო სკოლის პედაგოგებისა და მოსწავლეთათვის. სკოლის ამაგდარმა პედაგოგმა – მაყვალა გერმანოზაშვილმა მე-7-11 კლასის მოსწავლეთა მონაწილეობით, მოაწყო პოეზიის დაუვიწყარი სალამო უსინათლოთა სახლში. ბავშვებმა საოცარი პოეტური შთაგონებით წაიკითხეს ხუთი უსინათლო შემოქმედის: ამირან ლოლაძის, ცირა ვეფხვაძის, რევაზ ტატალაშვილის, ნაზი უშიკიშვილისა და



მოვანებას რომ მოგვაგონებს. მადლობა მაყვალა გერმანოზაშვილს, ჩემს უნიჭიერეს კოლეგას, შეუდარებელ პროფესიონალს, ჩვენი სკოლის საამაყო მოსწავლეებს, მათ დამრიგებელს, ნინო ჯიქიძეს, მუსიკის მასწავლებელს – იზა ტყეშელაშვილს, უსინათლოთა საზოგადოების თითოეულ უკეთილშობილეს წევრს, ღონისძიების საპატიო სტუმრებს: პოეტებს: ქეთევან დოლიძესა და თამარ გაბროშვილს იმდღევანდელი ღვთაებრივი სალამოს მოძღვრისათვის. და რაც, მთავარია, მადლობა უფალს ყველა იმ ბედნიერი წამისათვის, რომელიც გვარჩუა!

ლილიანა გვირია,

142-ე საჯარო სკოლის პედაგოგი

„შუქი სულისა“

სასწაულია უსინათლოთა კავშირის შემოქმედ პოეტთა ხილვა. უდიდესი სითბო, სიყვარული, სინაზე, სიწმინდე მოედინება მათგან. გასაოცარი სიღრმისეული ხედვით დაწერილი მათი ლექსები მკითხველს მთავარი არსისკენ მიგვაპყრობინებს ყურადღებას, იმ უზილავის ძიებისკენ გვიბიძგებს, რომლის ხილვა სულიერი თვალის გარეშე გაგვიჭირდება. საინტერესო, სანიმუშო, სულის საწვრთნელი ალმანახია „შუქი სულისა“, რომელიც თავის სახელწოდებას ყოველ სიტყვაში, სტრიქონსა თუ მხატვრულ სახეში ამართლებს. შეიძლება თამამად ითქვას, რომ ალმანახის ავტორები, თითოეული პოეტი, პროზაიკოსი თუ პუბლიცისტი თავისეული ხმით, სათქმელითა თუ მხატვრული სტილით ამდიდრებს და ავითარებს ქართულ მწერლობას. ამჯერად ხუთი პოეტის შემოქმედების განხილვით შემოვიფარგლებით. მე, როგორც ერთი რიგითი მკითხველი, შევეცდები, რამდენიმე შტრიხით ჩემი თვალით დანახული თითოეული პოეტის სულიერი პორტრეტი შევქმნა.

* * *

ამირან ლოლაძის პოეზია სადღაც, შორს, „ცას იქით ცა რომ ციმციმებს“, გვამოგზაურებს, წარმოსახვისა და ფანტაზიის უნარს გვიმდიდრებს; თითოეული ჩვენგანის სულს მოქმედებისკენ უბიძგებს; მგზავრად ქცევას გვაგალებს, თვალთახედვას გვიფართოებს, რათა დაგვანახვოს, ცას იქით როგორ დაგვნათის „კვართი თუ კალთა კარვისა“, რომელიც „ნათობს და ელავს ქარვისფრად“. მის პოეტურ სამყაროში ხალისია თავისით მომავალი აისისა, ვარდისა და იის სურნელია. პოეტი უმღერის უსასრულო, მარადიულ ზღაპარს, რომელსაც გაძუდმებით ყვება დილის ნიავი. ლექსი „პეიზაჟი“ იმ სინაზესა და ჰარმონიულობას გვაზიარებს, რომლისთვისაც არ არსებობს „უზენაესი კანონმდებლობა ჟამთა სიავის“, სამაგიეროდ, „ღიაა მისთვის ზეცის ცხრა კარი, უსასრულოა მისი ზღაპარი, ახლა რომ ჰყვება დილის ნიავი“.

ამირან ლოლაძის პოეზიაში ვისმენთ „იღუმალ ჩურჩულს“, „მზის ამოღვრას“, ვგრძნობთ ბობოქარი ზენა ქარის ქროლვას, ალმაცერ წვიმას. წუთისოფლისგან დამფრთხალი სული კი ლურჯ სივრცეებში იმკვიდრებს ბინას. ლექსები: „რა იღუმალი ჩურჩული ისმის“ და „გარდაცვალება“ საკმარისია ამირან ლოლაძის სულიერი პორტრეტის მთავარი შტრიხის ამოსაცნობად. პოეტი დაკარგული ცხვრის მდგომარეობაში შესთხოვს უფალს: „მწყემსო კეთილო, არ მიატოვო ცხოვარი შენი!“ („რა იღუმალი ჩურჩული ისმის“) ლირიკული გმირის სულიერი კათარზისი, მეორედ შობა დედამიწაზე, გარდაცვალების განცდა და მაღლიერება უფლის მიმართ საოცარი სიფაქიზითაა გადმოცემული:

„ქროდა ცივი ზენა ქარი,
წვიმდა, ალმაცერად წვიმდა,
ის დამფრთხალი ამოფრინდა
ძოწისფერი წიალიდან და
ლურჯ სივრცეს მიეახლა;
ღირდა, ამ დღისათვის ღირდა
სულის შობა ხელახალი,
ხორცის შესხმა კვლავ მიწიდან,
ქროდა ცივი ზენა ქარი,
ციდან ალმაცერად წვიმდა“.

* * *

ცირა ვეფხვაძის პოეზია სათქმელის თავისებური სტილით გამოირჩევა. მისი ლექსები აკინძულია მონოლოგსა თუ დიალოგზე, რაც უფრო ახლობელს ხდის მკითხველისათვის. მის ლექსებში ანცობენ „ბნელი ღამიდან გამოპარული ბედნიერი ბავშვები“. მკითხველი ამ ბავშვებს შორის აუცილებლად ამოიცნობს თვით ლირიკულ გმირს. ქალბატონი ცირას ლექსები მოღრუბლულ, განრისხებულ ცასაც კი შეგვაყვარებს; მიწის მძაფრ სუნსაც შეგვაგრძნობინებს და ერთადაც გვახეტილებს ცის კიდემდე. მისი „იღუმალი შეხვედრები“ იმ მარადიულ თემაზეა დაწერილი, მამაშვილური სიყვარული რომ ჰქვია, და რომელიც ერთგვარი აღთქმაა მამა-შვილს შორის დადებული. ეს აღთქმა გაუტეხელია ლექსის ლირიკული გმირისათვის:

„თუ გსურს, ილოცე
შუა გზაზე გამტყდარ კაცისთვის,

ნუთუ ვერ ხვდებით, რომ ეს ბიჭები
ერის მომავალს ტყვიებს ესვრიან“...

რევაზ ტატალაშვილის თითოეული ლექსი
განგაშის ზარია, სულიერი სიფხიზლისათვის
დარისხებული.

* * *

პოეტი ნაზი უშიკიშვილი თავისი შემოქმედებით
ღირსეულად უმშვენებს მხარს თანამოკალმეებს.
მნაზის ლექსები უფლისადმი უდიდესი მაღლიერებითა
და სიყვარულით გამოირჩევა. უფაქიზესი სულის
ადამიანის უმშვენიერესი შემოქმედება მკითხველს
სულის თვალის ახელაში ეხმარება. პოეტს თავისი
ლექსებით საინტერესო სამყაროში შევყავართ.
ღირიკულ გმირს შეუმჩნეველი არ რჩება, რა
ხდება მის ირგვლივ: ქუჩაში, კუთხეში, მეტროში,
ჩრდილებსა თუ მზეში. კეთილ გამკვლელთა
ხურდების ჩხრიალიც ესმის, პოეტს გული სწყდება
– „ვარდებს კი არავინ, არავინ არიგებს“.

მკითხველი ვარდში აუცილებლად ამოიცინობს
„შუქს სულისას“, ურომლისოდაც ადამიანთა
ურთიერთობა სიყვარულისა და მშვენიერების გარეშე
უსულგულო იქნებოდა:

„ნუ დაგაბრკოლებს ის ეკლები,
გარს რომ მომრავლდა,
ივლი და სადღაც შეერწყმები საკმევლის კმევას,
სპეტაკით მოსილ შროშანების ღვთიურ ნათებას“.
(„შეხვედრა“)

მიუხედავად პოეტის „უფერო ცხოვრებისა“, მისი
თითოეული სტრიქონიდან ღვთიური შუქი იღვრება,
რომელიც მკითხველთა შინაგან სამყაროში სანთლად
ენთება:

„გავურბი უფერო ღლეებს,
უფერო ღამეებს ვხვდები,
უფერო ღამეთა მერე
უფერო ჩიტები ფრენენ.
უფერო მზე ათბობს არეს,
უფერო ხეები ღვანან,
უფერო სახლების მკვიდრნი
უფერო აჩრდილებს ჰვანან,
სიზმარში ჩაძირულ მხარეს,
უფერო მდინარის პირას
უფერო სხივები სდევენ
უფერო ღლე-ღამის ტრიალს“.

ნაზი უშიკიშვილის ერთ-ერთ ლექსს რეფერენად
გალაკტიონის სტრიქონი გასდევს, რომელიც
მკითხველს მთავარი სათქმელის ამოცნობაში
ეხმარება:

„ვარსკვლავები რომ შეამჩნიო, მიწას უნდა
აარიღო მზერა...“

მე ღღეს განვიცდი კიდეც ერთ ღღეს
სახებაწაშლილს,

– „ქალაქში, მტვერში წაიქცა ბავშვი“...
მზის შესახვედრად გამოქონდა რტო ნაზამთრალი,
– „ქალაქში, მტვერში წაიქცა ბავშვი“...
გადაიარა, შლეგი იყო, თუ ვინმე მთვრალი,
– „ქალაქში, მტვერში წაიქცა ბავშვი“...

არ ყოფილიყო, ნეტავ, პოეტი ცაში მცქერალი,
– „ქალაქში, მტვერში წაიქცა ბავშვი“...

მე ღღეს დავტირი კიდეც ერთ ღღეს
სახებაწაშლილს...“

პოეტ ნაზი უშიკიშვილის უფერო ცხოვრებას მზე
სტუმრებია, რომელიც აბღვრიალებს მის ლექსებს
და მკითხველსაც თვალს სჭრის უცნაური სხივი:

„მზე მოსდგომია ჩუმად აივანს,
ალვაც აქვეა,
ნათელჩამდგარი ხმები ბავშვების:
„თუთით ავივსეთ კალათი, თუთით...“
მიყურებულა ავის მზრახავი და
ჩემი ფიქრი დაწმენდილია...
მივიწყებული სიმშვიდე შლის ფრთას,
– სამოთხეში ვარ“.

ამ ლექსის წაკითხვისას მკითხველში გადმოდის
ის ღვთიური სიმშვიდე, რომლის მიღწევა სულის
წვრთნისა და კათარზისის გარეშე შეუძლებელია.
მივიწყებული სიმშვიდის გახსენების მცდელობაშია
ღირიკული გმირი და მკითხველშიც ამ გრძნობას
ამაფრებს, გვიბძვებს უფალთან სიახლოვისაკენ,
რათა ვიგრძნოთ ჩვენც ის განუცდელი, რომელსაც
სამოთხეში ყოფნა ჰქვია. „თავს მოვიტყუებ“ –
ამ ლექსის ღირიკული გმირი იესოს იგავის იმ
გონიერ ქალწულთაგანის ალუზიას ქმნის, რომელიც
მთელი სიცოცხლე ანთებული კელაპტრით ელოდა
ღვთაებრივი სიძის გამოჩენას და საუფლოში
შესვლას.

„თავს მოვიტყუებ,
რაც იყოს, იყოს,
– გადავიწმინდავ მწუხარე იერს
და ჩემს ცხოვრებას,
არც ისე იოლს,
ოცნებით ვკვებავ,
ჩიტივით მშიერს,
მოსაპირავად უხმო იარებს
კაკმარებ წამლად გზა-გზა ნაგროვებს
და გულში წლობით ნალოლიავებს
მოგონებების ჩამომჭკნარ ფოთლებს
მზე ამომიშრობს, კოკით ნაწვიმებს,
გამამხნევებენ ფრთებით მერცხლები,
შევიკოწიწებ სულის ნაწილებს,
ახალ განსაცდელს მთელი შეხვედები“.

ქალბატონ ნაზი უშიკიშვილის შემოქმედება
ნიმუშია სრულყოფილებისაკენ მისწრაფებული
ადამიანის ცხოვრებისა. ნებისმიერი ლექსი უფლისკენ
სწრაფვია:

„და ბოლოს მიხვდები...
დავიმუხლე ზეცის კარებთან
– გული შენ გინმობს,
შენ მოვმართავს,
შენდა მოილტვის,
შენდა, უფალო!“

ორიოდე სიტყვა ქეთევან შენგელიას პოეზიაზე

* * *

განსხვავებით მრავალთაგან, პოეტ ნოდარ მამაცაშვილს ისე უყვარს წვიმა, რომ გაოცებულია და გული სწყდება კიდევ: „სადაც კვლავ მზიან დარებს რომ ნატრობენ“. წვიმა, ცრემლი, ეს ხომ სინანულით გამოწვეული განსაწმენდელია ადამიანის სულისა:

„წვიმს ისე ტკბილად და ისე ამოდ, / როგორც წვიმამ იცის მარტოდენ / და გული მწყდება, რომ ამ სადამოს / სადაც კვლავ მზიან დარებს ნატრობენ“ / („წვიმა“)

იგი ტერენტი გრანელის განცდათა თანაზიარია, მის პოეზიაშიც, ისევე როგორც მეგობარ პოეტთა ლექსებში, გაიჟღერებს ტერენტი გრანელის „მგლოვიარე ჰანგები“:

„...ფიქრით აუტანელით, / ისევ გავითანგები, / ვით ტერენტი გრანელის / მგლოვიარე ჰანგები“ /

მის ერთ-ერთ უსათაურო ლექსში იკვეთება პოეტის სულიერი პორტრეტისათვის ერთი შტრიხი, რომელიც მეგობარ პოეტთა ლექსებსაც გასდევს ტკივილიან ხაზად:

„ნისლით განაწვალები / გული ელტვის ნათელ მზეს, / კრთის პოეტის თვალები / ცის გამჭვარტლულ ნატეხზე“ /

ნოდარ მამაცაშვილის შემოქმედებაში ცოცხალი არსებები ფილოსოფიური ჭვრეტის საგნად ქცეულან. ლექსები: „ცხოვრება აბრეშუმის ჭიისა“, თუ „ლოკოკინები“ ამის ნათელი დადასტურებაა. პოეტს ადამიანის სრულქმნილებისაკენ სწრაფვის ნიმუშად აბრეშუმის ჭიის ცხოვრება მიაჩნია:

„აბრეშუმის ჭია – ჯანმრთელი...“

„აბრეშუმის ჭია – მაშვრალი...“

„აბრეშუმის ჭია – ფილოსოფოსი...“

და ბოლოს:

„აბრეშუმის ჭია – პოეტი...“

აბრეშუმის ჭია საკუთარ მოქსოვილ ჭურჭელში ფილოსოფიური ჭვრეტითა და განსჯით მეორედ იბადება, როგორც პოეტი:

„იძინებს მშვიდად, უღრტვინველად, ვალმოხდილი, რადგან იცის, რომ მისი სხეულის ყავისფერი არარსებობიდან აღმოცენდება ფრენის სურვილი, რომელსაც ექნება პეპლის მსუბუქი ფრთები და მტკიცე ჟინი ვიწრო საკნიდან გაღწევისა, აბრეშუმის ჭია – პოეტი“.

(„ცხოვრება აბრეშუმის ჭიისა“)

* * *

ხუთივე შემოქმედის პოეზიას აერთიანებს: უფლის რწმენა, სიმართლე, სინათლე, სიწმინდე, სიყვარული, სათნოება, მაღლიერება, თავმდაბლობა, მამულიშვილური ტკივილის განცდა, უკეთესი მომავლის იმედი. მაღლობა უფალს, რომ იღვწით ჩვენი სულის ასამაღლებლად. როგორც სხეული ვერ იცოცხლებს სულის გარეშე, ისევე წარმოუდგენელია ჩვენი მთლიანობა თქვენ გარეშე.

ქეთევან შენგელია არაერთი პოეტური კრებულის ავტორია. მან შეძლო და თავისი ადგილი დაიკავა ჩვენს თანამედროვე პოეზიაში. თემატური სიმდიდრე, სამშობლოს სიყვარული, ფილოსოფიური ასპექტები მის ლექსებს განუმეორებელ ჟღერადობას და მომხიბვლელობას ანიჭებს.

„ქეთევან შენგელიას მძაფრი და ნატიფი ლირიზმით აღბეჭდილი ლექსები წარმოადგენს ერთ-ერთ საყურადღებო მოვლენას ჩვენს მწერლობაში. პოეტი ისე ლაღად, ისე თავისუფლად წერს, თითქოს ყვავილებს წყალს უსხამს და ამით ქმნის კიდევ გაუზარავი სიმშვიდის ილუზიას, რომლის ჰაეროვანი სხეულიც ყოველდღიურობის ბასრ ეკლებზე იკაწრება“, – წერს თამაზ ჭილაძე მისი ერთ-ერთი პოეტური კრებულის წინასიტყვაობაში და დასძენს: „გულისხმიერი მკითხველი ამ ლექსებში საინტერესო სამყაროს აღმოაჩენს, ერთი შეხედვით, მშვიდსა და ჩვეულებრივს და თანდათანობით არა მარტო შეეჩვევა, არამედ ჩასწვდება კიდევ ამ სიმშვიდისა და ჩვეულებრივობის აზრსა და მნიშვნელობას.“



თითქმის ყველასათვის მიუღწეველი სიმარტოვიდან მარტოსული არსება აღსარების მსგავსი გულწრფელობით გვიყვება, უფრო სწორად გვანდობს თავის სიზმარსა თუ ოცნებას და რამდენად სასიამოვნოა, რომ ამ აქტით ჩვენი ხალხის მარადიულ ოცნებათა ესტაფეტაშია ჩაფლული“.

დაგვერწმუნებით, ზემოთქმული სავსებით მიესადაგება ქეთევან შენგელიას პოეზიის არსს და ამომწურავად გვიხასიათებს მას, რასაც ჩვენ მივესალმებით და სავსებით ვეთანხმებით.

პირველი და მთავარი, რაც ქ. შენგელიას პოეზიაში იჩენს თავს, არის მისი სამშობლოზე დაწერილი ლექსები, რომლებშიც ნახსენებია არაერთი უძვირფასესი პიროვნება, თუ უძვირფასესი ისტორიულ-კულტურული ძეგლი (ფოკა, ხიხანი, სხალთა, ჯვარი, უბისა...):

„ფარავნის ტბასთან, ფოკაში,
სალოცავია ერთი,
მოდის, ახლავე წავიდეთ,
„მოვინახულოთ“ ღმერთი...
მერე ხიხანში შევიდეთ,
მერე მაჩვენე სხალთა,
წითელი ყაყაჩობით
ამავსებინე კალთა“.

ანდა, ვნახოთ ქართული კოლორიტით გაჯერებული პატარა ლექსი „პურის სურნელი“, რომელიც სულ რამდენიმე სტრიქონს შეიცავს, მაგრამ მეტად ღრმააზროვანი და საინტერესოა:

„პურის სურნელი,
სავსე თავთავი,
ყანა და კალო, წისქვილი,
ვარცლი...
ქართველზე უთქვამს უფალთან ილბალს –
სიკვილის წინო – სიმღერას ვაცლი.
ამდენი ფიქრი და გამარჯვება,
ამდენი მტრობა,
ბრძოლა და მარცხი...
მანც ამ ცვრიან მიწას ქარგავენ:
თიღვა, ქორეთი,
კორტი და
კაცხი“.

ამას ემატება ლექსები: „ქეთევან დედოფალს“, „მოგეშორდი მტერო“, სადაც თავისუფლებისმოყვარე ქართველი გვესაუბრება.

ქეთევან დედოფლის გვერდით ქ. შენგელია იმ სხვა დიდ ქართველებსაც იხსენიებს, რომელთა საფლავებზე, ძვლებზე დგას ჩვენი დღევანდელი საქართველო და რომელნიც მისაბაძი მაგალითები არიან ჩვენთვის:

„წევს მთაწმინდაზე დიდი ილია,
საქართველოსთან ცამდე მართალი.“

ქეთევან შენგელიას არა მხოლოდ ჩვენი სახელოვანი წინაპრები და დიდებული წარსული შთააგონებს ლექსებს, არამედ ჩვენი თანამედროვე ყოველდღიურობის ამსახველი სურათებიც, რომელნიც შთაბეჭდავად არის ასახული თუნდაც ლექსში „პატარა მათხოვარს“:

„პატარა ხელი, ყინვით დამსკდარი,
ქუჩის კუთხესთან ფულს სთხოვს ვილაცას,
ვინ გაიმეტა შველი დამფრთხალი,
გული უსკდება ცოდვით მიწასაც“.

როგორი სითბო, სიყვარული, თანაგრძნობა გამოსჭვავის ამ ლექსში. სამწუხაროდ, აქ დახატული სურათი ტიპურია და ჯერ კიდევ მათხოვრებითაა სავსე ჩვენი თბილისი (აქ დავძენ, რომ ერთმა მათხოვარმა გოგონამ თქვა, მათხოვარს ნუ მიწოდებთ, ჩემზე უნდა ითქვას: „აღამიანი, რომელიც მოწყალეობას ითხოვს“). და აი, ბავშვები, რომელნიც მოწყალეობას ითხოვენ, მოჭფენიან ქუჩებს, მაგრამ მათი შემწყალებელი და განმკითხველი

არავინაა, გულმოწყალე გამვლელთა გარდა, რომელთა ასე თუ ისე, აქვე ჯიბის ფული. სამწუხაროდ, ჩვენმა დუნჭირმა ყოფამ განაპირობა მათხოვართა სიმრავლე და ამ თემას შემოქმედთან სათანადო ყურადღება ეკუთვნის, რომელიც ქ. შენგელიამაც გამოიჩინა.

ზემოთ ილია ვახსენეთ, ახლა რუსთაველისადმი მიძღვნილ ლექსზე გვინდა შევაჩეროთ მკითხველის ყურადღება:

„ფიქრი აქეთ-იქით აწყდება,
დილეგის მღუმარე კედლებს,
სადაც შენ ცხოვრების დაწყებას,
აპირებ სიკვილის შემდეგ.
გლოვის ზარს მანც არ ჩამოგკრავ,
რამეთუ „ჩვენთან არს ღმერთი,
მე მჯერა, ქართველი ლაზარე,
სიტყვაში აღსდგები მკვდრეთით“.

დაგვეთანხმებით, ერთობ ორიგინალურადაა დახატული აქ რუსთაველი, მისი სახე ბიბლიური სიღრმითაა განშვენებული და საქართველოს გაბრწყინებას უკავშირდება. ქ. შენგელია არა მხოლოდ ლექსს უძღვნის რუსთაველს, არამედ მის ციტატასაც იხსენიებს თავის ლირიკულ ლექსში „ეს ნაკადული“:

„წაეტანები უაზროდ, ამ ჩემი კაბის ქობასა,
„თუ არ შმაგი ხარ, დამხსენ,
შმაგი ხარ, მოდი ცნობასა“.

ამ ლექსში ნაკადული ქალთან არის შედარებული (რაც ერთობ ორიგინალური შედარებაა) და მის სიანლოვეს გათამაშებული სცენა რუსთაველისეული სტრიქონით არის აღწერილი, რაც ლექსს სიღრმეს, ფერადოვნებას სძენს.

მეტად საინტერესო ლექსია „ნადირობის ქალღმერთი დალი“, რომელსაც მითოსურ სიღრმეებში შევყავართ და რომელიც დალის და მონადირის ტრაგიკულ ტრფიალზე მოგვითხრობს. პოეტი ლექსის ლირიკულ გმირშია პერსონიფიცირებული, ოღონდ, ჩვენი აზრით, ეს გმირი მამრობითი სქესია:

„მთვარემ სხივი დამაბჯინა,
მხარზე მქონდა ხალი,
მეც მასწავლე ნადირობა,
გეხვეწები, დალი!“

დალის საჩუქრები მონადირისადმი მიცემული ფარჩა და მძივი – მითებშიც იხსენიება და ჩვენს მოსაზრებას განამტკიცებს. არა მხოლოდ ქართულ მითს მიმართავს ქ. შენგელია, არამედ – ანტიკურსაც, მისი ლექსი „ვენერას ნათლული“ მოწმობს ამას:

„არც ჰერმესი და აგამემნონი,
თუმც, ვენერაა შენი ნათლია...
სხეულში გიზის შლეგი დემონი,
გაეცი „სიბრძნე“, რადგან მაღლია;“
ასევე ანტიკურობა სჭვავის ლექსში „ცეცხლის ენები“:

„თუ გინდა, გულში იმედი გედგას,
ნუ გაიმარჯვებ „ტროას ცხენით“,
ვინ რას უწოდებს ძლიერს და მედგარს,
ვისთვის ვინ არის პირმერცხენილი?!“

ნიშანდობლივია, რომ ანტიკური სამყარო ქ. შენგელიასთან პირიმზესთან, ქართველ ღვთაებასთან არის შევჯერებული, რაც ჩვენი ფესვების სიღრმეზე მეტყველებს.

საქართველოსთვის თავს დამტყდარი ტრაგედია – აფხაზეთის და სამაჩაბლოს თემებიც არ გამოორჩენია ქ. შენგელიას მახვილ თვალს:

„შერჩენილა საქანელა ხეზე,
მუნას ფერი დასდებია მიწის,
იწვის სახლი, მამა-პაპის ეზო,
აფხაზეთში საქართველო იწვის...
ჭიშკრის ახლოს წამივიდა გული,
პაწაწინა ფენსაცმელი ეგლო,
დაიფარე საქართველოს სული,
შენი ჯვარი დაიფარე, ღმერთო!“
ანდა იხილე ლექსი სამაჩაბლო, როცა ასევე შემზარავი სურათია დახატული:

„შენ მოირწევი მშვიდად ამ მზიან
გზაზე და გშველის ერთი ურემიც,
მე არ მასვენებს ეს ტრაგედია,
გაცეცხლებული ბედაურების.
ვიღაცას ისევ ამაოდ ვენდეთ,
ჩქარა! – გვეძახის ვერხვი და მუნა
და მიტოვებულ ნასახლარებზე,
შეშლილი მთები ამაოდ სწუნან.“
ასევე უნდა მოვიხსენიოთ ტკივილიანი ლექსიც „9 აპრილი (1989)“.

საყურადღებოა ნიკოლოზ ბარათაშვილისადმი და ლადო ასათიანისადმი მიძღვნილი ლექსებიც, რომელნიც ქართული სამყაროდან, ჩვენი ლიტერატურული საგანძურებიდან მოდის.

ქ. შენგელიას ფრაზა ლალია და თავისუფალი, დამუხტული ღრმა გრძნობებით და განცდებით; იგი, ძირითადად, ქართული ტრადიციული პოეზიის მიმდევარია. ჩვენი ყურადღება მიიქცია ერთმა პატარა ლექსმა, რომელიც ფოლკლორულ მოტივზეა აგებული და ერთობ კოლორიტულია:

„აფრინდა ჩიტი, აფრინდა,
ბუდესთან შეიფრთხილა,
დაედევნება არწივი,
მარტო მიმინო კი არა.
მდელიზე ლეკურს ცეკვაგდა
პატარა გოგო ცქრიალა,
ვერც ვიზგიზა მზე შეაკრთობს,
ვერც ქარბორბალა ბზრიალა.
ერთი რაინდი მოსულა,
შეშლილა თავ-ფეხიანად,
ზეცისკენ გაუტაცია,
მთვარიანად და მზიანად“.

ქეთევან შენგელიას ლექსების ლირიკული გმირი მართლმადიდებელი ქრისტიანია, ღრმა მორწმუნე და არაერთი რელიგიური გრძნობით სავსე სტრიქონი ეთმობა მას. ასეთი ლექსების ჩამოთვლა შორს წაგვიყვანს, მაგრამ რამდენიმე მათგანს გავიხსენებთ: „იოსებ ალავედელი“ („მოდის ალავერდელი, გულზე ჯვარი უბრწყინავს, იოანე ზედაზნელს იქით წარუგზავნია“), უსათაურო – „არ მიინავს“ (აჰა უფალო, ახლა შენი ვარ, სულით და ხორციით მართლა ვმარხულობ“).

საქართველო და ქრისტიანობა განუყოფელია ქ. შენგელიასთვის, რასაც კარგად ადასტურებს სტრიქონები მისი უსათაურო პატარა ლექსისა:

„წმინდა გიორგის სალოცავს ვხედავ,
ფიქრმა შემიპყრო, კლდეა ფრიალო,
შეკარდენის ფრთას მოვაბა უნდა,
თამარის დროშა ავაფრიალო.

ქარვისფერ მტევანს სიმღერა ვუთხრა –
შაირებად და ხანაც იამბოდ,
მოდის, დაჯექი, რაღაც მაწუნებს,
რასაც განვიცდი, ჩუმად ვიამბობ...“

და ისევ პატარა უსათაურო ლექსი:
„მოდის ყვირილა და ტაძრის ახლოს,
„ლოცვანს“ კითხულობს ზოგჯერ ყმაწვილი...
სანთელი, ბიჭვი, მდინარე, ბორცვი –
ჩემი სამშობლოს ერთი ნაწილი“.

ამავე ციკლს ეკუთვნის ლექსები: „წმინდა გაბრიელის საფლავი მცხეთაში“, „ათონის კრებული“, „თამარ მეფეს“ და სხვა.

ქ. შენგელია თავის ლექსს – „ორი რამ მინდა“ ასე ამთავრებს:

„ორი რამ მინდა: საქართველო რომ გამობრწყინდეს,
და სიკვდილამდე ჩემს ნებაზე ვიხეტიალო“.

და ეს მისი ლექსებიდანაც ჩანს. საქართველოსადმი მიძღვნილ ლექსებზე უკვე ვისაუბრეთ და მივაღქმეთ ლექსების სხვა ციკლსაც, რომელიც მოგზაურობისმოყვარე პოეტის შთაბეჭდილებებს გადმოგვცემენ. ასეთი ლექსებია: „სანტა კროჩეს“ ტაძარში (მიქელანჯელოს საფლავთან)“, „მაისი ვენეციაში“, „ვერსალი“, „ბარსელონაში“, „კაფკას საფლავთან“ და სხვა. ამ ლექსებში მოჩანს ადამიანის ბედზე ჩაფიქრებული შემოქმედი.

„ნაფიქრია ყველაფერი,
შექმნილია მერე,
ზევით – უშბის მწვერვალები,
ქვევით – სოფლის დღე,
ნაფიქრია ბევრნაირად...
გაფერმკრთალდა ფიცი,
არაფერი არ ამიხსნა,
ყველაფერი ვიცი.“

ასეთი ფილოსოფიური ლექსით გვინდა დავასრულოთ ქეთევან შენგელიას პოეზიაზე მსჯელობა, და ბოლოს, დავუმატებთ, რომ ქ. შენგელიას პოეზიაში შეინიშნება ცალკეული ციკლები, როგორც არის სამშობლოზე დაწერილი ლექსები, მოგზაურობის შთაბეჭდილებები, ღრმა რელიგიური გრძნობით დაწერილი ლექსები, ფილოსოფიური ლირიკა, ისტორიულ პირთა შესახებ დაწერილი ლექსები და მითოსური სიღრმის მქონე ლექსები, ამავე დროს – პეიზაჟური ლირიკა. თემატური სიმდიდრე და მრავალფეროვნება, მეტაფორული აზროვნება და მუსიკალურობა ქ. შენგელიას ლექსებს განუმეორებელ ხიბლს და ჟღერადობას ანიჭებს. იგი სწორ გზაზე დგას და ამ გზაზე წარმატებით მიიწევს წინ. ჩვენ კი საუკეთესო სურვილებს გარდა აღარაფერი დაგვრჩენია. ქ. შენგელიას ჰყავს თავისი მკითხველი, რომელსაც იგი ყოველთვის ახარებს.



მცირე მოგონება

ბიორბი ციციშვილი

როგორც წესი, ყველაზე მეტად იმ ადამიანის შესახებაა ძნელი საუბარი, ვისთანაც ბევრი მოგონება გაკავშირებს. მით უფრო, მცირე ფორმატის დროს, რომელი ერთი გაიხსენო, ფიქრობ.

ბატონი გიორგის უმცროსი ქალიშვილი მაია და მე ერთად ვსწავლობდით ფილოლოგიის ფაკულტეტზე. უნივერსიტეტში მისვლის პირველი დღიდან ერთ მერხთან დავსხედით და მას მერე უახლოესი მეგობრები ვართ დღემდე, ტერიტორიული სიშორის მიუხედავად. მაია შვილებთან და მეუღლესთან – ექიმ ზურა ნადარეიშვილთან ერთად, დიდი ხანია ვაშინგტონში ცხოვრობს, არადა, იმ დროს, ერთი დღეც არ შეგვეძლო უერთმანეთოდ ყოფნა. ეს იყო ახალგაზრდობის ცხოველყოფილი წლები; პერიოდი, როცა ციციშვილები ჩემთვის მეორე ოჯახი იყო. ჩვენს მეგობრობაზე, ხუმრობებზე, გართობაზე იმდენი შთაბეჭდილება მოდის, მეშინია, თემას არ გადაუხვიო, ამიტომ აჯობებს ეს საქმე სამომავლოდ გადავლო.

იმ ხანად, აკადემიკოსი გიორგი ციციშვილი ერთდროულად ხელმძღვანელობდა შოთა რუსთაველის სახელობის ინსტიტუტსა და მწერალთა კავშირს. მოგეხსენებათ, მაშინ ინსტიტუტიც ინსტიტუტობდა, და კავშირიც კავშირობდა. გიორგი ციციშვილი ღირსეული გამგრძელებელი იყო წინა თაობის ხელმძღვანელებისა. დაწესებულებებში იშვიათად უყვართ დირექტორი. ის კი უყვარდათ, რადგან ახალგაზრდების ხელისშემწყობი, საჭიროების შემთხვევაში კი, თანამშრომლის გვერდში ამოდგომი იყო. ამასთან, არც სიმკაცრე აკლდა, გარკვეულ დისტანციასაც ინარჩუნებდა.

ასეთი მახსოვს: მუდამ საქმიანი, ენერგიული, მკვირცხლი, დაუღალავი... ერთი რამ, თითქოს ჩვევაში ჰქონდა გადასული. სახლიდან გასვლის შემდეგ რამდენჯერმე უნდა შებრუნებულიყო, ხან რა რჩებოდა, ხან – რა... დღევანდელი გადმოსახედიდან კარგად მესმის, რას ნიშნავს, როცა ბევრი საქმით ხარ დაკავებული და წვრილმანებზე ფიქრისთვის დრო არ გრჩება.

საინტერესო ყოველდღიურობით ცხოვრობდნენ ციციშვილები. მათ სახლში ხშირად იკრიბებოდნენ მწერლები, კულტურის სხვადასხვა სფეროს

წარმომადგენლები. ასევე, რუსეთიდან და მაშინდელი მოკავშირე რესპუბლიკებიდან ჩამოსული სტუმრები. ის თაობა ვიყავით, მშობლებთან ბევრი რამ რომ გვქონდა საერთო. მათ შორის – გემოვნება. ერთი სიამოვნება იყო ჩვენთვის უფროსების გვერდით ყოფნა, ბევრი საინტერესო ამბის მოსმენა.

ასე იყო კეკელიძეზე... შემდეგ აბაშიძეზე, მათ საკუთარ სახლში, სადაც მისაღები ოთახის კედლები წინაპრების ლამაზი ფოტოებით იყო დამშვენებული, გრძელი მაგიდა კი – ხშირად იმლებოდა მომსვლელთათვის.

ჩვეულებრივ, ოჯახის ყველაზე ხშირი სტუმარი იყო ბატონი გიორგის უსაყვარლესი ძმა, თავადაც საინტერესო პიროვნება – დავით ციციშვილი თავისი ლამაზი ოჯახით. ძმების ურთიერთობა ხომ სამაგალითო იყო! მათ დანახვაზე ბატონ გიორგის თვალები უბრწყინავდა სიხარულისგან.

ასევე, ქალბატონ ნათელას ძმა – მხატვარი საურმაგ ღამბაშიძე ოჯახით. და დები – რუსთაველის თეატრის მსახიობი – ლეილა და ენათმეცნიერი – როზნედა ღამბაშიძეები.

ბატონი გიორგის სტუმართმოყვარეობა და ხელგამლილობა ყველასთვის კარგად იყო ცნობილი.

ამასთან დაკავშირებით ერთი ეპიზოდი მახსენდება. 1983 წელს, მე, სულხანი და მისი მეგობრები რუსეთში, სასტუმრო „რასიას“ რესტორანში ვართ. ამ დროს, ბატონი გიორგი შემოვიდა, ქალბატონ ნათელასთან და ქალბატონ როზნედასთან ერთად. როგორც ყოველთვის, თბილად შევხვდით ერთმანეთს. სულხანის მეგობრებს კი ვუთხარი, ჩემი დირექტორია-მეთქი. მაშინ, მართლაც ახალი თანამშრომელი ვიყავი ლიტერატურის ინსტიტუტისა. ცოტა ხანში ჩვენს სუფრას ტკბილეულობა და შამპანიური შეემატა, მაგრამ რაც მთავარია, ბატონი გიორგი მოვიდა ჩვენთან და ძალიან გემრიელად დაგვლოცა.

– აი, მესმის დირექტორი, როგორი თბილი და გულიანი. აღფრთოვანება გამოხატეს სულხანის მეგობრებმა. აღარ მითქვამს, რომ ჩვენ დიდი ხნის, ჯერ კიდევ უფროს თაობას შორის დაწყებული ურთიერთობა გაკავშირებდა, რადგან დარწმუნებული ვიყავი, ასევე მოიქცეოდა სხვა შემთხვევაშიც, იმდენად ყურადღებიანი იყო, თანამშრომლებისა თუ ზოგადად, ნაცნობების მიმართ.

ერთი დღეც გამახსენდა. მესამე კურსზე მე და მაია სიმღერის გუნდში ჩავვწერეს. სასაცილო ის იყო, რომ ამ გუნდში ვერ მოხვდნენ ჩვენი კურსის მართლა მომღერალი გოგონები, სამაგიეროდ, ყოველგვარი სურვილისა და მონაცემის საწინააღმდეგოდ, მოვხვდით ჩვენ: მაია ციციშვილი, გვანცა ჩხენკელი, თამარ მიქაძე. არჩევანის საშუალება არ დაგვიტოვეს და რამდენიმე რეპეტიციის შემდეგ მოვიწვია გამოსვლა უნივერსიტეტის სააქტო დარბაზში, კონცერტზე, რომელსაც ბატონი გიორგი, მამაჩემი და სხვა ახლობლები ესწრებოდნენ. ჩვენი რეპერტუარიდან მახსოვს სიმღერა: „ერეხელი ვარ,

მერეხელი“. სახელდახელოდ შეკრებილმა გუნდის წევრებმა, რაც მოვახერხეთ, ეს იყო... ზოგმა ტემპს აუჩქარა, ზოგმაც შეწყვიტა სიმღერა. არც მანამდე, არც მერე, სცენიდან მსგავსი რამ არ მომისმენია და არც ასეთი „სირცხვილი“ მიჭამია. ამ საცოდაობის შემხედვარე მამაჩვენები ჯერ შეცბუნებულან, მერე, გასცინებიათ – კაცმა რომ თქვას, რა თქვენი ბრალიაო. ამის მერე ციციშვილებთან წავედი და ქალბატონი ნათელაც გავახალისეთ. რა მშვენიერი ქალბატონი იყო! გარეგნობითაც, სულიერადაც, წლების განმავლობაში ერთგულად ემსახურებოდა საყვარელ პროფესიას – კარდეოლოგიას.

დღესდღეობით, სახლში სტუმართმოყვარეობას უფროსი ქალიშვილი თამარი აგრძელებს,

რომელთანაც ასევე, დიდი ხნის თბილი და მეგობრული ურთიერთობა მაკავშირებს. მინდა ვისარგებლო შემთხვევით და მადლობა მოვახსენო მას 2009 წელს გამოცემული ალბომის – „დიმიტრი ყიფიანის“ გამოცემაში შეტანილი წვლილისთვის, ამ საქმეში თანადგომისთვის.

დაბოლოს, ერთ-ერთი მთავარი თვისება არ მინდა გამომჩიეს, გიორგი ციციშვილი გვარის, ჯიშის, ოჯახის სიმღიერის დიდად პატივცემელი იყო. ახალგაზრდების დაოჯახების ამბავს თუ გაიგებდა, გულთანად მიულოცავდა და გულშემატკივრობდა.

იგივე მინდა ვუსურვო მის ოჯახს...
ღმერთმა კარგად ამყოფოს, გაამრავლოს ჩემი საყვარელი ციციშვილები.

ესმა ონიანის საღამო მწერალთა სახლში

19 ნოემბერს, ხალხით გადაჭვდილ მწერალთა სახლში გაიმართა დიდებული ქალბატონის, მოაზროვნის, ფილოსოფოსის, არაჩვეულებრივი მხატვრისა და პოეტის ესმა ონიანის ხსოვნის საღამო, რომელსაც უძღვებოდა საქართველოს დამსახურებული ჟურნალისტი, დავით აღმაშენებლისა და ნიკო ნიკოლაძის პრემიების ლაურეატი, პროფესორი ივანე ჯაფარიძე

საღამოზე წარმოდგენილი იყო ესმა ონიანის ორი ახალი წიგნი, რომელთაგან ერთი გერმანიაში გამოსცა ქართველოლოგმა შტეფი ოუნგერმა, რაც ესმას ნიჭიერებისა და შემოქმედების მასშტაბურობის კიდევ ერთი დასტურია, მეორე კი გამომცემლობა „არტანუჯმა“ დასტამბა.

კომუნისტურ წყობის ხმაურიანი გარემოდან გარიდებულმა, საკუთარ სახლში შექმნა საოცარი სამყარო, სადაც განათლებული, წიგნიერი, ჭეშმარიტ შემოქმედებით წვაში მყოფი მეგობრები სულის მოსათქმელად, სულის საოხად იკრიბებოდნენ და მსჯელობებსა თუ კამათში იბადებოდა ახალი მიმართულებები, ახალი ტენდენციები, ახალი სახეები მათ შემოქმედებაში.

ეს მეგობრები იყვნენ გურამ რჩეულიშვილი, დათო ჯავახიშვილი, ერლომ ახვლედიანი, ანდრეი ვოლკონსკი, ოთარ იოსელიანი, სხვანი და სხვანი.

საღამოზე აჩვენეს ვიდეოჩანაწერი, სადაც ესმა ონიანი კითხულობს საკუთარ ლექსს და ოთარ იოსელიანის მოგონება, რომელშიც იგი შეფასებას აძლევს ესმა ონიანის ფენომენს და მას უდიდესი მხატვრად და პოეტად მიიჩნევს.

სიტყვებითა და მოგონებებით გამოვიდნენ: წიგნის რედაქტორი ზვიად კვარაცხელია, პოეტები: მაკა ჯოხაძე, ნინო სადღობელაშვილი, ლია მეტრეველი, პოეტი და მთარგმნელი გივი შაჰნაზარი, ისტორიკოსი, აღმოსავლეთმცოდნე – მანანა გაბაშვილი, ფილოლოგიის დოქტორები: სოფიო ჯაფარიძე და მარინე ტურავა, პროფესორები: ნოდარ ნათაძე, რევაზ ბალანჩივაძე, მხატვრები: თემო გოცაძე, ილია პატაშური, საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა თამარ მეფის სახელობის უნივერსიტეტის რექტორი, მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, არქიმანდრიტი მამა ადამი (ვახტანგ ახალაძე), რომლის ინიციატივითაც თამარ მეფის უნივერსიტეტში გაიხსნა ესმა ონიანის სახელობის სახელოვნებო კაბინეტი.

საინტერესოდ გამოვიდნენ ესმა ონიანის მეგობრები: ლამა ქურდიანი და ქეთი ანჯაფარიძე, ესმა ონიანის ლექსები წაიკითხეს მსახიობებმა: ნინო კასრაძემ და ელდინო საღარაძემ.

ბოლოს ესმას დამ – ირინე ონიანმა, რომელიც მუხლჩაუხრელად, თავდადებით იღვწის საამაყო დის უნიკალური მემკვიდრეობის მოსაწესრიგებლად და ამ, მართლაც, ეროვნული საგანძურის მსოფლიოსათვის გასაცნობად, მადლობა გადაუხადა დამსწრე საზოგადოებას მობრძანებისა და ესმას გახსენებისათვის.



ძეგლი ონის ნიგნაკილანს ჯამბუხი ჯიშახიანი



ფაქსი ვილენ მარდალეიშვილს

ძმაო, ვილენ, გამარჯობა!

მიიღე გულწრფელი მოკითხვა და ათასი კეთილი სურვილი შორეული ამერიკიდან.

– უცხოებაში რაა სიამეო, წუხდა ჩვენი დიდი პოეტი, თურმე ბოლომდე გაცნობიერებული არც მქონია... ნუთუ, ამდენი წელი უნდა მეწვალა და მეჯახნირა, რომ ეს ჭეშმარიტება შემეცნო?

ბედის უკუღმართობით არგენტინაში გადმოხვეწილი თვალსაჩინო მეცნიერი, ქიმიის მეცნიერებათა დოქტორი ლეო ჭეიშვილი წერდა: – მშობელ მიწაზე დგომა და შრომა კურთხეულია, ხოლო გადახვეწილობა – მხოლოდ წყევლა და კრულვააო.

აბსოლუტური ჭეშმარიტება ყოფილა!

– თუკი ასეა, რაღას ელოდები, ადექი და წამოდიო, – მეტყვი ალბათ, და მართალიც იქნები; მაგრამ, მეც მაქვს ჩემი სიძარტლე.

იმაღ ვერ ჩამოვდივარ, ჩემი ვილენ, რომ რითაც აქ ჩამოვედი, იმას ვერაფერი შევმატე; ხელცარიელი დაბრუნება კი მერიდება; სამშობლოში კი შრომის, არსებობის საშუალება მომისპეს; კულის რიკამდე გამფტქვენეს, რისი გაყიდვაც შეიძლებოდა, სული რომ არ ამომხდომოდა შიმშილისგან... ისეთ მდგომარეობაში აღმოვჩნდი სრულიად უსახსროდ და პერსპექტივის გარეშე, რომ თვითმკვლელობის ზღვარზე ვიყავი...

მიჭირს ამის გახსენება, ოდესმე მოგიყვები... ჯერ არავისთვის მითქვამს, მაგრამ შენთან არ მერიდება ამის გამხელა, – აქ ნასესხები ფულით ჩამოვედი, ბილეთიც სხვამ ამიღო (ღმერთმა დალოცოს აკადემიკოს რეზო სეფიაშვილის ოჯახი)! რა თქმა უნდა,

მეორე წელს ვალი გავისტუმრე, მაგრამ მაშინ ეს ისეთი ხელის შეწყობა იყო, ნაჩუქრად ვთვლი. ასევე ძალიან მაღლობელი ვარ ჩვენი დირექტორის, ზურაბ ტატაშიძისა; შენ მას კარგად იცნობ.

თავიდან დაგეგმილი მქონდა, რომ ერთ-ორ წელიწადში უნდა დავბრუნებულიყავი უკან, მაგრამ ხომ ხედავ, როგორ გამიგრძელდა „ვიზიტი“...

ის მასულდგმულებს, რომ სამშობლოსთან თითქმის ყოველდღიური კავშირი მაქვს. მართალია, ხშირად ისეთი გულისმომკვლელი ამბები მესმის, ლამის გული გამისკდეს, მაგრამ ვუძლებ. ვალდებული ვარ, გავუძლო! თანაც, ჩემი მფარველი ანგელოზის, თათია ელერდაშვილის სიტყვები მაძინებებს, ამერიკაში წამოსვლის წინა დღეს რომ მითხრა, – ნურაფრის შეგემინდება, შენი თავი ჩემს მეგობრებს ჩავაბარე, და ყველაფერი კარგად იქნებაო.

ბევრისთვის ეს დაუჯერებელია, მისტიკაა, მაგრამ ჩემთვის რეალობაა; მე მჯერა! ამიტომაც თათიას სურათი საწერ მაგიდასთან მიკივია, ბატონი ლევან გოთუას, ზვიადისა და მერაბის პორტრეტების გვერდით... მჯერა, უფალი დამიფარავს და უცხოებაში არ დამიღამებს...

გარდა ამისა, ისიც მშველის, რომ ცოტ-ცოტას ვჯახნობ, რაღაცებს ვწერ და ზოგჯერ ვებეჭდავ კიდევ (თქვენი წყალობით)! საოცარია, ამ ორმოცი წლის მანძილზე რვაასზე მეტი წერილი დავებეჭდე, მაგრამ მაინც ვერ „გამოვსწორდი“, ბავშვივით მიხარია დაბეჭდილი მასალის ხილვა, განსაკუთრებით მაშინ, როცა ლამაზადაა დასტამბული შენი წყალობით მომზადებული „ტერენტი გრანელი“, ან „დისკავერი“ და ა. შ.).

ჩემო ვილენ! გიგზავნი შეპირებულ წერილს, თან ჩემს სულს ვატან... აბა, შენ იცი, უპატრონე შენებურად, რომ კორექტურა არ გაიპაროს. თუ შესაძლებელი იყოს, სთხოვე, რომ სურათი ძალიან არ შეამცირონ, არ დაიკარგოს.

თუკი წერილს ნიკალას ორ ნამუშევარსაც დაურთავთ – ამას რა აჯობებს!

ასე, ჩემი ვილენ, შენი იმედი მაქვს. ძალიან გამიგრძელდა ლაქლაქი. ალბათ, თავი შეგაწყინე აბდაუბდით, მაგრამ ცოტაც გაუძელი, უკვე ვამთავრებ.

ჩემო ვილენ, ერთი თხოვნა! მარტ-აპრილში შესაძლოა, „გავვაქტიურდე, ამიტომ წერილების დაბეჭდვის შემთხვევაში, ნუ დაიზარებ, ჩემს მეუღლეს წინასწარ შეატყობინე, რომ თადარიგი დაიჭიროს და გაზეთები შეიძინოს.

დიდი მოკითხვა და კეთილი სურვილები შენს ოჯახს. იყავი კარგად, მალე შეხვედრამდე, ვაჟკაცურად გართმევ მარჯვენას.

ძმური საღმით – ჯუშბერ ჯიშკარიანი.

14 თებერვალი, 07
ფლორიდა, აშშ

დასამახსოვრებელი შეხვედრა ტიბაანის საჯარო სკოლაში



„ეს იყო ორმხრივად სასარგებლო დღე, დიდი ხნის შემდეგ ვნახე ჩემი მონატრებული სკოლა, მოსწავლეები, ჩემი მასწავლებლები... და ისევ უწინდელივით დამხვდა ძლიერი მუხტი – სიყვარულისა... ისეთი, მომავალში რომ ასმაგად გაძლიერებს შემოქმედებით გზაზე. ყველა მოსწავლეს ეუხდი მადლობას, რადგან ეს საღამო სხვა ყველა შეხვედრებს შორის ძვირფასი და დაუვიწყარი იყო...“

ჩვენ სკოლას ჟურნალ „ანეულის“ სხვადასხვა ნომერი, კრებულ „ერთი მოთხრობის“ (რევაზ ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურ-

სიღნაღის რაიონის ხეჩია ბიძინაშვილის სახელობის ტიბაანის საჯარო სკოლაში თავის კურსდამთავრებულს, პოეტსა და ჟურნალისტს, ლიტერატურულ ჟურნალ „ანეულის“ მთავარ რედაქტორს თამარ შაიშმელაშვილს უმასპინძლა. შეხვედრას ესწრებოდნენ ასევე მეგობარი მწერლები, სიღნაღის საპატრიოტო მოქალაქე, ცნობილი პოეტი თემურ ჩალაბაშვილი, პოეტი ჯუბა ღებელი, დამსახურებული ჟურნალისტი, თსუ პროფესორი, რადიოგადაცემა „საგანძურის“ ავტორი და წამყვანი ივანე ჯაფარიძე.

მოსწავლეებმა წარმოადგინეს თამარ შაიშმელაშვილის ლექსების მიხედვით დადგმული კომპოზიცია.

ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ ტიბაანის საჯარო სკოლის მოსწავლეები: ელენე ნაცვლიშვილი, კესო გურაშვილი, ნინო მამაიაშვილი, დიანა გურაშვილი, მარიამ აბულაშვილი, მარიამ ათანელიშვილი, სალომე შაიშმელაშვილი, თინათინ გურაშვილი, ნათია გურაშვილი, ნინო ნაბულიშვილი, დათო გურაშვილი, ლილე ლათიბაშვილი, გიორგი მაისურაძე, გიორგი ელაშვილი, იზა პაპალაშვილი, ზურაბ ნატროშვილი, ჯუმბერ კუპრაშვილი, ელენა სომხიშვილი, დავით ყაბაშვილი, გიგა და გოგა გურაშვილები.

ამის გარდა, საცეკვაო ნომრებში მონაწილეობდნენ: ჯუგაანის სკოლის მოსწავლე შოთიკო ალადაშვილი და წნორის 1-ლი საჯარო სკოლის მოსწავლე ალექო გოზალიშვილი.



სის გამარჯვებულთა მოთხრობები) ეკზემპლარები ჩავუტანეთ, ასევე – ასზე მეტი მხატვრული ლიტერატურის ნიმუში, რომელიც მოგვიტანეს ჩვენმა მეგობარმა მწერლებმა და ავტორებმა: ცირა პიტიურიშვილმა, მაია კარსელმა, ნათელა გოხელაშვილმა, მარიკა ორჯონიკიძემ, მაია მიქაიამ, დავით ჭელიძემ, ლელა თოთაძემ, გიორგი კაკაბაძემ, მაია ცერცვაძემ, ივანე ჯაფარიძემ, ლანა მანველმა“ – აღნიშნა თამარ შაიშმელაშვილმა.

წარმოდგენა, რომელიც მოამზადა მოსწავლეებმა მარინა პატარქლიშვილმა, სკოლის დირექტორის – მარინა ათანელიშვილის ორგანიზებით და თანადგომით გაიმართა.

სკოლას სტუმრად ჰყავდა სიღნაღის გამგეობისა და რესურსცენტრის წარმომადგენლებიც.



მარინა ბოხოლაშვილი



მარინა გოგოლაშვილმა დაამთავრა თსუ-ს ჟურნალისტიკის, ქართული და ფრანგული ფილოლოგიის ფაკულტეტები. მუშაობდა თელავის რაიონის გაზეთ „ალაზნის განთიადის“ განყოფილების გამგედ, იყო სიღნაღში გამო- მავალ გაზეთ „მერანისა“ და საკრებულოს ბიულეტენ „პირველი ნაბიჯის“ რედაქტორი, გაზეთების – „ვერსიისა“ და „დილის გაზეთის“ კორესპონდენტი.

თარგმნის ფრანგული და რუსული ენებიდან. გაზეთ „ლიტერატურასა და ხელოვნებაში“ (რედაქტორი ვაჟა ოთარაშვილი) გამოქვეყ- ნებული აქვს ფრანსუაზ საგანის მოთხრობა „გამოსათხ- ლვარი წერილი“ (Lettre d' adieu) შატობრიანის, ვიქტორ ჰიუგოს, ჟაკ პრევერის, არტურ რემბოს, ჟაკ ბრელის,

პოლ ვერლენის, ჟორჟ შეადესა და სხვა ფრანგი პოეტების თითო ლექსი. მისი თარგმანები განთავსებულია ლიტერატურულ საიტზე.

ამჟამად თანამშრომლობს ჟურნალ „გზაში“.



* * *

მარინა სვეტაევა

მომწონს, რომ ჩემით არ ხართ სნეული,
 მომწონს, რომ თქვენით არც მე ვარ ავად.
 და არასოდეს გამოგვეცლება
 ფეხთა ქვეშ მიწა, რომელზეც ვდგავართ.
 რომ შემიძლია, ვიყო გიჟმაჟი,
 არ მჭირდებოდეს სიტყვით თამაში,
 რომ არ წამლევკავს ტალღა სიწითლის,
 არ აღმოვჩნდები მდარე დრამაში
 მაშინ, როდესაც ჩვენი ხელები
 უცებ მსუბუქად შეეხებიან;
 მომწონს, გულგრილად როცა გიცქერით
 სხვა ქალის მიმართ ასე ვნებიანს.
 არ მეშუქრებით, ჩემი განწმენდა
 გენიის ცეცხლით რომ მოხერხდება;
 თქვენ რომ არ გკოცნით და ამ სურვილით
 ჩემი სხეული რომ არ ხელდება.
 რომ არ გამძიმებთ სახელი ჩემი, –
 სახელები ხომ ნაზად ტყუიან. –
 და ჯვრისწერის ჟამს ტაძრის კედლებში
 ჩვენთვის არა ჟღერს ალილუია!
 მაღლიერი ვარ, რადგან გიყვარვართ,
 გიყვარვართ ისე, თავად არ იცით,
 და მშვიდზე-მშვიდი ლამეების წინ
 უჩვენებთ დგება დაისი.
 ერთად არ გვატობს მზე მოჩახჩახე,
 თავს არ დაგვნათის მთვარე ეული,
 ვაგლახ, რომ თქვენით არა ვარ ავად!
 ვაგლახ, რომ ჩემით არ ხართ სნეული!

Мне нравится

Мне нравится, что вы больны не мной,
 Мне нравится, что я больна не вами.
 Что никогда тяжёлый шар земной
 Не уплывёт под нашими ногами.
 Мне нравится, что можно быть смешной-
 Распущенной – и не играть словами,
 И не краснеть удушливой волной,
 Слегка соприкоснувшись рукавами.
 Мне нравится ещё, что вы при мне
 Спокойно обнимаете другую
 Не прочтите мне, в адовом огне
 Гореть за то, что я не вас целую.
 Что имя нежное моё, мой нежный, не
 Упоминаете ни днём, ни ночью веус
 Что никогда в церковной тишине
 Не пропоют над нами – Аллилуйя!
 Спасибо Вам и сердцем и рукой,
 За то, что вы меня-не зная сами!-
 Так любите: за мой ночной покой,
 За редкость встреч закатными часами,
 За наши не-гулянья под луной,
 За солнце не у нас над головами,
 За то, что вы больны –увы! -не мной,
 За то, что я больна – увы! – не Вами!

P.S. ლექსი ეძღვნება მავრიკ მინცს, პოეტის დის, აღინა ცვეტაევას, მეუღლეს.

გაზაფხულზე მოგვიყევი, ბები! –
 ეზვევიან პატარები გარს.
 მოხუცი კი, სევლით სავსე ქალი,
 თავის ქნევით შემოხურავს კარს,
 – გაზაფხული – ცოდვით სავსე!
 – გაზაფხული – შიშით მავსებს!
 იქნებ გვითხრა სიყვარულზე რამე?! –
 ყრმა, ნამცეცა, მიუმღერებს ქალს,
 მოხუცი კი, ოხვრითა და ახით,
 მოლაპლაპე ცეცხლს უშტერებს თვალს:
 – სიყვარული – ცოდვით სავსე!
 – სიყვარული – შიშით მავსებს!
 და მას შემდეგ
 ყოველ ცისკრის ჟამს,
 ეზო უსმენს,
 ყრმის უცოდველ ხმას;
 – სიყვარული – ცოდვით სავსე!
 – სიყვარული – შიშით მავსებს!

* * *

სარკეს ჩავცქერი დაჟინებით,
 სარკე ბნელია.
 მსურს, დავინახო, რა იღუმალა
 გზები გელიან.
 სად შეისვენებთ, სად გექნებათ
 თავშესაფარი?
 ხომალდის ანბა, გემბანზე თქვენ,
 სხვა არც ვინ არი...
 მატარებელი მიაპობს ველს,
 მის კვამლში გხედავთ.
 სევდიან მიმწუხრს გაჩქარებით
 სად მიქრით ნეტავ?
 სალამოს ველზე ქვითინებს ცვარი,
 სხედან ყვავები...
 ჯვარი გწერიათ, ოთხსავ კუთხივ,
 სალოცავების!

* * *

– სად გაქრნენ გელები? – წავიდნენ შორს.
 – ყორნები? – აქ დარჩნენ, ეძებენ მძორს,
 წერონი იცავენ გელების ფრთებს
 და დასაბრუნებლად ელიან დროს.
 – სადაა მამა? – სიზმრების ზღვაში,
 მისკენ გაგაფრენს ზმანების რაში,
 მიენდე, გაჩვენებს გელებს ღონზე, –
 ერთი ჩემია, ფრთები აქვს მარმამის.

Ты Расскажи нам про весну! –
 Старухе внуки говорят.
 Но, головою покачав,
 Старуха отвечала так:
 – Грешна весна!
 – Страшна весна!
 Так Расскажи нам про любовь!-
 Ей внук поёт, что крфше всех.
 Но, очи устремив в огонь
 Старуха отвечала: – Ох!
 Грешно любовь!
 Страшна любовь!
 И долго-долго на эаре
 Невинность пела во дворе:
 –Грешна любовь!
 – Страшна любовь!

* * *

Хочу у эеркала, где муть
 И сон туманящий,
 Я выпытать-куда Вам путь
 И где пристанище.
 Я вижу: мачта корабля,
 И вы — на палубе...
 Вы—в дыме поезда. Поля
 В вечерней жалобе...
 Вечерние поля в росе,
 Над ними – вороны...
 Благодаряю Вас на все
 Четыре стороны.

* * *

– Где лебеди? – А лебеди ушли.
 – А вороны? – А вороны остались.
 Куда ушли? – Куда и журавли.
 Зачем ушли? _ Чтоб крылья не достались.
 – А папа где? – спи, спи. за нами сон.
 Сон на степном коне сейчас приедёт.
 – Куда возьмёт? – на лебединный Дон,
 Там у меня-ты знаешь? – белый лебедь.

ჩამოგაშორებ ცას და მიწას, სადაც კი მზეა,
 რადგან აკვანი ჩემი – ტყეა და საძვლევ ტყეა.
 მყარად ვერ ვდგავარ ცალი ფეხით დედამიწაზე.
 მე ვმღერი შენზე, რომ ამქვეყნად ერთი გიწამე.
 ჩამოგაშორებ ყველა ღამეს და ყველა ღროებს,
 გადაგავიწყებ მჭრელ მახვილებს და
 ოქროს დროშებს.
 დავამტკრევ ბოქლომს, პარმადიდან
 გავყრი ქოფაკებს, –
 ამას ძალღური ერთგულება მალაპარაკებს.
 გაქციე ჩინით არცვის საქმროდ,
 მინდა, დარწმუნდე,
 გადამწყვეტ კამათს ვერ მომიგებ,
 გიჯობს, დაღუძდე!
 თვით იაკობი იდგა ჩემს წინ, შენ გენაცვალე,
 და თუ ღმერთი ვარ, ეს სამყარო შენში გავცვალე!
 ვერ შევძელ, შენთვის დამეკრიბა ხელები გულზე
 ო, დაწყველილო! საკუთარ თავს
 რა რწმენით უმზერ.
 ორი ფრთა გაქვს და ეთერს მიღმა
 როგორ დაგმალო?!
 შენთვის აკვანი და საფლავი არის სამყარო.

მეგობარი ქალი

ამ მოალერსე ხავერდის პლედქვეშ
 გუშინდელ ხილვას ვუხმობ ვნებული.
 და ეს რა იყო? მაინც ვინ დარჩა
 გამარჯვებული?
 თავიდან ვხარშავ ფიქრში ყველაფერს,
 იმ განცლით ტანჯვას ხელახლა ვბედავ,
 რადგან არ ვიცი, ეს სიყვარული
 იყო კი ნეტავ?
 ვინ ნადირობდა? ვის დარჩა დავლა?
 ეშმაკეულად ჩახლართულია.
 როგორ მიხვდება ციმბირის ხვადი
 მას, რაც რთულია?!
 ამ თავაწყვეტილ ორთაბრძოლაში
 ვინ გაიმარჯვა შემართული ხმლით?
 ან ვისი გული – ჩემი თუ თქვენი,
 ქროდა ოთხ-ახმით?
 და ეს რა იყო, მაინც რა იყო?
 რა მენატრება და რაზე ვწუხვარ?
 ახლაც არ ვიცი, გამარჯვებული
 ნამდვილად მე ვარ?

Я тебя отвоюю у всех эемель, у всех небес
 Оттого что лес моя колыбель и могила-лес.
 Оттого я на эемле стою – лишь одной ногой.
 Оттого, что я о тебе спою – как никто другой.
 Я тебя отвоюю у всех времён, у всех ночей,
 У всех золотых знамён, у всех мечей.
 Я ключи закину и псов прогоню с крыльца.
 Оттого, что в земной ночи я вернее пса.
 Я тебя отвоюю у всех других – у той одной,
 Чине будешь ничей жених, я – ничей женой,
 И в последнем споре возьму тебя – замолчи!-
 У того, с которым Иаков стоял в ночи!
 Но пока тебе не скрещу на груди персты,
 О проклятие! – у тебя останешься – ты:
 Два крыла твоих нацеленные в эфир,
 Оттого что мир – твоя колыбель
 и могила-мир!

Подруга

Под лаской плюшевого пледа
 Вчерашний вызываю сон.
 Что это было? – чья победа? –
 Кто побеждён?
 Всё передумываю снова
 Всем перемучиваюсь вновь.
 В том, для чего не знаю слова,
 Была ль любовь?
 Кто был охотник? – Кто-добыча?
 Всё дьявольски – Наоборот!
 Что понял длительно мурлыча
 Сибирский кот?
 В том поединке своеволий
 Кто, вьчей руке был только мяч?
 Чьё сердце – Ваше ли, моё ли
 Летело вскач?
 И всё- таки – что ж это было?
 Чего так хочется и жаль?
 Так и не знаю: победила ль?
 Побеждена ль?

თვალს მიეფარა უკვე რამდენი ღრმა
 უფსკრულის პირღია შორეთს,
 დადგება დღე და ბედისწერა დედამიწას
 მეც განმაშორებს.
 ჩემი თვალების მწვანე ხავერდს, ხმის სინაზეს,
 თმის ოქროს ნამქერს,
 ჯერ პოეზია გააფერადებს, შემდეგ ყინვა
 მოამინანქრებს.
 და გაგრძელდება არსობის პურიით გაჯერებულ
 მიწაზე ყოფნა,
 მაგრამ უჩემოდ. ჩემს არსებობას დაერქმევა
 ცის ქვეშ არყოფნა –
 ასე ცვალებადს, როგორც იერს ბავშვის სახეზე,
 ხანმოკლედ ბოროტს,
 მე – ასე სულსწრაფს, სამართლიანს – ეგებს,
 არც ასეთს – ზედმეტად გოროზს.
 მე – შეყვარებულს დროზე, როცა ბუხარში
 შეშა იქცევა ნავლად.
 ვიოლონჩელო, უღრან ტყეში კავალკადის
 გულგრილად ჩავლა.
 სოფლის ტაძარში სევდიანად რეკენ ზარები.
 მიწაზე ვწევარ, –
 მიხუტებს გულში, ასე ნამდვილს და
 ასე ცოცხალს,
 ნუთუ ეს მე ვარ?!
 და მე, არმცოდნე არაფერში არაფრის ზღვარის,
 მოგმართავთ ყველას –
 უცხოს, ჩემიანს – მოწიწებით გთხოვთ,
 რომ გიყვარდეთ
 და ვითხოვ რწმენას!
 გიყვარდეთ, რადგან ხშირად მიჰყრობს
 უძირო სევდა,
 თუმცა ვარ ოცის.
 მე ვალად მაწევს მიტევების გარდუვალობა
 და ეს მაოცებს.
 გიყვარდეთ ჩემი თავაწყვეტილი სინაზისა
 და თამაშისთვის,
 სულსწრაფობისთვის, სიმართლისთვის,
 სიამაყისთვის
 და კიდევ რისთვის?
 გეტკინებათ მერე გულები,
 როცა ერთ დღეს აღვესრულები!

Уж сколько их упало в эту Бездну,
 Разверстую вдали!
 Настанет день, когда и я исчезну
 С поверхности земли.
 Застынет всё, что пело и боролось
 Сияло и рвалось,
 И зелень глаз моих, и нежный голос,
 И золото волос...
 И будет Жизнь с ее насущным хлебом
 С забывчивостью дня.
 И будет все – как будто бы под небом
 И не было меня!
 Изменчивой, как дети в каждой mine
 И так недолго злой,
 Любившей час, когда дрова в камине
 Становятся золой.
 Виолончель и кавалькады в чаще
 И колокол в селе...
 -Меня, такой живой и настоящей
 На ласковой Земле!
 К вам всем – что мне ни в чём
 Не знавшей меры
 Чужие и свои?! –
 Я обращаюсь с требованием веры
 И с просьбой о любви.
 И день и ночь письменно и устно:
 За правду да и нет,
 За то, что мне так часто – слишком грустно
 И только двадцать лет.
 За то. Что мне прямая неизбежность –
 Прощение обид.
 За всю мою безудержную нежность
 И слишком гордый вид.
 За быстроту стремительных событий,
 За правду, за игру...
 Послушайте! – Ещё меня любите
 За то, что я умру.

რუსულიდან თარგმნა მარინა გოგოლაშვილმა

მანანა ლუმბაძე



ხეების დარგვა

ერთილა დაგვრჩა – მითის გორგალი.
 დედაჩემს ახსოვს ის დღე, როდესაც
 ბავშვობაში ნაძვს გადაახტა.
 ახლა ის ნაძვი ცად აზიდულა
 და დაჰყურებს ქვის სახლს, რომელშიც
 ჯერ კიდევ ცხოვრობს დედაჩემი.
 მისი ნათელი, წარსული დრო ამ ხითაა
 გამოხატული, მაღალი ნაძვი, –
 ქარს და ფრინველებს რომ ექიშპება.
 თავისსავე ჩაყრილ ხეხილის ბაღში,
 სადაც მხოლოდ ტოტემშეჭრილი და
 ფუტურო ხეები
 დარჩა, მოხუცი გლეხი დადის
 ბებრული, მაგრამ მტკიცე ნაბიჯით.
 შინდი, დარგული ჩემი შობის აღსანიშნავად,
 აპრილში უხმოდ იფეთქებს და აყვავდება.
 ჩვენ ყოველ წელს ვისხენებთ ხოლმე
 მის ამბავს: წვიმიანი დღე და ყავარჯენზე
 დაყრდნობილი უღონო ნერგი.
 სანამ ცხოვრებას დავიწყებდით ჩვენს წილ მიწაზე
 მე და ცოლმა მეტრიანი ორი ნაძვი გადმოვრგეთ –
 ჩვენს სახლს პირქუშ დარაჯებად
 მწვანე გნომები დაუყენეთ. აქედან ერთი
 აბზინდასავით გაიცრიცა და
 კიდევ მოკვდა გაზაფხულზე,
 ხოლო მეორემ – გაიხარა. და ის დღეც მოვა,
 როცა მხრებს გაშლის იმ სივრცეში,
 რომელიც ჩემი
 აღარ იქნება. ზანტად ჩამოჰყრის ბანჯგვლიან
 ტოტებს, რომ თავისსავე გაფისულ მუცელს
 კალთასავით გადააფაროს. ვთქვათ,
 კვლავ დავბრუნდი –
 მაგრამ ბებერი, გადამთიელი, გაცეხული
 ვნახავ ჩემი და ჩემი ცოლის მოუსვენარ, გარდასულ
 დღეებს გაუდგამთ ფესვი იმ ამბის მსგავსად,
 გამუღმებით რომ ჰყვებიან მთელ ქვეყანაზე.



ჯიმ ჯეინიხი

Planting Trees

Our last connection with the mythic.
 My mother remembers the day as a girl
 she jumped across a little spruce
 that now overtops the sandstone house
 where still she lives; her face delights
 at the thought of her years translated
 into wood so tall, into so mighty
 a peer of the birds and the wind.

Too, the old farmer still stout of step
 treads through the orchard he has outlasted
 but for some hollow-trunked much-lopped
 apples and Bartlett pears. The dogwood
 planted to mark my birth flowers each April,
 a soundless explosion. We tell its story
 time after time: the drizzling day,
 the fragile sapling that had to be staked.

At the back of our acre here, my wife and I,
 freshly moved in, freshly together,
 transplanted two hemlocks that guarded
 our door
 gloomily, green gnomes a meter high.
 One died, gray as sagebrush next spring.
 The other lives on and some day will dominate
 this view no longer mine, its great
 lazy feathery hemlock limbs down-drooping,
 its tent-shaped caverns resinous and deep.
 Then may I return, an old man, a trespasser,
 and remember and marvel to see
 our small deed, that hurried day,
 so amplified, like a story through layers of air
 told over and over, spreading.

მხატვრობა

ქეთევან ჯავახიძე დაიბადა 1985 წლის 8 მარტს, თბილისში. 2002-2007 წწ. სწავლობდა თბილისის ილია ჭავჭავაძის სახელმწიფო უნივერსიტეტში „ხაზვა, სახვითი ხელოვნება და კომპიუტერული გრაფიკის“ სპეციალობით, რომელიც „წარჩინებით“ დაამთავრა. სტუდენტობის პერიოდში იყო „ფიროსმანის“ სახელობის სტიპენდიანტი. 2013 წლიდან არის მხატვართა ეროვნული შემოქმედებითი გაერთიანების წევრი. 2015 წლიდან არის საქართველოს მხატვართა ეროვნული კავშირის წევრი. მისი ნამუშევრები დაცულია კერძო კოლექციებში.



ქეთევან ჯავახიძის ნატიფი სახისმეტყველება

გურამ ცერცვაძე, საქართველოს მხატვართა ეროვნული შემოქმედებითი გაერთიანების თავმჯდომარე:

„ქეთევან ჯავახიძე თავისი შემოქმედებითი მრწამსის ერთგული ახალგაზრდა მხატვარია. მხატვრული ოსტატობითა და თავისებური გამომსახველობითი სიღრმით გამორჩეული ფერწერული ნამუშევრებით წარმატებით მონაწილეობს როგორც საქართველოში, ასევე საზღვარგარეთ გამართულ საერთაშორისო სამხატვრო გამოფენებში. მისი ნამუშევრები დაცულია როგორც ჩვენში, ასევე უცხოეთის ხელოვნების მოყვარულთა კერძო კოლექციებში“.

ნანა გოგელია, ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი. საქართველოს ეროვნული მუზეუმის უფ. კურატორი:

„ახალგაზრდა, ნიჭიერი მხატვრის ქეთევან ჯავახიძის შემოქმედება საინტერესო და მრავალსახოვანია. იგი გამოირჩევა ინდივიდუალიზმით, დახვეწილი მხატვრული სტილით, თემატური სპექტრის მრავალფეროვნებით. მისი მსოფლმხედველობა და კონცეპტუალური აზროვნება სიმბოლურია, ერთგვარად მისტიკურიც. პირობითი გამომსახველობითი საშუალებებით და დეკორატიული ელემენტებით თითქოს ზღაპრის სიუჟეტებისკენ მივყავართ. თუმცა მოტივები ცხოვრებისეულია და ყოველდღიურობის ალგორითმულ სახეს იძენს. ფერისა და ხაზის ფაქიზი მონაცვლეობით ძერწავს სხეულის ფორმას. ოსტატურად გადმოსცემს განწყობილებას.“

ფერწერულ ტილოებზე ემოციური პლასტი გაძლიერებულია და ვხედავთ მხატვრის მდიდარ, შინაგან სამყაროს. სინატიფე და ამაღლებული განწყობილება ახასიათებს მის სახისმეტყველებას. ქეთევან ჯავახიძე ნაყოფიერად მუშაობს, არაერთ გამოფენაში მიიღო მონაწილეობა, როგორც საქართველოში, ასევე მის ფარგლებს გარეთ. იმედი გვაქვს, რომ კვლავაც ახალი ორიგინალური ნამუშევრებით გაამდიდრებს თანამედროვე ქართულ ხელოვნებას“.

იულია რიბაკოვა, გალერეა „არტ-ლივას“ კურატორი, ნონკონფორმისტული ხელოვნების მუზეუმის სამეცნიერო თანამშრომელი:

„ახალგაზრდა მხატვარი ქმნის სიურეალისტურ ნამუშევრებს დეკორატიული ელემენტებით. იგი ქალურობის თემას მიმართავს, როგორც შემოქმედებისა და აღმაფრენის ნამდვილ საფუძველს“.



შენ ხარ!

შენა ხარ ჩემში, ჩემს სხეულში,
სულში, ოთახში
და როგორც მთვარე გარიჟრაჟზე,
მანც მარტო ვარ,
დაგეძებ ყველგან და გეძახი,
როდის მოხვალ შინ,
შინ ანუ გულში, ჩემი გულის
ბატონ-პატრონად!..

ფერი წაართვი მონა ლიზეებს,
სიქსტის მადონებს,
მე მინდა შენგან ეს ფერები
მოვიყაჩაღო,
გროშად არ მიღირს დრო და წლები,
რაც მოვანდომე,
შენს აღმოჩენას –
სიყვარულის
უჭკნობ ყაყაჩოს!..

თუნდ იყოს გრძნობა ვერ ახსნილი,
სიტყვა – ვერთქმული,
მზე რომ მოწყვიტო, კიბე არა,
გული სჭირდება,
შენ წევხარ გვერდით თეთრი, როგორც
თოვლში
თეთნულდი,
გათენდება და უშენობა
გამიჭირდება!..



„მონატრება“
მხატვარი ვასილ ბოსტაშვილი



გმირთა სავანე

ყველას თავისი სამშობლო უყვარს,
მისი მთა-ბარი ეამაყება,
ფარ-ხმალით ვიცავთ მიწას სანუკვარს,
მტრის სისხლმა ზეცა წითლად გაღება.
რა შეედრება აქაურ ხედებს,
აქაურ მიწას, ან აქაურ ცას,
იმ ვაჟკაცების ჟინი გვახელებს,
ივერია რომ სისხლით დაუცავს.
მე მიყვარს მისი ყოველი მხარე:
ქართლი, მერეთი, რაჭა, აჭარა,
ჩვენ ბრძოლის ჟინი როდი გვახარებს,
სისხლით დავწურეთ ღვინო – ხვანჭკარა!
ღირსება – გმირის, გული – ხავერდის,
მანკიერებებს კი არ მალავენ,
გვწყალობს სიონი და ალავერდი
ჩვენი სილაღე და სიალაღე...

* * *

„მე შემოგხედავ ერთგული თვალით,
რომლის სიღრმეშიც სინდისი მოჩანს“,
ბუნრიდან თუ არ ამოდის კვამლი,
კოცონის ღელვა მიწყნარდა, მორჩა...

თავშესაფარი აღარ აქვთ მერცხლებს,
ჩამოუნგრიათ ზამთარმა ბუდე,
მეც გულში ვიკლავ სუსხის ნაპერწკლებს
და ეს რომანიც სჯობს, რომ დასრულდეს...

ქეთევან ცხადაძე დაიბადა 1996 წლის 29 დეკემბერს, ქალაქ ზესტაფონში. 2003 წელს შევიდა ზესტაფონის დამოუკიდებელ სკოლა „ანაბასისში“, რომელიც 2014 წელს დაამთავრა. იმავე წელს ჩაირიცხა ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში სოციალურ-პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის საერთაშორისო ურთიერთობების სპეციალობაზე. უყვარს მხატვრული ლიტერატურა. მისი ლექსები ქვეყნდება პირველად.



* * *

სიტყვების თამაშის სუფრას გაუძღვები,
 დღეს მე ვიქნები ლექსებთან თამადა,
 ერთი რითმიანი სასმისი მომაწოდეთ,
 დავითვრები და კაემანს გავფანტავ.
 მერე მოჰყვებოდა მშვიდობა სამყაროს,
 მერე ალბათ უფრო გრძნობამორეული
 ქვეყანას დავილოცავ, ასე, რომ ვამაყობ.
 ვგრძნობ ნელა რითმების გრადუსი მედება,
 თავი დამიმონა, გულლიად თქვი რამეო
 მე კი ავღებები, უკვე მერამდენედ...
 ვიღაც მეჩხუბება – რალას დაგვტანჯეო?!
 ვითომ სიმორცხვით და მაინც გულწრფელობით,
 სახელს ვახსენებდი შენსას სახემცინრად,
 ჩუმად ნათქვამ სტრიქონს, სიტყვის უგემობით,
 ხმამაღლა გავატანდი დარდის მალენიავს.
 დიდი მონდომებით, მეტად შევამკობდი,
 ეპილოგის შემდეგ უნდა დამეძინა,
 არ დავიღლებოდი ლექსით შენათრობი,
 რომ არ ეყვირათ და რომ არ დაეცინათ...

ქალი ქარში

მდუმარებით მიდიოდა ქალი ქარში,
 გასცქეროდა მზის სხივებს და მთას...
 გაზაფხული იფრქვეოდა ქალის თმაში,
 თუმცა ქალი შემოდგომას ჰგავს...
 ცხრათვალა მზეს გაუყარა თვალი-თვალში,
 მზე დაბრმავდა, ეფარება წყალს.
 დაბრუნდება, ისევ წავა ქალი ქარში,
 გული ისევ სევდას უღებს კარს,
 სილამაზე ისევ ყველას ხვდება თვალში,

მაგრამ ქალი კვლავ არიდებს თავს.
 ზღვის ნაპირზე მოაბიჯებს სველ ქვიშაში,
 იღუმალ ქალს დარდის სკივრი აქვს,
 რა აფიქრებს? რა ატარებს ასეთ ქარში?
 ვხედავ, ცრემლი როგორ სწყდება თვალს.
 ...და ამაყად მოაბიჯებს ქალი ქარში,
 მზის სხივები გადაყლაპა ზღვამ,
 გაზაფხული კვლავ იფრქვევა ქალის თმაში,
 ქალი ისევ შემოდგომას ჰგავს...

* * *

ქარში, გრივალში...
 კაბის შრიალში...
 ღამის გმინვაში...
 კოცონის ალში...
 ღრუბლების მარშში
 მზე წვევა ზღვაში...
 კარავში, მთაში...
 უზარო კარში
 ჩანს თეთრი ბავშვი
 ცრემლებით თვალში,
 ბზარი აქვს ხმაში...
 ქუხილი ტაშის...
 ჩატეხილ მინაში
 სევდა ჩანს ნილაბში,
 უმზეო დილაში
 სველდება წვიმაში...
 ქარში, გრივალში,
 ამ კაბის შრიალში,
 შევედი ჩიხში და...
 გავები რითმაში...

კიდევ ერთხელ პანტომიმის თეატრის შესახებ

ჩვენი პანტომიმის თეატრი უკვე ორმოცდაათი წლის გახდა და ეს წელი მისი დამაარსებლის, მსოფლიოში ცნობილი და სახელგანთქმული, ლეგენდარული ამირან შალიკაშვილის წელიწადიცაა. მას 75 წელი შეუსრულდა, მაგრამ კვლავაც ახალგაზრდული შემართებით მუშაობს და იბრძვის, რათა მისმა თეატრმა წარმატებით იარსებოს.

პანტომიმა ხელოვნების ისეთი სახეობაა, სადაც სიტყვა გამორიცხულია და მსახიობი ადამიანთა ცხოვრებაზე მხოლოდ მოძრაობის საშუალებით მოგვითხრობს. პანტომიმა მიჩნეულია თეატრის განვითარების საწყისად. ეს ხელოვნება საუკუნეების მანძილზე ვითარდებოდა და გარკვეულ კვალს ტოვებდა ყველა ერის თეატრალური კულტურის განვითარებაში... 1961 წელს საქართველოს სახელმწიფო თეატრისა და კინოს უნივერსიტეტში შეიქმნა პანტომიმის ჯგუფი ამირან შალიკაშვილის ხელმძღვანელობით.

1965 წელს მოხდა ორი მნიშვნელოვანი ფაქტი: 13 მაისს შედგა პირველი სპექტაკლის – „ესეც ასე“ პრემიერა და ა. შალიკაშვილი შეხვდა მსოფლიოში სახელგანთქმულ ფრანგ პანტომიმის ოსტატს, აწ განსვენებულ მარსელ მარსოს.

მრავალწლიანი დაუღალავი შრომის შედეგად შეიქმნა პანტომიმის თეატრის მნიშვნელოვანი სპექტაკლები, შედეგები: „ოცნება და სინამდვილე“, „პოემა ვაზზე“, „ქრისტე“, „წმინდა გიორგი“, „ტერენტი გრანელი“, „კრიმანჭული“ და სხვა.

1971-1975 წლებში თეატრმა გასტროლებით მოიარა ყოფილი საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა რესპუბლიკა (115 ქალაქი), ასევე – თურქეთი, გერმანია, პოლონეთი, ესპანეთი, მალტა, კვიპროსი, საბერძნეთი, სირია და სხვა მრავალი.

1976 წლის 1 იანვარს საქართველოს მთავრობის გადაწყვეტილებით სახელმწიფო ფილარმონიასთან არსებული პანტომიმის თეატრი გადაკეთდა საქართველოს პანტომიმის სახელმწიფო თეატრად. ეს იყო პირველი პანტომიმის სახელმწიფო თეატრი ყოფილი საბჭოთა კავშირის მთელ სივრცეში.

თეატრი განაგრძობს სისხლსავსე ცხოვრებას. იდგმება ახალ-ახალი სპექტაკლები. „თეატრის მთავარი მიზანია ქართული ნაციონალური პლასტიკის აღორძინება, მისი დამკვიდრება და გატანა მსოფლიოს არენაზე. ადრე მათზე წერდნენ, რომ ეს არის პლასტიკის რაინდების თეატრი. ამ ტიტულს თეატრი ღირსეულად ატარებს“, – წერს ერთგან ამირან შალიკაშვილი.

პანტომიმით დაინტერესებული მაყურებლისთვის და მკითხველისთვის ერთობ საგულისხმო საჩუქარია ამირან შალიკაშვილის წიგნი „პანტომიმა – დუმილის პოეზია“ (თბ. 1999 წ.), რომლის წინასიტყვაობაშიც ნათქვამია: „ავტორი მკითხველს სთავაზობს მსოფლიო პანტომიმის ისტორიის მოკლე მიმოხილვას და მოკლედ გვაცნობს ქართული პანტომიმის სახელმწიფო ისტორიის დაარსების იმ საინტერესო გზას, რომელიც მან განვლო თვით-მოქმედი სტუდიიდან პროფესიულ სახელმწიფო თეატრამდე.

ამ წიგნში გვხვდება თავები: „პანტომიმის უძველესი საწყისები“, „პანტომიმის ტრადიციები საქართველოში“, „პლასტიკური წარმოსახვა, როგორც ქართველი კაცის თანდაყოლილი თვისება“, „ევროპული პანტომიმა – იტალია, ინგლისი და საფრანგეთი, „რუსული პანტომიმა“, „პანტომიმის ხელოვნება – დუმილის პოეზია“, „პანტომიმის მსახიობის პლასტიკური აღზრდა“, „პლასტიკა და მისი ეროვნულობა“, „პანტომიმის მსახიობის ბუნება“, „რეჟისურა, მუსიკა, მხატვრობა პანტომიმის თეატრში“, „პანტომიმის ხელოვნების განვითარება სხვადასხვა ჟანრის თეატრებში“, „პანტომიმის ლიტერატურული მასალის შესახებ“ და სხვა.





წიგნს თან ერთვის საქართველოს პანტომიმის სახელმწიფო თეატრის მსახიობთა სია (1965–2000) ფოტომასალით და უპრიანი იქნება, მოვისხენით ის მსახიობები, რომელთა ბაზაზეც დაარსდა პანტომიმის თეატრი და რომელთა უძრავლესობაც ახლა პედაგოგიურ საქმიანობას ეწევა, ან სხვაგან იყენებს თავის ცოდნას. პანტომიმის თეატრმა არაერთხელ გააბრა თაობათა ცვლა, ამჟამად კი იგი განახლებული შემდაგენლობით მუშაობს, ხოლო პირველი მსახიობები არიან: კ. მებუკე, გ. ოსეფაშვილი, ზ. გუგუშვილი, ზ. კიკონიშვილი, გ. გომურაშვილი, ნ. მეფარიშვილი, გ. სიფრაშვილი, თ. ჯაჯანიძე, ნ. ჯაჯანიძე, ე. ბერიაშვილი, თ. შანშიაშვილი, ნ. შატბერაშვილი, პ. ციქურიშვილი, ა. საყვარელიძე, ა. ჯორჯაძე, მ. გურჩიანი, რ. გრიგოლია, ი. რომანოვი და სხვანი და სხვანი, ყველას ვერ ჩამოვთვლით.

პანტომიმის თეატრის რეპერტუარი ამჟამად განახლებულია და უაღრესად თანამედროვეა. ყოველ წელიწადს რამდენიმე პრემიერით ივსება, მაგრამ არის ისეთი სპექტაკლებიც, რომელთაც დროს გაუძღეს და დღესაც იმსახურებენ მაყურებლის ოვაციებს („ოცნება და სინამდვილე“, „კიდევაც დაიზრდებიან“, „კრიმინალური“, „სტუმარ-მასპინძელი“ და სხვა). საერთოდ, ყველა სპექტაკლი თავისებურად საინტერესოა, მაგრამ საერთო ფონზე გამოირჩევა ა. შალიკაშვილის მიერ დადგმული ტრილოგია: „ქრისტე“, „ტერენტი გრანელი“ და „წმინდა გიორგი“. სამივე სპექტაკლში მთავარ როლს ასრულებს ამირან შალიკაშვილი უმცროსი და უნდა ითქვას, რომ მისი სახით თეატრს საიმედო ცვლა და საიმედო მომავალი ჰყავს. იგი უზალოდ ფლობს პლასტიკის ენას.

ჩვენი პანტომიმის თეატრის და ვიტყოდით, ჩვენს თეატრალურ ცხოვრებაშიც მოვლენა იყო ამირან შალიკაშვილის სახელობის პანტომიმის საერთა-

შორისო ფესტივალი – 2015 (13.05 – 22.05), რომელიც ჩვენი მერიის კულტურის განყოფილების ხელშეწყობით ჩატარდა. ამ ფესტივალში მონაწილეობა მიიღეს გერმანელმა, იაპონელმა, სომეხმა მსახიობებმა, ხოლო საქართველოდან წარმომადგენელი იყო ა. შალიკაშვილის თეატრი, კახა ბაკურაძის მოძრაობის თეატრი (დაარსდა 2001 წელს), ქუთაისის პატომიმის თეატრი, თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელმწიფო უნივერსიტეტის თეატრი „სხვენი“ (დამდგმელი რეჟისორი და მუსიკალური გამფორმებელი გიორგი გომურაშვილი).

მაყურებელი გულთბილად შეხვდა თითოეულ სპექტაკლს და სპექტაკლები სრული ანშლავით მიდიოდა. აქ კიდევ ერთხელ გამოიკვეთა ის ცნობილი სახეები და სახელები ა. შალიკაშვილის პანტომიმის თეატრისა, როგორც არიან: ნინო ლორთქიფანიძე, ვასო კიპაროიძე, მიშა ზაქაიძე, სალომე ფილიშვილი, ირაკლი ბიბილური, დავით შალიკაშვილი, ლუკა ჩხაიძე, გიორგი გურგენიძე, გიგი ლორია, შოთა ქერაშვილი და სხვები.

ერთობ საინტერესო იყო ჩვენი უცხოელი მეგობრების გამოსვლები.

მსოფლიოში სახელგანთქმული და პოპულარული მიმები: გერმანელი იოში (Jozeph Michael reutzer) – მარსელ მარსოს მოწაფე და იაპონელი მაკოტო ინოუე დიდი წარმატებით გამოვიდნენ ჩვენი პანტომიმის თეატრის სცენაზე. იოშის მარსელ მარსომ 1991 წელს მიანიჭა მაგისტრის ხარისხი და მას შემდეგ იგი მუშაობს, როგორც სოლო მიმი. ასევე, იგი ასწავლის პანტომიმას, გამომსახველობითი სხეულის ენას და საშემსრულებლო ხელოვნებას. იოშისთვის მიმობა ადამიანური ცხოვრების ყველა ასპექტის ამსახველი დუმილის ხელოვნებაა. მისი დამაფიქრებელი და წარმოსახვით სავსე სპექტაკლებიდან ჩვენ ვიღებთ სწორედ იმას, რაც გვჭირდება დაძაბული ცხოვრების რიტმში – მედიტაციურ სიჩუმეს, სიმშვიდეს, რომელიც ეხება ჩვენს სულებს, ან როგორც იოში უწოდებს – მიმობა დუმილის პოეზიაა. ჩვენს მაყურებელს განსაკუთრებით მოეწონა იოშის მიერ დადგმული იმპროვიზებული სპექტაკლი „კვარტეტი“, რომელშიც მაყურებელთა დარბაზმაც მიიღო მონაწილეობა.

რაც შეეხება იაპონელ მიმის – მაკოტოს (მაკოტო ინოუე), იგი კაბუკის თეატრის წამყვანი მსახიობია, მსოფლიოში ცნობილი და დაფასებული, არაერთი ქვეყნის სცენაზე გამოსულა და არაერთი ჯილდო მიუღია. იგი მრავალმხრივი მსახიობია, მღერის და უკრავს რამდენიმე ინსტრუმენტზე. მან წარმოადგინა პანტომიმური ნოველა „Dojo -91“, რომელიც ეფუძნება კაბუკის თეატრის ყველაზე უფრო ცნობილ ამბავს. ეს არის ახალგაზრდა ბერის – ანჩინის და ახალგაზრდა ქალბატონის – კიოჰიმეს ტრაგიკული სიყვარულის ისტორია. თავისი პილიგრიმობის დროს ბერი ანჩინი ერთ სახლში დარჩა. ამ სახლში კიოჰიმე ცხოვრობდა, რომელსაც შეუყვარდა ახ-



აღგაზრდა ბერი, მას კი პილიგრიმოზის გამო არ შეეძლო სიყვარულზე სიყვარულით ესაუბრა მისთვის. ბერმა წასვლა გადაწყვიტა, რათა ცდუნება დაეძლია. ბოლოს მან მიაღწია მიზანს. თუმცა კიოპიძე მას მაინც ელოდებოდა, მაგრამ ანჩინი ქალთან აღარ დაბრუნებულა. ქალმა შენიშნა, რომ ბერი მას გაექცა. დასასრულს კი კიოპიძემ დაიწყო ანჩინის დევნა და ტაძრიდან უკან სახეშეცვლილი დაბრუნდა. ანჩინიმ შენიშნა, რომ ქალი დასდევს და ქალისადმი ვნებისაგან დიდ, თეთრ გველად იქცევა. იგი გაექცა ქალს, შემდეგ იქცა დიდ ზარად. ქალის ვნების ცეცხლმა დაწვა ქალიც და ბერიც.

მეტად საინტერესო იყო ერევნის პანტომიმის სახელმწიფო თეატრის გამოსვლა, რომელმაც წარმოადგინა სპექტაკლი „შერანიკი“. წარმოდგენა დაფუძნებულია მე-13 საუკუნის დროინდელ სომხურ მინიატიურაზე და აგებულია იმდროინდელი ნათელი გმირების მოქმედებაზე. აქ აღწერილია მე-13 საუკუნის სომხეთის დედაქალაქ ანისის ყოველდღიური ცხოვრება. არეულ გამოსახულებებში იკვეთებიან გმირები. ახალგაზრდა ჯარისკაცი შერანიკი ეხმარება ლომს მშობიარობაში. ეს ლომი შემდეგში ხდება ანისის სიმბოლო. დედაქალაქის მცხოვრებლები ზეიმობენ ფესტივალს „ბარეკენდანს“ და ვერ ამჩნევენ მათი ქალაქის დასაპყრობად მალულად შემოპარულ მტერს. მღვდელი ცდილობს ახალგაზრდების გამოფხიზლებას, რომელნიც უდარდელად ცხოვრობენ და ერთობიან. მტერი ხიბლავს ანისის სიმბოლოს – ლომს და ანადგურებს ქალაქს. შერანიკი კლავს ლომს და ირჩევს სულიერ ცხოვრებას მღვდლის ხელშეწყობითა და თანადგომით. გამოსახულებები კვლავ გადადის მინიატიურებში.

საქართველოს სახელმწიფო პანტომიმის თეატრმა კი წარმოადგინა: „ტერენტი გრანელი“ (რეჟ. ა. შალიკაშვილი) და „Stop aids“ (რეჟ. დ. შალიკაშვილი). ორივე სპექტაკლმა მაყურებლის მქუხარე ოვაციები დაიმსახურა.

ფესტივალის ბოლოს გაიმართა მონაწილეთა დაჯილდოება და ფესტივალის დახურვა. ამ ფესტივალმა კიდევ ერთხელ დაამტკიცა, რომ ჩვენ გვყავს კაცი-ლეგენდა, პანტომიმის მეტრი, საქართველოს სახალხო არტისტი ამირან შალიკაშვილი და მისი საქმის ღირსეული გამგრძელებელი მისი უმცროსი ვაჟიშვილი ამირან შალიკაშვილი უმცროსი, რომელთა ძალისხმევითაც ჩატარდა ეს ფესტივალი. ჩვენი პანტომიმის თეატრი მთელ მსოფლიოშია ცნობილი. აღარ არიან მარსელ მარსო, ჩარლი ჩაპლინი, ჟან ბატისტ გასპარ დებიურო, ვლადისლავ ფილკა, მაგრამ არის ამირან შალიკაშვილი (დმერთმა დიდხანს გვიცოცხლოს!). მისი თეატრი დღესდღეობით ათასგვარ გასაჭირს განიცდის და, პირველ ყოვლისა, შენობის საკითხია მოსაგვარებელი. ვუსურვებდით, რომ ეს პრობლემა წარმატებით გადაეწყვიტოს და თავისი დონის შესაფერისი შენობა მიეღოს. მისი მაყურებლები ხომ ასე ხშირად არიან უცხოელებიც და მათ სათანადო დახვედრა სჭირდებათ.

ზემოსხენებულმა ფესტივალმა საზეიმო ვითარებაში ჩაიარა. იგი, მართლაც რომ, მოვლენა იყო ჩვენს თეატრალურ ცხოვრებაში და ამისთვის მადლობა უნდა ვუთხრათ მის ორგანიზატორებს და მონაწილეებს, რომელთაც არერთი ბედნიერი წუთი გვაჩუქეს. ასევე მადლობა უნდა ვუთხრათ საფესტივალო ბუკლეტის შემდგენლებს, რადგან ჩვენ იგი ძალიან გამოგვადგა ამ წერილის დაწერისას.

გაქვს ანაქანთან ანალოგ კავსებში

გაქვს ფუფუნების მიმოხრობა —
„გაქვს“

გაქვს მანქანა —
უცხოეთში გასაყვანად
შემოდგომის

გაქვს გარკვეული
[დღისთვის მანქანა] — 60

ფოტოგრაფიის განმარტება
სახეობის

თავის მიხედვით —
ბიოგრაფიის მიხედვით განსაზღვრა

ქიმიკის ნაბიჯად
განმარტების თავისი შესახებ

გარკვეული გარკვეულობის
ანალოგ კავსები

ნიმუშის მიხედვით —
სახეობის განმარტების
პრინციპი: „ნიმუშის და შესახებ“



abguyana — გობგუბულის ხეყენა